

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การกระทำความคิดชั่วของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารหนังสือและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรม
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิด
3. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจและแรงผลักดันในการกระทำผิดกฎหมาย
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ
5. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้กระทำผิดซ้ำ
6. ความรู้เกี่ยวกับกรมราชทัณฑ์
7. เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรม

1. ความหมาย

คำว่า อาชญากรรม ได้มีผู้ให้คำจำกัดความหรือความหมายไว้มากมาย ดังนี้

ชาย เสวีกุล (2517 : 15-16) ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมไว้ 2 ประการ คือ

1. ด้านกฎหมาย อาชญากรรม หมายถึง การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือขัดต่อกฎหมายที่วางไว้และผู้กระทำนั้นจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในกฎหมาย
2. ด้านสังคม อาชญากรรม หมายถึง ความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับสังคมเป็นหลัก การพิจารณาว่าการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นอย่างไรอะไรเป็นปัจจัยที่มีส่วนทำให้บุคคลนั้น ไม่สามารถปรับปรุงหรือปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎหมายซึ่งเป็นมาตรฐานอย่างหนึ่งของสังคม

ศูนย์วิจัยและพัฒนาด้านอาชญาวิทยา (2548 : 6) ให้ความหมายของอาชญากรรมไว้ว่า อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์หนึ่งทางสังคม ที่เกิดขึ้น โดยการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำนั้น ๆ กฎหมายบัญญัติเป็นข้อห้ามและถือว่าเป็นความผิด ซึ่งผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษ

เสริม ปุณณะหิตานนท์ (สราวุฒิ พรหมนิล. 2545 : 45 ; อ้างอิงมาจาก เสริม ปุณณะหิตานนท์. 2523 : 51) ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมไว้ว่า หมายถึง

1. การกระทำที่ละเมิดกฎหมายอาญา การกระทำใด ๆ ไม่ว่าจะประเภทนำลงโทษมากสักเพียงใด ไม่ว่าจะผิดศีลธรรมมากน้อยแค่ไหนก็ไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรมถ้าไม่มีบทบัญญัติลงโทษไว้

2. การกระทำโดยเจตนาละเมิดกฎหมายอาญาหรือเจตนาละเว้น ไม่ว่าในสิ่งใด กฎหมายอาญาบังคับให้กระทำโดยไม่มีข้อแก้ตัวที่สมเหตุผล ซึ่งทำให้รัฐต้องดำเนินการลงโทษในฐานะที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์หรือความผิดลหุโทษ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 15) ให้ความหมายของอาชญากรรมไว้ว่า หมายถึง การกระทำผิดกฎหมายอาญา

อรรถพร ชูบำรุง (2539 : 6) ให้ความหมายว่าอาชญากรรม หมายถึง พฤติกรรมที่มีผลให้บุคคลและสังคมได้รับอันตราย คือ เป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน จึงต้องลงโทษผู้ประพฤดิเช่นนั้น โดยฝ่ายที่มีอำนาจตามกฎหมาย

โสภณ พิษณุโสภณ (2542: 90) ให้ความหมายอาชญากรรมว่า หมายถึง การกระทำความผิดโดยของบุคคลหนึ่งซึ่งขัดต่อกฎหมายที่ได้บัญญัติเป็นข้อห้ามไว้ ฉะนั้นผู้ประกอบอาชญากรรมหรือผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษ

จากการศึกษาความหมายของอาชญากรรม กล่าวได้ว่าเป็นการกระทำความผิดและต้องได้รับโทษตามที่กำหนดกำหนด

2. อาชญากรรมอาชีพ (Professional Crime) ได้แก่ การประกอบอาชญากรรม การกระทำผิดกฎหมายเป็นอาชีพ อาชญากรประเภทนี้จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยการกระทำผิดเพื่อหารายได้มาเลี้ยงตัวเอง เหมือนคนประกอบอาชีพสุจริตเพื่อเลี้ยงชีพของตนเอง โดยมีการศึกษาเทคนิควิธีการเพื่อประกอบอาชญากรรม มีการพัฒนาเทคนิคของตน มักจะมีความชำนาญในวิธีการเฉพาะอย่าง แต่ในทางปฏิบัติของอาชญากรประเภทนี้ไม่นิยมใช้ความรุนแรงหรือใช้กำลังประทุษร้าย มูลเหตุจูงใจ คือ เงินและการผจญภัย มักจะพบในสังคมเมืองที่มีความเป็นอยู่อย่างสะดวกสบาย เพื่อจะมีช่องทางในการประกอบอาชญากรรม มักมีความรอบคอบในการวางแผนและการดำเนินงาน เช่น พวกนักล้วงกระเป๋า ปล้นธนาคาร ปลอมเช็ค การพนันอาชีพ

ซัทเทอร์แลนด์ (สุดสงวน สุธีสร. 2546 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Sutherland. 1987) อธิบายว่า อาชญากรมืออาชีพนี 2 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 รูปแบบของอาชญากรรม ตัวอย่างเช่น ล้วงกระเป๋า ขโมยของจากที่ต่าง ๆ ปล้นธนาคาร ต้มตุ๋นหลอกหลวง ยักยอกทรัพย์สิน การพนัน ปลอมลายเซ็น เป็นต้น

มิติที่ 2 พฤติกรรมการกระทำผิด โดยใช้ความฉลาด ไหวพริบ ทักษะ ความชำนาญ ความสามารถเฉพาะตัว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับความรวดเร็วและการใช้กำลังในการทำงาน นอกจากนี้ยังมีเส้นสายหรือผู้มีอำนาจให้การสนับสนุน การแต่งตัวและมารยาททางสังคม เพื่อเป็นการติดตามไม่ให้เป็นที่ยสงสัย

สุดสงวน สุธีสร (2546 : 14) ได้อธิบาย อาชญากรอาชีพ (Professional Crime) ว่า อาชญากรกลุ่มนี้จะพัฒนาทักษะการกระทำผิด มองการกระทำผิดของตนว่าไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อน เป็นการแบ่งกันใช้ ประกอบอาชญากรรมเหมือนคนสุจริตประกอบอาชีพที่สุจริต

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมของบุคคล ที่กระทำความผิดจนกลายเป็นอาชญากรอาชีพ สามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมและความเป็นอาชญากรอาชีพ คือ การที่บุคคลกระทำความผิด ๆ ที่ขัดต่อกฎหมายและได้รับการลงโทษ แต่ไม่มีความหลบจำ ซ้ำยังพัฒนาทักษะการกระทำผิดให้เป็นอาชีพ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิด

1. สาเหตุการกระทำผิด

1.1 สาเหตุการกระทำผิดตามแนวคิดทางอาชญวิทยา แนวคิดทางอาชญวิทยายอมรับว่าศาสตร์แขนงต่าง ๆ หรือวิทยาการในสาขาต่าง ๆ มีความสำคัญโดยเท่าเทียมกันต่อการอธิบายถึงสาเหตุแห่งอาชญากรรม ทั้งนี้ เพราะไม่มีวิทยาการสาขาหนึ่งสาขาใดโดยเฉพาะ ที่จะอธิบายถึงสาเหตุแห่งอาชญากรรมได้อย่างแน่นอนชัดเจน (สุนัยวิชัยและพัฒนาด้านอาชญวิทยา. 2548 : 25) และโดยที่อาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ ความผิดในกรณีเดียวกันนี้อาจมีสาเหตุหรือมูลเหตุแห่งการกระทำความผิดที่ไม่เหมือนกัน เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย อาจมีสาเหตุมาจากการเกิดบันดาลโทสะ การฆ่าชิงทรัพย์เพื่อนำทรัพย์ที่ได้ มาเลี้ยงชีพ หรืออาจเป็นเพราะความวิกลจริตของผู้กระทำผิดก็ได้ ดังนั้นสาเหตุของอาชญากรรม ที่จะได้กล่าวถึงต่อไปนี้นั้นจึงเป็นเพียงปัจจัยในการที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้นเท่านั้น

1.2 สาเหตุการกระทำผิดทางชีววิทยา แนวคิดทางชีววิทยาได้มีข้อสมมุติฐานว่าอาชญากรรมได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรม กล่าวง่าย ๆ ก็คือ ความบกพร่องของพันธุกรรมทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้น แม้ผู้กระทำผิดจะได้มีประสบการณ์ใหม่ในชีวิตในระยะหลังก็ไม่อาจจะแก้ความบกพร่องของพันธุกรรมได้ (สุนัยวิชัยและพัฒนาด้านอาชญวิทยา. 2548 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Eldefonse. 1973 : 94-95)

ลอมโบโรโซ (สุนัยวิชัยและพัฒนาด้านอาชญวิทยา. 2548 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Lombroso. 1960) เป็นแพทย์ชาวอิตาลีได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับชีวภาพของอาชญากรรมและผู้ป่วย

โรคจิตในสงครามไครมีนและได้เขียนหนังสืออาชญากรรม สาเหตุและวิธีแก้ (Crimes Its Causes and Remedies) ซึ่งต่อมากลายเป็นทฤษฎีลักษณะซ่อน (Theory of Atavism) และหนังสือเรื่อง อาชญากร (Criminal Men) สาเหตุแห่งการเกิดอาชญากรรมนั้น Lombroso มีความเห็นว่า อธิธิพล สิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมผสมผสานกับอิทธิพลของพันธุกรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ การกระทำ ผิด และเขายังเชื่อว่าคนที่มีพฤติกรรม เบี่ยงเบน (โดยเฉพาะอาชญากร) เป็นพวกที่มีความผิดปกติทาง ร่างกาย เช่น รูปหน้า กะโหลกศีรษะ ลักษณะของร่างกาย มันสมองเหล่านี้ Lombroso เรียกพวกนี้ว่า พวกที่เกิดมาเพื่อเป็นอาชญากร

ชาร์ล กอริง (ศูนย์วิจัยและพัฒนาด้านอาชญาวิทยา. 2548 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Charles Goring. 1931) ได้ทำการศึกษาอย่างมีระบบกับกลุ่มอาชญากรผู้กระทำผิดซ้ำ จำนวน 12,000 คน และกลุ่มตัวอย่างผู้ไม่เป็นอาชญากร ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างถี่ยิ่ง ปรากฏว่าไม่พบ ลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างอย่างแน่ชัด ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง

ฮูตัน (สำนักวิจัยและพัฒนากระบวนการราชทัณฑ์. 2548 : 41 ; อ้างอิงมาจาก Hooton. 1939) ซึ่งเป็นนักมานุษยวิทยา ได้พิมพ์หนังสือขึ้นมาเล่มหนึ่งชื่อว่า “อาชญากรรมกับคน” อันเป็นผล มาจากการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี โดยการศึกษาเปรียบเทียบกับนักโทษ 11,000 คน กับกลุ่มควบคุมอีก จำนวนเล็กน้อย ซึ่งส่วนมากก็เป็นนิสิตนักศึกษา กับคนดับเพลิง Hooton ได้สรุปผลการศึกษามา ดังนี้

1. อาชญากรรมเป็นผลโดยตรงจากความต่ำต้อยทางชีวภาพ
2. อาชญากรรมแต่ละชนิดก็จะมีลักษณะความต่ำต้อยในทางกายภาพแตกต่างกันไป
3. คนแต่ละเชื้อชาติจะประกอบอาชญากรรมไม่เหมือนกัน

1.3 สาเหตุการกระทำผิดทางจิตวิทยา สาเหตุการเกิดอาชญากรรมหรือการกระทำผิด ด้านจิตวิทยานุคลิกภาพส่วนมากจะเป็นการศึกษาวิเคราะห์ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะทางจิตวิทยาทั่วไป ซึ่งศึกษาวิเคราะห์ปัญหาในด้านการพัฒนาทางด้านความเจริญเติบโตทั้งร่างกายและจิตใจ ปัญหาเกี่ยวกับอุปนิสัยที่ต่อต้านสังคมและการศึกษา ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของ อาชญากรกับจิตที่มีแนวโน้มเบี่ยงเบนอาจเกี่ยวเนื่องกับหน้าที่ของจิตแพทย์ นักจิตวิเคราะห์ โดยหลักการทั่วไป การศึกษาสาเหตุการกระทำผิดทางจิตวิทยาและบุคลิกภาพจะหมายถึงความไม่ สบประกอบทางบุคลิกภาพ ความกระทบกระเทือนทางอารมณ์ การควบคุมตนเองและประสบการณ์การ ควบคุมตนเอง ซึ่งบทบาทต่อการศึกษาเข้าใจถึงสาเหตุของอาชญากรรมและพฤติกรรมของอาชญากร การศึกษาสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมหรือการกระทำผิดความคิดในระหว่างปี ค.ศ. 1960-1970 มีนักวิชาการหลายคนได้สนใจศึกษาในแง่ประเด็นของ “จิตใจอาชญากร” เนื่องจากได้เกิดคตินิยมรุนแรงอยู่มากมาย เช่น กรณี Richard Speck ได้ฆาตกรรมนักเรียน พยาบาลในชิคาโก แต่ตามรายงานของจิตแพทย์ว่าเขามีความผิดปกติทางสมอง เนื่องจากการ

กระทบกระเทือนจากการบาดเจ็บสาหัสทางศีรษะเมื่อเป็นเด็กหรือกรณีของ Charles Whitman ยิงปืนจากบนหอคอยในมหาวิทยาลัยเท็กซัสใต้ฝูงชนและทำให้ผู้เสียชีวิต 13 คน และบาดเจ็บ 31 คน จากการฆ่าพิสูจน์พบเนื้อร้ายในสมอง ในกรณีดังกล่าวเกิดการตั้งคำถามว่า การสังหารหมู่เช่นนี้อาจเป็นผลมาจากฆาตกรที่มีจิตใจในลักษณะพิเศษซึ่งแตกต่างไปจากบุคคลอื่นหรือไม่ (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 41 ; อ้างอิงมาจาก Reid. 1979) และจากการศึกษาของจิตแพทย์วิลเลียม ฮิลลี (William Healy) ได้ศึกษาสาเหตุการกระทำผิดของเด็กโดยวิธีการศึกษาแบบเฉพาะกรณี โดยมีความผิดปกติทางอารมณ์ตั้งแต่เยาว์วัย โดยการวิเคราะห์ทางอินทรีย์ ทางจิตวิทยา และอิทธิพล ทางสภาพแวดล้อม และ ซู ไตตัส เรด (Sue Titus Reid) ได้ประเมินผลงานของ Healy ในหนังสือเรื่อง The Individual Delinquent ว่ามีข้อผิดพลาดทางระเบียบวิธีวิจัยอยู่มาก โดยการสุ่มตัวอย่างมิได้เลือกสุ่มตัวอย่างที่แท้จริง จึงเป็นผลให้มีขอบเขตจำกัดในการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ให้คำจำกัดความที่แน่นอน ในบางคำมิได้ระบุชัดเจนว่ามีการวัดอย่างไรในเรื่องของตัวแปร

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่อธิบายถึงการกระทำผิดของบุคคล คือ แนวคิดจิตวิเคราะห์ โดยจิตแพทย์ ชาวออสเตรีย ชื่อ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้พัฒนาจากทฤษฎีบุคลิกภาพของมนุษย์ โดยวิเคราะห์ว่าจิตใจของมนุษย์ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ id, ego และ superego ซึ่ง id คือ สันดานดิบที่เป็นความรู้สึกของจิตที่มีมาตั้งแต่เกิด เช่น ความหิว ความกระหาย และความต้องการอื่น ๆ เป็นต้น ส่วน ego คือ อัดตาหรือความเป็นตัวของตัวเองเป็นสิ่งที่คอยควบคุมการปฏิบัติของสันดานดิบให้สอดคล้องกับความต้องการ ส่วน superego คือ สติสัมปชัญญะซึ่งเกิดจากวัฒนธรรมในสังคม อย่างไรก็ตามสันดานดิบก็มิอาจปฏิบัติตามวัฒนธรรมได้เสมอไปเพราะความขัดแย้งอัดตาดังกล่าวจึงต้องคอยกดเอาไว้ และเมื่อสันดานดิบถูกกดไว้ก็จะซ่อนตัวอยู่ในจิตใต้สำนึก ลักษณะเช่นนี้จะทำให้เกิดความวิตกกังวลขึ้นมา ทางออกก็คือต้อง มีการคืนรนต่อสู่ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ตามสันดานดิบก็ยังคงมีอยู่มิได้หมดไปแต่อย่างใดและรอจังหวะที่จะแสดงออกมาในรูปแบบอื่น ๆ อีก (โสภณ พิชญะโสภณ. 2525 : 47) หากจะอธิบายการประกอบอาชญากรรมตามแนวคิดของจิตวิเคราะห์ ก็อาจกล่าวได้ว่า เด็กธรรมดาทั่วไปเกิดมาก็เพื่อเป็นอาชญากร เพราะชีวิตเริ่มต้นด้วยความไม่มีศีลธรรมและมีสัญชาติญาณที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมอยู่แล้ว หน้าที่ของอารยธรรมก็คือ ทำให้เด็กสลัดทิ้งสัญชาติญาณดั้งเดิมนี่เสีย ตามปกติก็จะทำได้โดยให้เด็กได้รับการถ่ายทอดค่านิยมจากพ่อแม่ ซึ่งจะช่วยให้เด็ก พัฒนาสติสัมปชัญญะ (Superego) ขึ้นมาได้ ถ้าสติสัมปชัญญะไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอแล้ว ก็อาจจะทำนายได้เลยว่าอาชญากรรมจะต้องบังเกิดขึ้นในทัศนะของจิตวิเคราะห์ยังมีอีกว่าอาชญากรรมอาจจะเกิดขึ้นเพราะพัฒนา Superego จนเกินขนาด กล่าวคือในช่วงที่คนเรากำลังเจริญเติบโต ในสังคมนั้น แรงกระตุ้นในทางเพศและความก้าวร้าวถูกเก็บกดเอาไว้ไม่ให้แสดงออกเต็มที่ อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าแรงกระตุ้นทั้งสองอย่างนี้จะเหือดหายไปโดยง่าย

มักจะถูกเก็บซ่อนไว้ในใต้จิตสำนึกเมื่อถูกปฏิเสธหรือเก็บกดไว้นาน ๆ เข้าสู่สนามดิบมันก็จะเกิดขึ้นได้ (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 41 ; อ้างอิงมาจาก Lillyquist. 1980)

นอกจาก Freud แล้ว ยังมีนักจิตวิเคราะห์อีกหลายคนที่ยพยายามอธิบายพฤติกรรมเบี่ยงเบนโดยใช้สาเหตุทางจิตใจมาอธิบาย อย่างเช่น อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) ได้อธิบายว่าสาเหตุที่ทำให้คนเรามีพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้น เนื่องจากคนนั้นมีความรู้สึกที่ตนเองมีปมด้อย Adler ได้ยกตัวอย่างของคนที่ทำให้คิดโดยชี้ให้เห็นว่าคนที่ประกอบอาชีพกรรมนั้นจิตใจที่ จะกระทำผิดเพื่อลบปมด้อยที่ตนมีอยู่ในกรณีนี้ผู้กระทำผิดมีความรู้สึกที่ตนเองมีปมด้อยไม่เหมือนกับคนอื่นในสังคม การกระทำผิดจึงเป็นหนทางหนึ่งที่ทดแทนความมีปมด้อยของตนได้ ฉะนั้นการกระทำผิดจึงเป็นการจูงใจ ส่วน คาร์ล กุสตาฟ จุง (Carl Gustav Jung) ที่ได้พัฒนาแนวความคิดในเรื่องคนสองประเภทคือ คนที่ชอบแสดงออก (Extrovert) และคนที่ชอบเก็บกด (Introvert) (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 41 ; อ้างอิงมาจาก Reid. 1979)

การอธิบายสาเหตุการกระทำผิดดังกล่าวข้างต้นนับเป็นการศึกษาแบบเฉพาะบุคคล คือ ศึกษาเฉพาะตัวผู้กระทำผิด แต่ในตามความเป็นจริงมนุษย์ทุกคนย่อมผูกพันกับสังคมเสมอ โดยมีการยอมรับกฎเกณฑ์ร่วมกัน มีหน้าที่ของตนในสังคม ความคิดเหล่านี้ทำให้เกิดมีการอธิบายสาเหตุการกระทำผิดโดยพิจารณาในแง่สังคมด้วย

1.4 สาเหตุการกระทำผิดทางสังคมวิทยา การศึกษาทางด้านสังคมวิทยา เพื่อมุ่งจะหา คำอธิบายถึงสาเหตุการเกิดอาชญากรรมหรือการกระทำผิดนั้น แนวความคิดหรือทฤษฎีทางด้านนี้ สามารถจำแนกออกได้เป็นสองลักษณะ คือ

1.4.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม (Social Structural Theories) ซึ่งกล่าวถึงระบบโครงสร้างสังคมอันเป็นตัวกำหนดให้เกิดอาชญากรรม ได้มีนักสังคมวิทยาและนักอาชญาวิทยาหลายท่านให้ทัศนะเกี่ยวกับผลของปัจจัยด้านเศรษฐกิจต่อการเกิดปัญหาอาชญากรรม เช่น คาร์ล มาร์ก (Karl Marx) และเฟรดริช เอนเงิลส์ (Friedrich Engels) ได้เขียนหนังสือ ชื่อ “Communist Manifesto” ในปี ค.ศ. 1847 ซึ่งเชื่อว่าปัญหาต่างๆ ในทางสังคม รวมตลอดถึงปัญหาอาชญากรรม มีผลมาจากความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ซึ่งจะเป็ปัญหาที่ไปกับสังคมเสมอ ทางแก้ก็คือ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิงทางด้านโครงสร้างของสังคม โดยการปฏิวัติสังคมใหม่ และเปลี่ยนระบบของเศรษฐกิจทั้งหมด ซึ่งแนวความคิดนี้ได้รับการสนับสนุนโดยนักอาชญาวิทยาชื่อวิลเลียม เอเดรียน บองเกอร์ (William Adrian Bonger) ซึ่งเห็นด้วยว่าระบบเศรษฐกิจเป็นตัวก่อให้เกิด “บรรยากาศของขบวนการผลักดันให้มีพฤติกรรมอาชญากร” (Climate of Motivation for Criminal Behavior) (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. 2524 : 71) สอดคล้องกับ อีมิลี เดอไคม์ (Emile Durkheim. 1856 : 1917) เชื่อว่าในการประกอบอาชญากรรมของบุคคลหนึ่งบุคคลใดนั้นเป็นสิ่งปกติของชีวิตมนุษย์ ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่บรรทัดฐานทางสังคมไม่สามารถที่จะควบคุมการกระทำของมนุษย์หรือไม่สนองตอบความ

ต้องการ ของสังคมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด ๆ ได้แล้ว การล่วงละเมิดต่อบรรทัดฐานทางสังคมจะเกิดขึ้น และนำไปสู่การกระทำผิดอย่างรวดเร็ว (สรวุฒิ พรหมนิล, 2545 : 45) นอกจากนี้ โรเบิร์ต เค.เมอร์ตัน (Robert K. Merton) ได้ขยายแนวความคิดของ Durkheim ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาวะไร้ระเบียบของสังคม (Anomic Theory) ซึ่ง Merton เห็นว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือพฤติกรรมอาชญากรรมเป็นผลผลิตของสังคมและวัฒนธรรมโดยที่ Merton เห็นว่าโครงสร้างทางวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดเป้าหมายชีวิตของคนในสังคมหรือที่ Merton เรียกว่า เป้าหมายในทางวัฒนธรรม (Culture Goal) แต่ในขณะที่เดียวกันโครงสร้างทางสังคมจะเป็น ตัวกำหนดวิถีทาง หรือ ความประพฤติที่จะเข้าสู่เป้าหมายดังกล่าวหรือที่ Merton เรียกว่า วิถีทางทางสถาบัน (Institutionslezed means) เหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน ในตัวคนเรานั้น เนื่องจากคนเราไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเงื่อนไขทั้งสองประการหรือเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่ง (สรวุฒิ พรหมนิล, 2545 : 45 ; อ้างอิงมาจาก Merton, 1957) และ คลิฟฟอร์ด ชอว์ และเฮนรี แมคเคย์ (Clifford Shaw and Henry Mckay, 1942) ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับนิเวศน์วิทยาอาชญากรรม (Ecology of Crime) ศึกษาถึงความ สัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมในเขตเมืองชิคาโกกับสถิติคดีอาญา โดยมุ่งศึกษาที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดโดยแบ่งพื้นที่ของนครชิคาโกออกเป็น 5 เขต ดังนี้ (สรวุฒิ พรหมนิล, 2545 : 55 ; อ้างอิงมาจาก Fox, 1976)

เขตที่ 1 เป็นศูนย์กลางของทางเศรษฐกิจ การค้า และระบบราชการ

เขตที่ 2 เป็นเขตการเปลี่ยนแปลง เป็นเขตที่เสื่อมลงมา มักจะเป็นเขตที่อยู่อาศัย ซึ่งธุรกิจการค้าหรือการอุตสาหกรรมกำลังขยายตัวมา จะมีธุรกิจเล็กๆ ที่พักอาศัย บ้านเช่าราคาถูก จะรวมอยู่กับโรงรับจำนำ บาร์ราคาถูก ๆ ผลของเขตนี้คือสลัมหรือแหล่งของชนกลุ่มน้อย เช่น พวกชาวยิว (ในชิคาโก) หรือพวกคนจีนอพยพ

เขตที่ 3 คือเขตโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีบ้านพักของกลุ่มชนชั้นกรรมกรอาศัยอยู่อย่างมาก

เขตที่ 4 คือเขตที่อยู่อาศัยของชนชั้นกลางหรือคนชั้นสูง

เขตที่ 5 คือเขตชานเมือง เป็นเขตที่มีการขนส่งทั้งภาคเอกชนและสาธารณะ เพื่อจะขนถ่ายสินค้าไปยังใจกลางเมื่อมีการทำงาน การศึกษาของ Shaw และ Mckay เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของอัตราเด็กและเยาวชนกระทำความผิด ในแต่ละเขตนั้น สรุปได้ว่า มีอัตราการกระทำความผิดแตกต่างกันออกไป โดยการกระทำความผิดของเด็กจะมีจำนวนมากในท้องที่ที่เป็นย่านสลัมและย่านธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งย่านที่มีการเปลี่ยนแปลงอัน ได้แก่ ย่านที่มีการอพยพ (สรวุฒิ พรหมนิล, 2545 : 14 ; อ้างอิงมาจาก อรัญ สุวรรณบุปผา, 2518) ซึ่งเป็นเขตของธุรกิจย่อย บ้านเช่าราคาถูก ๆ ใกล้กับใจกลางเมือง แต่อัตรายังคงสูงในเขตอุตสาหกรรมและธุรกิจในใจกลางย่อย ๆ ของเมือง และอัตราจะลดลงตามระยะห่างจากใจกลางย่อย ๆ นั้นด้วย

1.4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการทางสังคม (Social Process Theories) เป็นทฤษฎี ที่อธิบายถึงสาเหตุพฤติกรรมอาชญากรของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลแต่ละกลุ่มบุคคลว่ามี ขบวนการอย่างไร อันมีผลทำให้เขากลายเป็นอาชญากรหรือมีพฤติกรรมอาชญากร ทฤษฎีประเภทนี้มี สมมุติฐานว่า พฤติกรรมของมนุษย์เรียนรู้ได้ ดังนั้นพฤติกรรมอาชญากรก็อาจได้รับมาโดย กระบวนการเรียนรู้ เช่นเดียวกับพฤติกรรมมิใช่อาชญากร ซึ่งก็ได้รับโดยกระบวนการการเรียนรู้ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการทางสังคมที่อธิบายสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมมีดังนี้

เกเบรียล ทาร์ด ((พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. 2524 : 74 ; อ้างอิงมาจาก Gabriel Tarde. 1904) ผู้ตั้งทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of imitation) เขาเชื่อว่าไม่มีใครเป็นอาชญากรกรรม โดยกำเนิด ดังที่ Lombroso เชื่อ Tarde เชื่อว่าพฤติกรรมอาชญากรเป็นผลทางปัจจัยทางสังคม อาชญากรอาชีพก็ได้รับการฝึกฝนและได้เรียนรู้ เช่นเดียวกับอาชีพอื่น ๆ แต่เนื่องจากสาเหตุที่บุคคลนั้น ได้ บังเอิญเกิดในบรรยากาศอาชญากรรม

ในปี ค.ศ.1939 เอดวิน เอช. ซัทเธอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) เสนอ ทฤษฎีความแตกต่างในการคบค้าสมาคม (Differential Association Theory) ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญว่า พฤติกรรมทางอาชญากรรมเรียนรู้กันได้โดยการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดภายในกลุ่มและพฤติกรรมที่ แสดงออกมาในลักษณะที่จะเป็นอาชญากรนั้นขึ้นอยู่กับความแตกต่างในช่วงระยะเวลาและความ สม่่าเสมอในการติดต่อสัมพันธ์กัน (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 41 ; อ้างอิงมา จาก Sutherland. 1974)

วอลเตอร์ ซี. เรคเลส (Walter C. Reckless) ได้เสนอทฤษฎีการควบคุม (Containment Theory) ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญคือ บุคคลมักจะยับยั้งไม่ฝ่าฝืนกฎหมายโดยการควบคุม ภายนอก เช่น ความผูกพันทางสังคมกับผู้อื่น ความแน่นอนในการประเมินค่าดีความของบุคคล โดยผู้อื่น การควบคุมภายใน ในรูปของการมีความรู้สึกตัว ที่ดีต่อสังคม ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะควบคุมบุคคลจากการที่จะพฤติกรรมอาชญากร ซึ่ง Reckless ได้ชี้ให้เห็นว่า การควบคุมภายในมี ส่วนประกอบดังนี้ “การควบคุมภายในมีส่วนประกอบสำคัญอยู่ในตัวบุคคลเอง เช่น การควบคุมตนเอง การมีทัศนคติต่อตนเองที่ดี ความแข็งแรงของ Ego มี Superego ที่พัฒนาดีแล้ว ความสามารถ ทนทานต่อความ คับข้องใจสูง มีความสำนึกในความรับผิดชอบสูง มีแนวทาง มีจุด มุ่งหมาย มีความสามารถในการหาสิ่งชดเชยเพื่อความพึงพอใจ ความสามารถหาเหตุเพื่อช่วยลดความเครียด ได้” (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. 2524 : 76)

นักสังคมวิทยาหลายคนได้ทำการศึกษาทฤษฎีตราหน้า (Labeling Theory) เพื่อนำมาใช้ในการอธิบายขบวนการต่าง ๆ ที่มีผลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเป็นอาชญากร หรือ เบี่ยงเบนไป เช่น แฟรงค์ ทันนอบอม (Frank Tannonbaum) ในปี ค.ศ.1968, ลีเมอท (Lemert) ในปี ค.ศ.1951, เบเกอร์ (Becker) ในปี ค.ศ.1965, เติร์ก (Turk) ในปี ค.ศ. 1969 และควินซี

(Quinney) ในปี ค.ศ.1970 ในความหมายต่าง ๆ เหล่านี้ ในการอธิบายพฤติกรรมอาชญากรพอสรุปได้ว่า ไม่มีพฤติกรรมใดที่เป็นพฤติกรรมอาชญากรอย่างแท้จริงได้ แต่ที่มีพฤติกรรมอาชญากรนั้นเป็นเพราะสังคมกำหนดหรือตราหน้าให้ บุคคลเป็นอาชญากรได้ เพราะมีผลพื้นฐานของพฤติกรรมที่กระทำผิดและในกระบวนการตราหน้าโดยกระบวนการยุติธรรม (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 41 ; อ้างอิงมาจาก Fox. 1976)

2. ลักษณะของการกระทำความคิดต่อชีวิตและร่างกาย

2.1 ความผิดต่อชีวิต

ลักษณะของการกระทำที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดนี้เป็นการที่บุคคลหนึ่งประทุษร้ายต่ออีกบุคคลหนึ่ง ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีใดก็ตามอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายเพราะการกระทำนั้นหรือเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย โดยทางอ้อมอันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับการกระทำนั้น ไม่ว่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นฆ่าตนเอง หรือถูกผู้อื่นฆ่าก็ตาม

การกระทำความคิดต่อชีวิตเป็นการกระทำต่อกาย หรือจิตใจของบุคคลโดยเจตนา โดยประมาท หรือโดยไม่เจตนา อันเป็นเหตุให้ผู้ถูกระทำถึงแก่ความตาย หรือกระทำต่อผู้อื่นโดยเจตนาให้ฆ่าตนเอง กฎหมายได้แบ่งการกระทำที่เป็นความผิดตามลักษณะของการกระทำไว้ 6 อย่างคือ

2.1.1 ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

2.1.2 ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา

2.1.3 ประมาททำให้คนตาย

2.1.4 ปฏิบัติทารุณแก่ผู้อื่นเพื่อให้ฆ่าตนเอง

2.1.5 ช่วยเหลือผู้เยาว์ให้ฆ่าตนเอง

2.1.6 ร่วมในการขูดมุนต่อผู้และมีคนถึงแก่ความตาย

2.2 ความผิดต่อร่างกาย

ลักษณะของการกระทำที่กฎหมายบัญญัติว่า เป็นการกระทำของบุคคลหนึ่งต่ออีกบุคคลหนึ่ง ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีอย่างใดก็ตาม จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของบุคคลผู้ถูกระทำที่กฎหมายกำหนด หรือเป็นการกระทำในลักษณะที่เข้าร่วมในการขูดมุน

การกระทำผิดต่อร่างกายเป็นการกระทำต่อกาย หรือจิตใจของบุคคลโดยเจตนา โดยประมาท หรือเข้าร่วมในการขูดมุนต่อผู้ และมีคนได้รับอันตรายสาหัส โดยการกระทำในการขูดมุนต่อผู้อื่นนั้น กฎหมายได้แบ่งการกระทำที่เป็นความผิดออกตามลักษณะของการกระทำและผลของการกระทำไว้ 4 อย่าง คือ

2.2.1 ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

2.2.2 ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกระทำรับอันตรายสาหัส

2.2.3 ร่วมในการขุดมุนต่อผู้และมีคนรับอันตรายสาหัส

2.2.4 ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส

2.3 สาเหตุแห่งการกระทำผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย

ในทางอาชญากรรมวิทยาแล้วจะเห็นได้ว่า ผู้ที่กระทำผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย (ฆ่าคนตายหรือทำร้ายร่างกายนั้น) มีมูลเหตุซึ่งนับเป็นจุดแรกมา 4 ประการ จากผลของการวิจัย คือ

2.3.1 กระทำผิดเพราะความโกรธ

2.3.2 กระทำเพื่อความอยู่รอด หรือความมั่นคงแห่งชาติ

2.3.3 เพื่อให้เป็นไปตามเจตนาร้ายหรือกิเลสที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นในจิตใจของ

ตนเอง

2.3.4 ประกอบอาชญากรรมเพราะโรคประสาทและโรคจิต

คณะผู้วิจัยของคณะกรรมการวางแผนพัฒนา ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน และสวัสดิการสังคม (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 41) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการกระทำผิดต่อชีวิตและร่างกายว่า ผู้กระทำผิดนั้น มักจะทำไปด้วย

1. อารมณ์ชั่ววูบ
2. ขาดสติเพราะเสพของมีนเมา
3. ความคับแค้นใจ
4. ความอาฆาตพยาบาท
5. นิสสัยก้าวร้าว
6. แห้งงอบายมุข
7. คบเพื่อนเลว
8. ขาดคุณธรรมประจำใจ
9. ขาดความอบอุ่นในวัยเด็ก
10. พื้นฐานการศึกษา

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด

3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แบนดูรา (Bandura)

กรรณิการ์ มนเทียร (2544 : 12) นักจิตวิทยาได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ไว้ว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนของคนเรานั้นน่าจะเกิดจากการสังเกต และการลอกเลียนแบบจากตัวแบบในสภาพแวดล้อมที่เขาอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากตัวแบบที่กระทำพฤติกรรมเบี่ยงเบนแล้วได้รับการเสริมแรง จะมีโอกาสได้รับการลอกเลียนแบบมากยิ่งขึ้น ตัวแบบตามแนวความคิดของแบนดูรานี้ อาจแบ่งออกได้

เป็น 2 ลักษณะ คือ ตัวแบบที่เป็นชีวิตจริง (Live Model) และตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) อันได้แก่ ตัวแบบในภาพยนตร์ โทรทัศน์หรือหนังสือ เป็นต้น

3.2 ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory)

โดย Ward and et al. (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์, 2548 : 48) ได้สรุปทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างของเอ็ดวิน เอช ซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland) โดยมีสมมุติฐานว่าการที่บุคคลจะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เหมาะสม โดยมีขบวนการดังนี้

1. พฤติกรรมอาชญากรเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้นั้นได้จากการอบรมสั่งสอน โดยตรงและการเรียนรู้จากปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลจากกระบวนการทางสังคม
2. พฤติกรรมของการเป็นอาชญากร เป็นการเรียนรู้จากการติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่น ซึ่งการติดต่อสื่อสารนั้นมีอยู่หลายวิธี อาทิ การเรียนรู้จากการสนทนากัน รวมถึงการเรียนรู้จากการติดต่อสื่อสารโดยสัญลักษณ์ เช่น การแสดงกิริยาท่าทาง หรือสัญลักษณ์อื่นใดที่ทำให้เข้าใจกันได้
3. การเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด คือ การเรียนรู้จากบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน เนื่องจากการยอมรับ และมีการถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากรรมได้ดีกว่าบุคคลอื่น
4. การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมจะประกอบด้วย การเรียนรู้จากองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เป็นสิ่งกระตุ้นให้กระทำผิดด้วย อาทิ เทคนิคและวิธีการในการประกอบอาชญากรรมการวางแผนที่เป็นเฉพาะของตนเอง รวมทั้งมีแนวคิดต่าง ๆ
5. พฤติกรรมในการกระทำผิดหรือการประกอบอาชญากรรมบุคคลเรียนรู้ได้จากการปฏิสัมพันธ์กับสังคมนั้น ๆ หากบุคคลอยู่ในสังคมที่บุคคลอื่นให้ความสำคัญ แก่การเคารพต่อกฎเกณฑ์ของสังคม บุคคลนั้นก็จะเคารพต่อกฎหมายไปด้วย ดังนั้น บุคคลในสังคมก็จะปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่ เป็นสิ่งที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลในสังคมนั้น ๆ
6. การกระทำผิดกฎหมาย เป็นเพราะบุคคลมีความพึงพอใจที่จะละเมิดกฎหมายมากกว่าที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งแนวคิดนี้เป็นหลักสำคัญของทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง
7. ผลที่ได้จากการติดต่อสัมพันธ์กับพฤติกรรมอาชญากรและพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่ออาชญากรนั้น เนื่องมาจากความถี่ ระยะเวลา ที่บุคคลนั้นได้ติดต่อสัมพันธ์และได้รับประสบการณ์มาตามลำดับก่อนหรือหลัง และมีความรู้สึกแรงกล้าที่จะรับพฤติกรรมนั้น
8. ขบวนการของการเรียนรู้พฤติกรรม มีความสัมพันธ์กันแบบของอาชญากรรมและแบบที่ต่อต้านอาชญากรรม ซึ่งมีลักษณะเดียวกับการเรียนรู้อื่น ๆ กล่าวคือ บุคคลกระทำผิดเนื่องจากการได้สัมผัสกับรูปแบบหรือแบบแผนของอาชญากรรมในขณะที่เดียวกันก็เรียนรู้รูปแบบการเป็นคนดี ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรม ในลักษณะการเรียนรู้แบบการสื่อสาร เป็นต้น

9. พฤติกรรมอาชญากรเป็นการแสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมโดยทั่ว ๆ ไป แต่จะอธิบายว่าคนกระทำผิดเพราะมีค่านิยมและความต้องการ โดยทั่วไปนั้นไม่สามารถที่จะอธิบายได้ เพราะพฤติกรรมที่ไม่เป็นอาชญากรก็แสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมแบบเดียวกัน

3.3 ทฤษฎีความกดดัน (Strain Theory) ทฤษฎีความกดดันพัฒนามาจากทฤษฎีสภาพไร้บรรทัดฐาน (Anomie) ซึ่งหมายถึงสภาพที่ผู้คนไม่เคารพต่อกฎเกณฑ์ของสังคม (Normlessness) เอมีล เดิร์ค ไฮม์ (Emile Durkheim) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสได้เสนอหลักสำคัญเกี่ยวกับการเกิดอาชญากรรมไว้ 2 ประการ คือ ประการแรก ถือว่าอาชญากรรมเป็นสิ่งธรรมดาในสังคม เป็นสิ่งที่มีอาจจะหลีกเลี่ยงได้ เป็นลักษณะของสังคมที่มีสุขภาพดี เป็นสิ่งที่จะต้องลงทุนแก้ไขเพื่อควมมีเสถียรภาพในสังคมและเสถียรภาพนี้เองที่ทำให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ อันเป็นรากฐานของความเจริญในสังคม อาชญากรรมเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงในบางกรณีอาชญากรรมยังมีผลโดยตรงต่อความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงอีกด้วย กล่าวคือ อาชญากรรมบางอย่างสะท้อนถึงพฤติกรรมในรูปแบบใหม่ แม้ว่าเราจะไม่ยอมรับพฤติกรรมนั้น ๆ โดยคุณลักษณะก็ตาม

หลักสำคัญประการที่สอง ซึ่งเดิร์คไฮม์ได้วางเอาไว้ก็คือ การนำคำว่า “Anomie” (สภาพไร้บรรทัดฐาน) มาใช้ เดิร์คไฮม์ได้อธิบายไว้ว่า สภาพไร้บรรทัดฐานหมายถึง สภาพที่กฎเกณฑ์แห่งความประพฤติไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ทำให้ผู้คนมีอาจจะคาดคะเนพฤติกรรมของผู้อื่นได้อาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือว่ากฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วนั้นมีอาจจะเป็นแนวทางในการแสดงพฤติกรรมในบางสถานการณ์ได้ คือ คนแสดงความประพฤติโดยไม่เคารพกฎเกณฑ์นั่นเอง

ความคิดเรื่องสภาพไร้บรรทัดฐานของเดิร์คไฮม์มีลักษณะเป็นนามธรรมยังไม่มี ความชัดเจน เพียงพอต่อการอธิบายสาเหตุของการเกิดอาชญากรรม แต่เขาก็ควรได้รับคำสรรเสริญในฐานะที่ได้เป็นผู้ปูพื้นฐานเพื่อการอธิบายเรื่องนี้ให้ชัดเจนในสมัยต่อมา เป็นผู้วางหลักความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมรองที่ทำให้เกิดอาชญากรรม ซึ่งจะได้นำเสนอในเรื่องที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมรองเป็นการเฉพาะ

เรื่องสภาพไร้บรรทัดฐานนี้ โรเบิร์ต เมอร์ตัน (Robert Merton) นักอาชญวิทยาชาวอเมริกัน ได้อธิบายให้ทราบว่าโครงสร้างของสังคมได้กดดันให้บางคนมีการกระทำที่ผิดกฎหมาย เขากล่าวว่าโครงสร้างของสังคมทุกสังคมมีสิ่งธรรมดา ๆ อยู่ 2 ประการ คือ ประการแรกเป้าหมายของชีวิต อันได้แก่ เกียรติยศ ความมั่งคั่ง และความมีอำนาจ ล้วนเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาจะได้รับ ประการที่สอง วิธีการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวหากใช้วิธีการที่สังคมยอมรับ หรือวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายก็คือน่าจะมีพฤติกรรมที่ไม่เบี่ยงเบน หากใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายก็คือว่า มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน อาชญากรรมก็จะเกิดขึ้น

เมอร์ตันได้ตรวจสอบลักษณะต่าง ๆ ของวัฒนธรรมของสังคมอเมริกัน และได้กำหนดแบบของการปฏิบัติตนเพื่อการปรับตัวให้เป็นไปตามเป้าหมายและวิธีการทางสังคม เขาได้

กล่าวถึง แบบของการปรับตัวไว้ 5 แบบ คือ (1) การคล้อยตาม (Conformity) (2) การเปลี่ยนแปลง (Innovation) (3) การยึดพิธีการ (Ritualism) (4) การหลบตัว (Retreatism) และการขัดขึ้น (Rebellion) แบบของการปรับตัวทั้ง 5 แบบนี้ อาจจะพิจารณาได้จากตารางดังต่อไปนี้

แบบของการปรับตัว	เป้าหมายที่กำหนดไว้ตาม วัฒนธรรมของสังคม	วิธีการที่ใช้กันอยู่
1. การคล้อยตาม	+	+
2. การเปลี่ยนแปลง	+	-
3. การยึดพิธีการ	-	+
4. การหลบตัว	-	-
5. การขัดขึ้น	±	±

หมายเหตุ : เครื่องมือ + หมายถึง การคล้อยตาม
 เครื่องหมาย - หมายถึง การไม่คล้อยตาม
 เครื่องหมาย ± หมายถึง การไม่คล้อยตามแต่มีการกำหนดเป้าหมาย
 และวิธีการใหม่ขึ้นมา

ตารางนี้แสดงให้เห็นว่า การปรับตัวแบบที่ 1 เป็นพฤติกรรมปกติ แบบที่ 2 มีการเบี่ยงเบนด้านวิธีการซึ่งอาจจะทำให้เกิดอาชญากรรมได้ แม้จะยึดเป้าหมายของสังคม แบบที่ 3 ปฏิเสธเป้าหมายของสังคมแต่ยังยึดวิธีการที่ถูกต้อง เช่นการทำพิธีทางศาสนา การปรับตัวแบบที่ 3 นี้ อาชญากรรมน่าจะไม่มีเกิดขึ้น แม้จะปฏิเสธเป้าหมายของสังคมแบบที่ 4 เป็นการปรับตัวที่ไม่ยอมรับทั้งเป้าหมายและวิธีการเป็นพวกหลบหนีจากโลกแห่งความเป็นจริง เช่น พวกจรจัด พวกคิดยาเสพติด เป็นต้น ถือเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนและเป็นอาชญากรรม แบบที่ 5 เป็นการปรับตัวที่ไม่ยอมรับทั้งเป้าหมายและวิธีการของสังคม และกลับสร้างเป้าหมายและวิธีการใหม่ การปรับตัวแบบนี้ก็นำไปสู่การประกอบอาชญากรรมการเมืองได้ เช่น กบฏ การก่อการร้าย เป็นต้น

เมื่อได้พิจารณาการปรับตัวทั้ง 5 แนว คงได้กล่าวมาแล้วก็พบจะตัดสินใจได้ว่า การปรับตัวแบบที่ 2 แบบที่ 4 และแบบที่ 5 อาจจะก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้นได้

ทฤษฎีของเมอร์ตันนี้อาจจะเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า ทฤษฎีเป้าหมายและวิธีการ (Goals and Means Theory) กล่าวคือ อาชญากรรมเกิดขึ้นจากการใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย โดยมุ่งจะบรรลุเป้าหมายที่สังคมต้องการ

3.4 ทฤษฎีกลไกการควบคุม (Containment Theory) โดย เรคเลส (กรณีการ์ มณเฑียร. 2544 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Reckless. 1972) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือ พฤติกรรมเบี่ยงเบน การกระทำผิดจะมีกลไกในการควบคุมที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 ระบบ คือ

1. ระบบการควบคุมภายใน (Inner Control) จะเป็นองค์ประกอบของความเป็นตัวเอง (self components) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตัวเองได้ ความอดกลั้น ความคิดที่ใฝ่ดี จิตใจที่สูงพอจะมองข้ามสิ่งเร้าหรือความชั่วร้าย ความเข้มแข็งของจิตสำนึก ความมีสติสัมปชัญญะ ความอดทนสูง

2. ระบบการควบคุมภายนอก (Outer Control) หมายถึง กฎเกณฑ์ ระเบียบ จารีต ประเพณี ศีลธรรม การมีเป้าหมายและความมุ่งหวังแห่งชีวิต สภาพสังคมที่มีความหวังและมีเหตุผล คำแนะนำที่ดี วินัยที่มีประสิทธิภาพ โอกาสที่จะได้รับการยอมรับนับถือ

ทฤษฎีนี้ไม่ได้กล่าวถึง แรงผลักดันจากภายในของแต่ละบุคคล ที่มาจากแรงบีบบังคับ แรงกดดัน ความวิตกกังวล และบุคลิกภาพที่บกพร่องอันมาจากจิตใจ และความบกพร่องและไม่สมบูรณ์ทางสมอง เช่น ภาวะจิตใจมีอาการประสาทหลอน สมองพิการ การเป็นลมบ้าหมู ความคิดความเข้าใจหลงผิด รวมทั้งอาการหวาดกลัว ทฤษฎีนี้มีความสำคัญที่ว่าอาชญากรส่วนมากจะกระทำความผิดอันมีสาเหตุจากระบบการควบคุมตามทฤษฎีนี้

สาระสำคัญของทฤษฎีนี้อยู่ที่ว่าระบบการควบคุมภายใน ระบบการควบคุมภายนอก สิ่งผลักดันให้เกิดอาชญากรรม ได้แก่ แรงดึงดูดจากภายนอกและกิเลสจากภายใน ถ้าระบบการควบคุมทั้งภายในและภายนอกเข้มแข็งดีพอเพียงระบบเดียว คน ๆ นั้นก็จะไม่ประกอบอาชญากรรม ใครก็ตามถ้ามีจิตใจอ่อนแอ ไม่อดทนหนักแน่นก็จะทำผิดได้ง่าย

ทฤษฎีกลไกในการควบคุมชี้ให้เห็นถึงข้อกำหนดพฤติกรรมที่อยู่ในระเบียบแบบแผนที่จะต่อต้านการเบี่ยงเบนและการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อเป็นการอยู่ที่มีความหวังในสังคม อาจจะกล่าวได้ว่าระบบการควบคุมภายใน ระบบการควบคุมภายนอก เป็นแกนที่สำคัญที่จะป้องกันแรงกดดันและแรงดึงดูดจากสภาพแวดล้อมภายนอกและป้องกันกิเลสในจิตใจ แรงกดดันภายนอก เช่น ความยากจน ความเสียเปรียบ การขัดแย้งและการทะเลาะกัน ข้อห้ามต่าง ๆ แรงดึงดูดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น ความสวยงาม ความมีเสน่ห์ ความขี้ขลาด พฤติกรรมเบี่ยงเบนชนิดต่าง ๆ การโฆษณาชวนเชื่อ สิ่งชักนำให้เกิดการกระทำความผิดส่วนกิเลสภายในจิตใจ เช่น ความต้องการ ความวิตกกังวล ความวุ่นวายใจ ความผิดหวัง ความรู้สึกปฏิบัติกัน ความมั่งร่ำรวย ความรู้สึกต่ำต้อย เป็นต้น

โดยสรุปทฤษฎีของ Reckless ให้ความสำคัญทั้งปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะปัจจัยทางสังคม และปัจจัยภายในคือ สภาพของจิตใจ เป็นแนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเบี่ยงเบนในสังคม โดยจะต้องพยายามปรับปรุงสถาบันทางสังคมต่าง ๆ โดยเฉพาะสถาบันครอบครัวให้

เข้มแข็ง พร้อม ๆ กับการฝึกฝนระเบียบวินัยหรือความมีสติสัมปชัญญะให้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในตัวบุคคล และทฤษฎีนี้ยังได้กล่าวถึงเรื่องกระบวนการทางสังคมและโครงสร้างทางสังคมพร้อม ๆ กันไป เรื่องกระบวนการทางสังคมก็คือสิ่งที่ทำให้คนเรียนรู้แล้วหลงผิด ส่วนเรื่องโครงสร้างทางสังคมก็ได้แก่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมซึ่งไม่อาจจะควบคุมพฤติกรรมของคนไว้ได้ดีพอ เนื่องจากสถาบันเหล่านี้ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social Bonding Theory) ทราวิส ไฮอร์ซิก เสนอแนวคิด นี้ว่า คนเรามีความรู้สึกในจิตใจที่จะกระทำผิดหรือละเมิดกฎหมายของสังคม จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมทางสังคม โดยอาศัยข้อผูกมัดของสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญ ข้อผูกมัดนี้จะนำมาใช้ในกระบวนการมีความสัมพันธ์ทางสังคม หากขาดการยึดถือข้อผูกมัดอาชญากรรมก็ย่อมจะเกิดขึ้น ซึ่งองค์ประกอบของความผูกพันทางสังคมได้แก่ Attachment (ความผูกพัน) Commitment (ข้อผูกมัด) Involvement (การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง) Belief (ความเชื่อ)

3.6 ทฤษฎีกิติก่อนทำ (Choice Theory) ทฤษฎีกิติก่อนกระทำผิด มีสมมติฐานมาจากแนวคิดของสำนัก Classic ในเรื่องของเจตจำนง อิสระ (Free Will) ที่ว่าธรรมชาติของมนุษย์จะเลือกที่จะมีพฤติกรรม โดยการคำนวณจากสิ่งที่สนองต่อความพอใจของบุคคลโดยสมมติฐาน คือ

1. เชื่อว่าบุคคลเป็นผู้มีอิสระในการกระทำผิด

2. แนวทางในการเลือกพฤติกรรมผิดกฎหมายขึ้นอยู่กับคนที่บุคคลได้รับความพึงพอใจหรือผลประโยชน์สูงสุด ซึ่งความพึงพอใจหรือผลประโยชน์นั้นไม่จำกัดเฉพาะในรูปทรัพย์สินเท่านั้นหากแต่ยังรวมถึงผลประโยชน์หรือความพอใจด้านจิตใจด้วย (Seek Pleasure Avoid Pain) การที่บุคคลได้คำนวณถึงผลที่จะตามมาหลังประกอบอาชญากรรมแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นผลประโยชน์ที่ได้รับ ความเป็นไปได้ในการจับกุม อัตราโทษที่ได้รับหากถูกจับกุม ซึ่งโรแนล คาร์ก และคีเร็ค คอรันิส (Cornish & Clarke) ผู้นำในทฤษฎีกิติก่อนกระทำผิดนำเสนอว่า การศึกษาอาชญากรรมต้องมองอาชญากรรมมีคุณสมบัติ 2 ประการ

ประการที่ 1 คุณสมบัตินี้ของการประกอบอาชญากรรม (Offense Specific) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ว่าอาชญากรรมจะมีพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามรูปแบบของอาชญากรรม และด้านความชำนาญในการประกอบอาชญากรรม

ประการที่ 2 คุณสมบัตินี้ของตัวอาชญากร (Offender Specific) หมายถึง ความแตกต่างของตัวอาชญากรในการตัดสินใจที่จะประกอบอาชญากรรม ก่อนที่จะกระทำผิดอาชญากรต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั่วไป อันได้แก่ โอกาสในการกระทำผิด ผลเสีย ผลประโยชน์ ตลอดจนความเสี่ยง รวมทั้งแรงกระตุ้นและมุดเหตุจูงใจในการกระทำผิดของอาชญากร ซึ่งหลังจากที่ได้คำนวณถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมแล้ว จึงตัดสินใจว่าจะประกอบอาชญากรรมหรือไม่

3.7 ทฤษฎีวัฒนธรรมรอง (Subculture) เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจากความคิดของ เดิร์คไฮม์และเมอร์ตัน ดังได้กล่าวมาแล้ว แต่ทฤษฎีวัฒนธรรมรองในปัจจุบันได้พัฒนามาจากความคิดของ เฟรดเดอริก เอ็ม ทราสเซอร์ (Frederic M. Thrasher) ซึ่งได้พิจารณาว่า แก๊งค์วัยรุ่นเกิดขึ้นได้ ก็เพราะความไม่เป็นระเบียบในเขตติดต่อกับใจกลางเมืองชิคาโก แม้ว่าทราสเซอร์จะไม่ได้กล่าวถึงทฤษฎีวัฒนธรรมรองโดยตรงก็ตาม แต่ก็ต้องถือว่าเขาได้มีความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน นักคิดในรุ่นหลัง ทฤษฎีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมรองมีอยู่ด้วยกันหลายทฤษฎี จะนำมากล่าวในที่นี้ 4 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการยึดค่านิยมของชนชั้นกลาง ทฤษฎีการแก้ตัวหรือทฤษฎีวิถีการเพื่อความเป็นกลาง ทฤษฎีโอกาสที่แตกต่าง และทฤษฎีวัฒนธรรมของชนชั้นต่ำ จะได้กล่าวถึงใจความสำคัญพอเป็น ที่เข้าใจ ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการยึดค่านิยมของชนชั้นกลาง (Theory of Middle Class Measuring Rod) ทฤษฎีเกิดจากความคิดของ อัลเบิร์ต เค โคเฮน (Albert K. Cohen) ซึ่งได้ให้ทัศนะไว้ว่า วัฒนธรรมรองเกิดจากผลของความขัดแย้งทางจิตใจกับความสามารถและโอกาส กล่าวคือ จิตใจมีความต้องการ (เพราะได้รับค่านิยมจากชนชั้นกลาง) แต่ขาดความสามารถที่จะทำได้ตามความต้องการ รวมทั้งโอกาสก็ไม่อำนวยอาจจะกล่าวได้ว่า ค่านิยมของชนชั้นกลางได้เป็นหลักของกฎหมายด้วยชนชั้นกรรมกรมีอาจจะปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามค่านิยมของชนชั้นกลางได้ ค่านิยมที่สำคัญ ๆ มีอาทิ ความสำเร็จ ความมีเหตุผล ความซื่อสัตย์ การวางแผนระยะยาวอย่างรอบคอบ การพักผ่อนความพอใจ ชนชั้นกรรมกรมีอาจจะทำได้เหมือนชนชั้นกลาง เพราะขาดความสามารถและโอกาส ดังนั้น ชนชั้นกรรมกรจึงได้สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเอง เพื่อเป็นหลักในการยึดถือและจะได้มีฐานะทางสังคมเช่นเดียวกับชนชั้นกลาง วัฒนธรรมที่สร้างขึ้นนี้จัดเป็นวัฒนธรรมรองของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (The Delinquent Subculture) เป็นผลนำไปสู่การกระทำผิดต่อกฎหมายของบ้านเมือง ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมดังกล่าวมีอยู่ 6 ประการ คือ

ประการที่ 1 การไม่เห็นประโยชน์ของสิ่งต่าง ๆ (Non-utilitarian) การขโมยเกิดจากการกระทำเพื่อสนองตอบต่ออารมณ์ ทั้งยังเป็นการกระทำที่ขาดเหตุผลด้วย

ประการที่ 2 การผูกพยาบาท (Malice) ผู้กระทำความผิดจะรู้สึกดีใจที่ได้กระทำกิจ ซึ่งส่งผลให้ผู้อื่นประสบความเดือดร้อน

ประการที่ 3 การทำในสิ่งตรงกันข้าม (Negativism) จะกระทำในสิ่งตรงกันข้ามกับสิ่งที่ชนชั้นกลางยึดถืออยู่

ประการที่ 4 ทำได้สารพัดอย่าง (Versatility) สามารถกระทำความผิดได้ หลายอย่าง และยังประพฤติไปในทางประสงค์ร้าย ป่าเถื่อน ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทำตนเป็นคนจรรยาเป็นต้น

ประการที่ 5 การแสวงหาความสุขเพียงชั่วครู่ชั่วยาม (Short-run hedonism) ดำเนินชีวิตไปวันหนึ่ง ๆ โดยไม่มีแผนการอะไร ชอบทำสิ่งตื่นเต้น ขาดความอดทน ขาดความเร่งด่วน ขาดความรอบคอบในเรื่องผลได้และคุณค่าในระยะยาว

ประการที่ 6 ความเป็นอิสระของกลุ่ม (Group Autonomy) เป็นการปฏิบัติที่ไม่ยึดติดข้อห้ามต่าง ๆ ในสังคม ยกเว้นความต้องการของกลุ่ม ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม เป็นไปอย่างเหนียวแน่นและหยิ่งผยองจะไม่แยแสต่อกลุ่มอื่น

ทฤษฎีวิวัฒนาการของโคเสน เป็นกรอบแนวคิดที่แสดงให้เห็นว่า ตามที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด พวกเขาก็มีแนวประพฤติกฎปฏิบัติที่เป็นของตนเอง

2. ทฤษฎีการแก้ตัว (Neutralization Theory) เทคนิคในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (Techniques of Delinquency) หรือการแก้ตัว อีกนัยหนึ่งคือ วิธีการ เพื่อความเป็นกลาง ถือเป็นทฤษฎีวิวัฒนาการของทฤษฎีหนึ่งซึ่งเกร์สแฮม เอ็ม ไชส์ และเดวิด แมตซา (Gresham M.Sykes and David Matza) ได้ร่วมกันคิดขึ้น ประเด็นของความคิดมีอยู่ว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิดก็เพราะได้เรียนรู้เทคนิคของการแก้ตัว ซึ่งมีอยู่ 5 ประการด้วยกัน คือ

ประการที่ 1 การปฏิเสธความรับผิดชอบ (The Denial of Responsibility) เป็นเทคนิค ที่แสดงถึงความไม่รับผิดชอบต่อความผิดที่เกิดขึ้น เพราะความผิดอาจจะเกิดจากการมีเพื่อนเลว สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ความเกลียดชังจากพ่อแม่ เป็นต้น

ประการที่ 2 การปฏิเสธการกระทำร้าย (The Denial of Injury) เมื่อมีการกระทำความผิด อาจจะคิดว่าเป็นเพียงการเล่นซุกซน หรือในกรณีการขโมยรถยนต์ก็ถือว่าเป็นการขโมยไปใช้ก่อนไม่เห็นจะเสียหายอะไร หรือในกรณีที่มีการต่อสู้กันในแก๊ง ก็ถือว่าเป็นการทะเลาะกันเป็นการส่วนตัวเท่านั้น

ประการที่ 3 การปฏิเสธผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ (The Denial of The Victim) ผู้กระทำความผิดคิดว่าการกระทำของตนเป็นสิ่งที่เหมาะสม เพราะเป็นการแก้แค้นหรือลงโทษที่ถูกต้อง หากเป็นความคิดเกี่ยวกับทรัพย์ก็คิดว่าไม่มีตัวผู้ตกเป็นเหยื่อ

ประการที่ 4 การปรักปรำผู้ที่ปรักปรำตน (The Condemnation of the Condemners) ผู้กระทำความผิดเบนความสนใจในพฤติกรรมของตนเองไปสู่แรงจูงใจที่ส่งเสริมให้เกิดการกระทำความผิด โดยเฉพาะผู้มีอำนาจหน้าที่ เช่น ตำรวจถือว่าคอร์รัปชัน การโจมตีเช่นนี้เป็น การช้อนเร้นความผิดของตนเอง

ประการที่ 5 การอ้างความจงรักภักดีในระดับสูง (The Appeal to Higher Loyalties) การกระทำความผิดเกิดขึ้นเพราะความจงรักภักดีหรือยึดมั่นต่อสิ่งที่เห็นว่าสำคัญกว่า ความต้องการของสังคมเป็นส่วนใหญ่ เช่น จงรักภักดีต่อคนรุ่นพี่หรือแก๊งหรือผู้เป็นมิตร

สรุปว่าทฤษฎีของไซส์และแมตซา เน้นเรื่องเทคนิคในการกระทำความผิด หรือ การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง เพื่อเป็นการเปิดใจให้ได้ทำความผิดโดยไม่ยอมโทษความบกพร่องทางจิต ของตนเองกับอิทธิพลของพันธุกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การกระทำความผิด

จากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สรุปประเด็นการกระทำความผิด ในคดีต่างๆ มาจากองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน คือ ภูมิหลังส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา สถานภาพการสมรส ศาสนา สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของบิดา มารดา การคบเพื่อน โอกาสในการประกอบอาชีพ ฐานะทางครอบครัว จำนวนครั้งในการกระทำความผิด ระยะเวลาที่ต้องโทษอยู่เรือนจำครั้งแรก ลักษณะสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย และ ความสามารถในการปรับตัว เศรษฐกิจของครัวเรือน

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจและแรงผลักดันในการกระทำความผิดกฎหมาย

1. ความต้องการของมนุษย์ (Needs)

ความต้องการของมนุษย์เป็นสิ่งที่สนใจสำคัญที่ผลักดันให้มนุษย์เกิดกิเลส ความโลภ ฯลฯ เพราะตราบใดก็ตามที่มนุษย์ไม่รู้จักความพอดี และแสวงหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนองตอบความต้องการ เหล่านั้น จนลืมนึกถึงความถูกต้องและบรรทัดฐานของสังคม บ่อมส่งผลให้เกิดการกระทำความผิดกฎหมาย ขึ้น ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ซึ่ง ไม่มีที่สิ้นสุดในด้านต่าง ๆ สามารถ อธิบายได้ตามทฤษฎีต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Need)

มาสโลว์ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าความต้องการของบุคคลจะเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจูงใจ จึงได้ตั้ง สมมุติฐานเกี่ยวกับความต้องการของบุคคลไว้ดังนี้

- 1.1 บุคคลย่อมมีความต้องการอยู่เสมอและไม่สิ้นสุด เมื่อความต้องการใด ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็จะเกิดขึ้นอีกไม่มีวันจบสิ้น
 - 1.2 ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอื่น ๆ ต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจึงเป็นสิ่งจูงใจในพฤติกรรมของบุคคลนั้น
 - 1.3 ความต้องการของบุคคลจะเรียงเป็นลำดับขั้นตามความสำคัญ เมื่อความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงต่อไป
- มาสโลว์ แบ่งความต้องการของมนุษย์ตั้งแต่ระดับต่ำสุด ไปถึงสูงสุด 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้น พื้นฐานเพื่อให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และเป็นความต้องการที่ทุกคนมีมาตั้งแต่เกิด

เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ การพักผ่อน ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และความต้องการทางเพศ เป็นต้น มนุษย์ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อสนองความต้องการขั้นนี้ก่อนจึงจะมีความต้องการขั้นอื่นตามมา

2. ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย (Safety and Security Needs) เมื่อความต้องการทางสรีรวิทยาได้รับการตอบสนองแล้วก็มีความต้องการขั้นที่สองต่อไป คือ อยากมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคง และปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง สิ่งที่แสดงถึงความต้องการขั้นนี้ เป็นได้จากแนวโน้มของมนุษย์ที่ชอบอยู่ในสังคมที่มีความสงบ เรียบร้อยมีระเบียบวินัย และมีกฎหมายคุ้มครอง ชอบดำเนินชีวิตประจำวันอย่างราบรื่น ไม่มีอุปสรรค ความต้องการขั้นนี้จะรวมไปถึงความมั่นคงทางด้านจิตใจ (Psychological Safety) ด้วย ซึ่งจะผลักดันมนุษย์ให้ทำพฤติกรรมเพื่อ บรรลุถึงเป้าหมายนั้นคือความมั่นคงปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจ

3. ความต้องการความรักและต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Love and Belongingness Needs) ความต้องการขั้นนี้เป็นเป็นลักษณะของความต้องการอยากมีเพื่อนมีคนที่รักใคร่ ชอบพอ ต้องการเป็นผู้ให้ความรักและได้รับความรัก มิได้ถูกจูงใจโดยความต้องการทางเพศ (Not Sexually Motivated) บุคคลที่มีความต้องการขั้นนี้ จะทำพฤติกรรมไปสู่เป้าหมายเพื่อจะทำให้ รู้สึกว่าตนไม่ได้อยู่คนเดียวอย่าง โดดเดี่ยวอ้างว้างหรือถูกทอดทิ้ง

4. ความต้องการมีเกียรติ และศักดิ์ศรี (The Esteem Needs) ความต้องการขั้นนี้เป็นความต้องการของมนุษย์เกือบทุกคนในสังคม ลักษณะที่แสดงถึงความต้องการขั้นนี้ เช่น ต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากบุคคลอื่น ต้องการเกียรติยศชื่อเสียงหรือมีความภูมิใจ เมื่อประสบความสำเร็จ รู้สึกว่าตนเป็นคนที่มีประโยชน์และมีคุณค่าในสังคม

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Need for Self Actualization) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ในการที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่าง ตามความนึกคิดของตนเอง และเป็น การได้รับพัฒนาศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง เพื่อความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง ด้วย เป็นการพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดของตนตามศักยภาพที่มีอยู่อย่างแท้จริง แต่การที่บางคนไปไม่ถึงระดับนี้เพราะประสบอุปสรรคจากสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมรอบข้าง เป็นต้นว่า หลาย ๆ คนทำงานหนักตลอดชีวิตเพื่อสนองความต้องการเบื้องต้น หรือบิดามารดาไม่เสริมสร้างเด็กให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น หรือรู้สึกว่าตนเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม และคนจำนวนมากมักติดอยู่กับความหลงตัวเอง หลงในอำนาจวาสนา เป็นพวกวัตถุนิยม ทำให้ไม่สามารถหลุดพ้นไปถึงการพัฒนาระดับสูงนี้ได้

2. ทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer' Modified Need Hierarchy Theory) (บุญมั่น ธนาสุภวัฒน์, 2537 : 130) กล่าวถึง แอลเดอร์เฟอร์ ว่าเป็นผู้หนึ่งที่สนับสนุน ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ โดยได้ปรับเปลี่ยนความต้องการตามลำดับขั้น 5 ลำดับ ของมาสโลว์ให้เหลือเพียง 3 ลำดับขั้น ซึ่งรูปแบบใหม่ 3 ลำดับขั้นของเขาได้รับการยอมรับ ว่าเป็นทฤษฎีความต้องการ อี อาร์ จู (ERG: Existenc-Relatedneeds-Growth Theory) ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence Needs) เป็นความต้องการที่จะตอบสนองเพื่อให้มีชีวิตอยู่ต่อไป ได้แก่ ความต้องการทางกาย และความต้องการความปลอดภัย
2. ความต้องการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น (Relatedness Needs) เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบ ๆ ตัว และบุคคลในสังคมอย่างมีความหมาย
3. ความต้องการเจริญก้าวหน้า (Growth Needs) เป็นความต้องการเพื่อความเจริญก้าวหน้า เป็นความต้องการขั้นสูงสุดรวมถึงความต้องการได้รับการยกย่องและความสำเร็จในชีวิต

จากความต้องการในด้านต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นนั้น เมื่อความต้องการด้านต่าง ๆ ได้รับการตอบสนอง บุคคลนั้นก็จะได้ความพึงพอใจ แต่ทราบได้ก็ตามที่ความต้องการเหล่านั้นไม่ได้รับการตอบสนองไม่ว่าจะด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพครอบครัว หรือสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ย่อมทำให้บุคคลนั้นเกิดความคับข้องใจ ซึ่งความคับข้องใจนี้อาจเป็นแรงผลักดันให้เกิดแรงจูงใจในทางก้าวร้าวทำลาย ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายของบ้านเมือง แรงจูงใจที่เกี่ยวกับความก้าวร้าวอธิบายได้ ดังต่อไปนี้

1. แรงจูงใจที่เกี่ยวกับความก้าวร้าว

ตามแนวคิดของ فروยด์ ความก้าวร้าวเป็นแรงขับเบื้องต้นชนิดหนึ่งซึ่งแสดงถึงส่วนของสัญชาตญาณแห่งความตาย (Death Instinct) พลังของสัญชาตญาณส่วนนี้จะค่อย ๆ สะสมอยู่ในตัวบุคคลตั้งแต่เกิด และเมื่อมีมาก ๆ เข้าก็จะพยายามหาทางออกหรือปลดปล่อยออกมา อาจแสดงออกอย่างเปิดเผย เป็นพฤติกรรมที่เห็นได้ สังเกตได้อย่างชัดเจน (Overt Behaviors) อาทิเช่น แสดงที่ทำไม่เป็นมิตรกับผู้อื่น (Hostility) กดขี่ข่มเหง การก่ออาชญากรรมแบบต่าง ๆ หรืออาจแสดงออกอย่างไม่เปิดเผยในรูปของการทำร้ายหรือพยายามทำลายตัวเอง

นักทฤษฎีจิตวิเคราะห์สมัยหลังไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของ فروยด์ข้างต้น จึงได้เสนอแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า สมมุติฐานความคับข้องใจ-ความก้าวร้าว (Frustration-Aggression Hypothesis) ตามสมมุติฐานใหม่นี้พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นแรงขับ (Drive) ที่เกิดจากการตอบสนองต่อความคับข้องใจ (Frustration) ความคับข้องใจหมายถึง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อพฤติกรรมที่ไป สู่เป้าหมาย (Goal) ถูกขัดขวางหรือมีอุปสรรค ทางออกอย่างหนึ่งของบุคคลเมื่อเกิดความคับข้องใจ คือ อยากรจะทำร้ายผู้อื่นจึงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อบุคคลหรือต่อวัตถุที่เป็นสาเหตุให้ตนเกิดความคับข้องใจนั้น (ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2540 : 229) ซึ่งการตอบสนองด้วยพฤติกรรมก้าวร้าวอาจจะลดแรงขับของอินทรีย์ได้ อย่างไรก็ตาม ไม่จำเป็นที่อินทรีย์เกิดความคับข้องใจแล้วจะตอบสนองอย่างก้าวร้าวเสมอไป อาจตอบสนองออกมาในรูปแบบอื่น ถ้าการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวที่ผ่านมานในอดีตไม่ได้รับสิ่งเสริมแรงหรือถูกลงโทษ

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมไม่ยอมรับแนวคิดทั้ง 2 แนวคิดที่กล่าวมาแล้ว คือ ความก้าวร้าวเป็นสัญชาตญาณที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หรือเป็นแรงขับถึงเกิดจากอารมณ์คับข้องใจ แต่ตามทฤษฎีนี้เชื่อว่าพฤติกรรมก้าวร้าวของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้เช่นเดียวกับพฤติกรรมอื่นๆ เป็นผลของการเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น (Observation) หรือการเลียนแบบพฤติกรรม ผู้อื่น (Imitation) และส่วนหนึ่งเป็นผลของการเสริมแรง (Reinforcement) ยิ่งพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นได้รับการเสริมแรงมากเท่าใดก็จะมีแนวโน้มจะเกิดพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกเท่านั้น เช่น คนร้ายที่ทำการสังหารหมู่หรือกระทำการสังหารเหยื่ออย่างโหดร้ายทารุณมักให้สัมภาษณ์ว่าเขาได้ความลึกลับและจำวิธีการเหล่านี้มาจากการอ่านหนังสือพิมพ์และดูรายการโทรทัศน์ หรือจากผลการศึกษาหลายเรื่อง que แสดงว่าการดูรายการที่มีเนื้อหาก้าวร้าวรุนแรงยิ่งทำให้ผู้ชมภาพยนตร์ โดยเฉพาะเด็กเกิดความเคยชินต่อพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง และมีแนวโน้มที่จะก้าวร้าวเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายประการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของมนุษย์ที่สำคัญ คือ อิทธิพลทางสังคม เช่น สภาพความยากจน ความแออัดยัดเยียด อากาศร้อนอบอ้าว ตลอดจนค่านิยมของกลุ่มที่เขาเป็นสมาชิก ฯลฯ

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ และแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมของบุคคล

2.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

ซิกมันด์ ฟรอยด์ เชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลถูกกำหนดโดยอำนาจหรือพลัง ที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในและพลังเหล่านี้ส่วนมากทำงานอยู่ในระดับจิตไร้สำนึก เขาเชื่อว่าพฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์เกิดจากกลุ่มสัญชาตญาณที่ติดตัวมาแต่กำเนิด 2 ชนิด คือ สัญชาตญาณแห่งการดำรงชีวิต (Life instincts) ภาษาละตินเรียกว่า Eros ซึ่งเป็นสัญชาตญาณที่ช่วยสร้างสรรค์ชีวิตให้เจริญเติบโตและดำรงชีวิตอยู่ได้ และสัญชาตญาณแห่งความตาย (Death instincts หรือ Thanatos) อันเป็นส่วนของสัญชาตญาณที่ผลักดันมนุษย์ไปสู่ความพินาศ

สัญชาตญาณเหล่านี้จะปรากฏในรูปของพลังงานที่มีอยู่ในตัวมนุษย์เรา ผลักดันให้บุคคลทำพฤติกรรม พลังสัญชาตญาณแห่งการดำรงชีวิตมีแหล่งที่มาเรียกว่า "Libido" เป็นพลังงานที่ทำให้คนเราอยากจะมีชีวิตอยู่ ส่วนใหญ่จะเป็นพลังงานหรือลิบิโดที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคล แต่ละคนจะมีพลังลิบิโด (Libidinal Impulse) แตกต่างกันไป บางคนอาจจะมีมาก บางคนอาจจะมีน้อย ส่วนสัญชาตญาณแห่งความตายซึ่งจะทำให้มนุษย์อยากจะทำลายตนเองนั้น อาจแสดงออกมาในรูปพฤติกรรมที่แสดงต่อตัวเอง เช่น พยายามฆ่าตัวตายหรือแสดงออกมาในรูปแบบของการก้าวร้าว (ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2540 : 226 ; อ้างอิงมาจาก Hilgard. 1979 และ Franken. 1982)

ฟรอยด์เชื่อว่าแรงขับทางเพศและความก้าวร้าวจะปรากฏตั้งแต่ระยะวัยทารก แรงขับทางเพศนี้แสดงออกด้วยการที่เด็กแสดงความสุขและความพึงพอใจจากการเร้าตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามพัฒนาการขั้นต่าง ๆ (Psychosexual Stages of Development) ส่วนแรงขับก้าวร้าวจะสังเกตได้จากพฤติกรรมของเด็กเล็ก ๆ ที่ชอบกัด ทูบตี หรือขว้างปา ทำลายข้าวของ เนื่องจากบิดามารดาห้ามปรามหรือลงโทษเมื่อเด็กแสดงถึงพฤติกรรมทางเพศ และแสดงความก้าวร้าวออกมา แรงขับทั้งสองชนิดจึงถูกเก็บกดไว้ภายใน (Repress) กลายเป็นแรงจูงใจไร้สำนึก (Unconscious Motives) ซึ่งยังคงมีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น ตามแนวคิดของฟรอยด์นั้น แรงขับทางเพศถูกเก็บกดมากกว่าแรงขับก้าวร้าว เด็กอาจจะรู้สึกวิตกกังวลเมื่อแสดงพฤติกรรมเหล่านี้ออกมาโดยเปิดเผย เนื่องจากทัศนคติด้านลบและข้อห้ามของบิดามารดา ดังนั้น แรงขับนี้จึงต้องการปรากฏออกมาอย่างแอบแฝง โดยเป็นสัญลักษณ์หรือกิจกรรมในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ความฝันซึ่งเรามักจะแสดงภาพปรารถนาและความต้องการบางอย่างที่เราไม่รู้ตัวออกมา อากัปกริยาที่ไม่รู้ตัว หรือในการพูดที่พลั้งปากออกมา หรือพูดถึงบางสิ่งที่ไม่ได้ตั้งใจจะพูดออกมาซึ่งแสดงถึงแรงจูงใจที่ซ่อนอยู่ภายใน และในอาการเจ็บป่วยบางชนิด โดยเฉพาะอาการป่วยทางจิตและทางประสาท ส่วนมากแสดงออกเพื่อเป็นการสนองความต้องการของบุคคลที่ตัวเองไม่รู้ตัว

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

อัลเบิร์ต แบนดูรา (ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2540 : 227-228 ; อ้างอิงมาจาก Albert Bandura. 1999) มีความเห็นว่าพฤติกรรมของบุคคลเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรียนรู้ด้วยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

ตามแนวคิดนี้ พฤติกรรมของบุคคลมิได้ถูกผลักดันจากพลังที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน (Internal Forces) และเราไม่ใช่เครื่องรับสิ่งเร้าภายนอกที่อยู่หนึ่ง ๆ แต่พฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่เป็นผลรวมกัน (Combined Effects) ขององค์ประกอบต่อไปนี้

1. เป็นผลของการได้รับรางวัล (Reward) เมื่อทำการตอบสนองที่ต้องการ
 2. เป็นผลงานของการลงโทษ (Punishment) และการไม่ได้รับรางวัล (Non Reward) เมื่อทำการตอบสนองที่ไม่ตรงตามความต้องการ
 3. เป็นผลของการเรียนรู้ในอดีต
 4. เป็นผลของการเรียนรู้แบบสรุปรวม และแบบจำแนกความแตกต่าง (Generalization and Discrimination Learning)
 5. เป็นผลของการสังเกตและการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่น
- องค์ประกอบเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล การที่บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกันเนื่องจากบุคคลพบกับสภาพการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน พฤติกรรมบางอย่างเป็นผลของการเรียนรู้

ประสบการณ์โดยตรง และบางอย่างอินทรีย์เรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นจะมีการตอบสนองบางชนิดที่ทำแล้วทำให้เกิดผลดีแก่ผู้กระทำ แต่บางชนิดทำแล้วอาจได้รับผล ที่ไม่น่าพึงพอใจนัก เช่น ทำแล้วไม่ได้รับการยอมรับ หรือถูกลงโทษ จากขบวนการเรียนรู้ด้วยการเสริมแรงวิธีต่าง ๆ ในที่สุดบุคคลก็มีแนวโน้มที่จะเลือกกระทำแต่พฤติกรรมที่ทำแล้วเป็นผลดีแก่ตัวเองและพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำพฤติกรรมที่เคยทำแล้วถูกลงโทษหรือ ไม่ได้รับรางวัล

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ยังคงใช้รูปแบบการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (S-R Mode) แต่ในระยะต่อมา แบนดูรา (1969) ได้ขยายแนวคิดทฤษฎีนี้ ออกไปอีกเล็กน้อย คือ

1. เน้นถึงความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้การคิด (Cognitive Processes) ด้วยแต่ไม่ได้ถือว่าเป็นกระบวนการภายในที่สลับเหมือนกับฟรอยด์ โดยถือว่าเป็นตัวแปรที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (S) กับการตอบสนอง (R) การที่แบนดูรา นำเอากระบวนการคิดเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากเห็นว่ามนุษย์เรามีความสามารถในการคิดและบางครั้งยังสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าถึงผลลัพธ์จากการกระทำของตนด้วย ดังนั้น ผลที่คาดไว้ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตตามความคิดของแต่ละกลุ่มจึงเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ผลักดันบุคคลให้ทำพฤติกรรมได้เท่า ๆ กับผลที่เกิดขึ้นจริง ๆ

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เน้นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น (Vicarious Learning) พฤติกรรมหลายอย่างเราเรียนรู้จากการสังเกตประสบการณ์โดยตรง บุคคลทำพฤติกรรมแบบนั้นแล้วเคยได้รับรางวัลหรือถูกลงโทษ ขณะที่พฤติกรรมบางอย่างเราเรียนรู้ได้โดยที่ไม่ได้รับการเสริมแรงโดยตรงแต่เรียนรู้ด้วยการสังเกตจากการกระทำของบุคคลบางคนว่าเขาทำพฤติกรรมนั้นแล้วได้รับรางวัลหรือถูกลงโทษ ทฤษฎีทางสังคมจึงเน้นถึงบทบาทของผู้เป็นแบบอย่าง (Model) ในการถ่ายทอดพฤติกรรมและอารมณ์ โดยพยายามทำการศึกษาวิจัยว่ามีการเลียนแบบจากการสังเกตพฤติกรรมผู้อื่นกันอย่างไร และผู้เป็นแบบอย่างลักษณะ ใหนที่มีอิทธิพลมากที่สุด หรือมีองค์ประกอบอะไรบ้างที่มีต่อการเลียนแบบ

3. ประการที่สามที่เน้นในทฤษฎีนี้คือ ระบบการบังคับและควบคุมตนเอง (Self-Regulatory System) ตามแนวคิดของแบนดูรา บุคคลที่มีความสามารถในการควบคุมความรู้สึก ความคิดและการกระทำของตนเอง ดังนั้น พฤติกรรมของบุคคลมิได้เป็นผลของอิทธิพลของอินทรีย์จากภายนอกเท่านั้น แต่เป็นผลจากตัวบุคคลเองด้วย กิจกรรมบางอย่างอาจดำเนินไปเนื่องจากคาดการณ์ล่วงหน้าถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นข้างนอก แต่ส่วนมากอยู่ภายใต้การควบคุมของการเสริมแรงให้ตนเอง (Self-Reinforcement Control) ในกระบวนการดังกล่าวบุคคลจะตั้งมาตรฐานพฤติกรรมของตนเองไว้ และตอบสนองต่อพฤติกรรมที่ตนทำไปโดยวิธีให้รางวัลแต่ตัวเอง หรือลงโทษตัวเอง ความรู้สึกภาคภูมิใจหรือละอายใจขึ้นอยู่กับพฤติกรรมที่ทำไปนั้นเป็นไปตามมาตรฐานที่ตนตั้งไว้หรือไม่

การเสริมแรงเพื่อให้ทำพฤติกรรมมาจากเกณฑ์ 2 อย่างด้วยกันคือ การประเมินค่าจากภายนอกและการประเมินค่าตนเอง บางครั้งเกณฑ์สองอย่างนี้จะสอดคล้องกัน บางอย่างอาจจะขัดแย้งกันนั่นคือบุคคลอาจได้รับรางวัลทางสังคมหรือทางวัตถุ ถึงแม้จะทำพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานของเขา แต่ความรู้สึกละอายใจ ความรู้สึกตำหนิตัวเอง (Self-Reproach) จะจูงใจให้บุคคลทำตามมาตรฐานที่ตั้งไว้โดยไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลภายนอก ตัวอย่างเช่น แม้บุคคลสามารถปลอมแปลงข้อเท็จจริงเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียหายโดยเจ้านักงาน ไม่อาจจะจับผิดเขาได้ แต่โทษทัณฑ์จากตนเองก็คือ ความรู้สึกละอายใจทำให้เขาไม่ยอมทำเพราะพฤติกรรมเช่นนี้ ขัดต่อมาตรฐานความประพฤติที่ตนตั้งไว้ (ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540 : 228 ; อ้างอิงมาจาก Hilgard, Atkinson&Atkinson. 1975)

2.3 ทฤษฎีการครอบงำของวอลเตอร์ เรคเรสส์ (Containment Theory)

วอลเตอร์ เรคเรสส์ ได้นำเสนอทฤษฎีการครอบ (Containment Theory) โดยได้อธิบายว่าบุคคลได้ถูกอิทธิพลของแรงผลักดันหลายประการให้กระทำผิดกฎหมาย แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีแรงที่คอยต่อต้านหรือขัดขวางไม่ให้บุคคลกระทำผิดกฎหมาย สมมุติฐานของทฤษฎีการครอบสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ แรงผลักดันทั้งภายนอกและภายใน ตลอดจนแรงดึงภายนอกและภายในจะกระตุ้นหรือจูงใจให้บุคคลมีพฤติกรรมอาชญากรรม หากแรงต่อต้านทั้งภายนอกและภายใน ไม่สามารถต้านทานต่อแรงกระตุ้นดังกล่าวได้ (พรชัย ชันตรี, ชัชชัย ปิยะนิละบุตร และ อิศวิณ วัฒนวิบูลย์. 2543 : 125 ; Reckless. 1961)

แรงผลักดันให้กระทำผิดกฎหมายมีหลายอย่าง คือ

1. แรงกดดันทางสังคม (Social Pressures) ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ การขัดแย้งภายในครอบครัว สถานภาพที่ต่ำ การขาดโอกาสในการประกอบอาชีพสุจริต

2. แรงผลักดันให้กระทำผิดทางชีวภาคหรือจิตใจ (Biological of Psychological Pushes) ซึ่งมีอยู่ภายในร่างกายของบุคคล อันได้แก่ ความอ่อนเพลีย ความไม่พอใจ การดิ่งเคียดภายในจิตใจ การเป็นปรปักษ์ ความก้าวร้าว การต้องการได้รับการตอบสนองอย่างรวดเร็ว เป็นต้น ส่วนแรงที่คอยขัดขวางไม่ให้บุคคลกระทำผิดกฎหมาย ก็คือ ตัวกีดกันจากภายนอกและตัวกีดกันจากภายใน ดังต่อไปนี้

1. ตัวกีดกันภายนอก (External Containment) ประกอบด้วยการมีประสิทธิภาพของสถาบันครอบครัวและกลุ่มเพื่อน จริยธรรม ระเบียบข้อบังคับของสถาบันในสังคม บรรทัดฐานที่สมเหตุสมผล และการคาดหวัง ความสามัคคี การบังคับบัญชา และการควบคุมทางวินัยที่มีประสิทธิภาพ ฯลฯ เป็นต้น

2. ตัวกีดกันภายใน (Inner Containment) เป็นผลที่ได้รับมาจากการสร้างนิสัยภายในตัวบุคคล ซึ่งประกอบด้วย การควบคุมตัวเอง (Self-Control) การมีอิโก้ที่เข้มแข็ง การอดทนอด

กลิ่นต่อความผิดหวัง ความรู้สึกที่ผิดหวัง ความมุ่งมั่น ความสามารถในการหาสิ่งอื่นมาทดแทนต่อความต้องการ ฯลฯ เป็นต้น

หลังจากที่ได้นำเสนอหลักการสำคัญของทฤษฎีนี้แล้ว ได้มีงานศึกษาวิจัยตามมาอีกเป็นจำนวนมากเพื่อทดสอบทฤษฎีนี้ ส่วนมากจะเป็นงานศึกษาของเรกเตอร์และคณะ เพื่อ มุ่งเน้นทำการทดสอบเฉพาะปัจจัย “การควบคุมตนเอง” ว่าจะมีอิทธิพลต่อการต่อต้านแรงผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมอาชญากรรมโดยจะเป็นงานศึกษาเกี่ยวกับเยาวชนที่มีการควบคุมตนเองสูง และอาศัยอยู่ในเขตชุมชนที่มีอาชญากรรมสูง ซึ่งทฤษฎีของเรกเตอร์จะทำนายว่าเยาวชนเหล่านี้จะมีอัตราการกระทำผิดต่ำและผลการศึกษา พบว่า เยาวชนที่มีการควบคุมตนเองสูง มีแนวโน้มที่จะไม่มีพฤติกรรมอาชญากรรมแต่อย่างใด (ระหว่างช่วงอายุ 12-16) ซึ่งเรกเตอร์และคณะสรุปว่าผลการศึกษานับสนับสนุนสมมุติฐานของทฤษฎีนี้

แนวคิดทฤษฎีการกระทำผิดซ้ำ

การศึกษา การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิด 3 ด้าน คือ 1) คุณลักษณะของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ 2) ส่วนบุคคลที่ทำให้กระทำผิดซ้ำ 3) สังคมและสภาพแวดล้อมที่ทำให้กระทำผิดซ้ำ ซึ่งกรอบแนวคิดทั้ง 3 ด้านมีแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

พัฒนาการทางสังคมของแต่ละบุคคลเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นครั้งแรกในครอบครัว โดยการปฏิสัมพันธ์กับบิดามารดาและญาติพี่น้อง ต่อมาเมื่อโตขึ้นจึงเพิ่มเพื่อน โรงเรียน และชุมชน พัฒนาการด้านอารมณ์และด้านบุคลิกภาพของเด็กจะช่วยให้เด็กปรับตัวในสังคมได้ ซึ่งหมายความว่าเขาจะปรับตัวในสังคมได้ดีเพียงไรขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพของเขานั้นเอง เนื่องจากทุกคนต้องเป็นสมาชิกในสังคม ฉะนั้นในทำนองเดียวกัน สังคมก็จะมีส่วนเข้ามามีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพของเด็กตามระดับวุฒิภาวะ ซึ่งพัฒนาการต่างๆ เหล่านี้จะส่งต่อตัวเขาเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ กระบวนการที่สังคมปฏิสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็กเรียกว่า “กระบวนการสังคมประภคิต” (Socialization Process) คือ การที่มนุษย์ทุกคนต้องอาศัยอยู่ในสังคมและเป็นสมาชิกของสังคม สังคมในที่นี้คือที่รวมของผลทางเศรษฐกิจ (Economic Production) รัฐบาล (Government) ครอบครัว (Family Life) ศาสนา (Religion) และสิ่งอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงเป็นสมาชิกของสังคม ทำให้มนุษย์มีความสัมพันธ์ต่อสังคมอย่างใกล้ชิดตั้งแต่แรกเกิด ฉะนั้น พฤติกรรมของมนุษย์นั้นก็เป็นอิทธิพลของสังคมทั้งสิ้น มนุษย์เมื่ออาศัยอยู่ในสังคมใด ๆ ก็มักมีค่านิยมตามสังคมนั้น ๆ เพราะเขากลัวถูกกล่าวหาว่าเป็นคนหัวเก่า คนไร้ศีลธรรม

หรือพวกถ่วงความเจริญ ค่านิยมของสังคมนี้มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางสังคมของมนุษย์มากที่สุด องค์ประกอบในการสร้างค่านิยมทางสังคม ประกอบด้วย

1. การเลี้ยงดูซึ่งเริ่มจากบ้าน การวางกฎเกณฑ์พฤติกรรมของบิดามารดา ความสัมพันธ์ของตนในครอบครัวอย่างใกล้ชิด ค่านิยม และทัศนคติของสมาชิกในครอบครัว
2. สิ่งแวดล้อมในกลุ่มชนที่เขาอาศัย ตลอดจนสื่อสารมวลชนต่าง ๆ ค่านิยม ทัศนคติของชนหมู่เดียวกัน
3. สถาบันการศึกษา ได้แก่ ค่านิยมของสถาบันและแนวทางการศึกษา วิธีการให้การศึกษา
4. กลุ่มเพื่อน (Peer Group) ได้แก่ ค่านิยมของสถาบันและแนวทางการศึกษา วิธีการให้การศึกษา
5. สถาบันการปกครอง (Government) ได้แก่ ค่านิยมทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิการเมือง
6. ระดับวุฒิภาวะและพัฒนาการด้านต่าง ๆ อันเป็นส่วนเฉพาะบุคคลว่าสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสังคมระดับใดได้แค่ไหน

1. แนวคิดทฤษฎีการกระทำผิดซ้ำที่มีสาเหตุจากสังคมและสิ่งแวดล้อม

1.1 ทฤษฎีนิเวศวิทยา มีการศึกษาที่กระทำกันมากที่สุดคือ การศึกษาพื้นที่ที่มีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและอาชญากรรม โดยเฉพาะตามเมืองใหญ่ ๆ จะมีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและอาชญากรรมมากในบริเวณที่อยู่ใกล้ชิดกับแหล่งอุตสาหกรรมหรือแหล่งธุรกิจการค้า คือ บริเวณชุมชนแออัด ซึ่งเป็นบริเวณที่มีความเสื่อมทั้งทางกายภาพและทางสังคม เบอรัลนาร์ด แลนเดอร์ (Bernard Lander) ได้วิเคราะห์การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในเมืองบัลติมอร์ (Baltimore) ไว้ว่า การใช้สถิติเพื่อวัดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนทำให้พบว่า ปัจจัยที่เป็นเครื่องชี้การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนก็คือ สภาพไร้บรรทัดฐานและการขาดความมั่นคงทางสังคม

โดแนลด์ อาร์ ทัทท์และราล์ฟ ดับบลิว อิงแลนค์ (Donald R. Taft and Ralph W. Englang) ได้แบ่งประเภทของเขตที่มีการกระทำผิดของเยาวชนไว้ 7 ประเภท คือ (1) เขตที่มีความยากจน (2) เขตชุมชนแออัด (3) เขตที่ตัดขาดจากสังคมที่ยึดถือประเพณีอันดีงาม (4) เขตที่มีบ้านพักอยู่กันหนาแน่น (5) เขตที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เพียงกลุ่มเดียว (6) เขตแห่งความชั่วร้ายหรือเขตที่อยู่ในความคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ (7) เขตเสื่อมความเจริญในชนบท

ทัทท์และอิงแลนค์ ได้กล่าวต่อไปว่า นอกเหนือจากเขตดังกล่าวทั้ง 7 เขต น่าจะมีเขตอื่น ๆ ที่แตกต่างออกไปอีก รวมทั้งชุมชนอุตสาหกรรมหรือแหล่งทำเหมืองแร่ ซึ่งจะมีการต่อสู้กัน

ระหว่างฝ่ายลูกจ้างกับฝ่ายนายทุน หรือระหว่างสหภาพแรงงานที่เป็นปรปักษ์ต่อกัน ซึ่งจะนำไปสู่การกระทำที่รุนแรงเป็นอย่างมาก

คาลวิน เอฟ. ชมิด (Calvin F. Schmid) นักอาชญาวิทยาอีกท่านหนึ่งได้ศึกษาเชิง นิเวศวิทยา ณ เมืองซีแอตเติล (Seattle) ได้สรุปว่าการประกอบอาชญากรรมจะมีมากในเขตที่มีความสามัคคีของผู้คนในระดับต่ำ ครอบครัวมีความอ่อนแอ ฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ ทรัพย์สินเสื่อมโทรม การเคลื่อนย้ายของผู้คนอยู่ในระดับสูงและมีการประพฤติดีจิตศีลธรรมในลักษณะต่าง ๆ มากมาย

บี.แอล.บลูม (B.L.Bloom) นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกัน ได้วิเคราะห์การกระจายของพฤติกรรมเบี่ยงเบน ณ เมืองใหญ่เมืองหนึ่งทางภาคตะวันตกตอนกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา เขาได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำความคิดของเด็กและเยาวชนกับภาวะของความแตกแยกหรือความเสื่อม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. ความแตกแยกในครอบครัว มีเด็กวัยรุ่นส่วนหนึ่งที่มีได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา
2. ความแตกแยกในเรื่องการแต่งงาน ในจำนวนผู้ชายที่แต่งงาน 1,000 คน มีส่วนหนึ่งที่หย่าร้างและแยกตัวออกไป
3. ความเสื่อมในทางเศรษฐกิจ ผู้ชายที่เป็นกรรมกรส่วนหนึ่งในร้อยคนไม่มีงานทำ
4. ความเสื่อมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม วัดจากจำนวนครั้งของการแจ้งเพลงไหม้จากหน่วยดับเพลิงเทียบเท่ากับจำนวนครัวเรือนของเมืองนั้น
5. ความเสื่อมในทางด้านการศึกษาในจำนวน 10,000 คน ของเด็กที่มีอายุ 18 ปี หรือต่ำกว่า 18 ปี มีเด็กจำนวนหนึ่งที่ออกจากโรงเรียนก่อนกำหนด

เอ็ม เฟลซอน (M. Felson) ได้เสนอทฤษฎีทางนิเวศวิทยาที่ชื่อว่า ทฤษฎีกิจวัตรประจำวัน (Routine Activities Theory) ทฤษฎีนี้ได้เสนอว่า อาชญากรรมใด ๆ จะเกิดขึ้นต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่าง 1) ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการจูงใจ 2) เป้าหมายที่เหมาะสม 3) การขาดผู้คุ้มครองรักษาดูแล(เช่น เพื่อนบ้านที่ตื่นตัวอยู่เสมอ ระบบสิ่งเตือนภัยเป็นต้น) ทฤษฎีนี้ ยึดถือว่าการเคลื่อนไหวของบุคคลในการดำเนินกิจวัตรประจำวันก่อให้เกิดการตกเป็นเหยื่อในลักษณะต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นวิธีการที่จะควบคุมอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพก็คือ การจัดการให้มีการไปมาหาสู่ระหว่างผู้คนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีผู้คอยป้องกันการกระทำความผิดอยู่ตลอดเวลา อาชญากรรมจะเกิดขึ้นได้ยาก

จากการพิจารณาความรู้ในทางนิเวศวิทยาแล้ว อาจจะสรุปได้ว่า การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนและอาชญากรรมจะมีมากในเขตที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและกายภาพ คือสภาพความเสื่อมในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว

ค.ศ. 1942 ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับนิเวศวิทยาอาชญากรรม (Ecology of Crime) โดย คลิฟฟอร์ดชอว์ (Clifford Shaw) และ เฮนรี แมคเคย์ (Henry McKay) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมในเขตเมืองชิคาโกกับสถิติคดีอาญา โดยมุ่งศึกษาที่เด็กและเยาวชนกระทำผิด โดยแบ่งพื้นที่ของนครชิคาโกออกเป็น 5 เขต ดังนี้

เขตที่ 1 เป็นศูนย์กลางของทางเศรษฐกิจ การค้า และระบบราชการ

เขตที่ 2 เป็นเขตของการเปลี่ยนแปลง เป็นเขตที่เสื่อมลงมา มักจะเป็นเขตที่อยู่อาศัย ซึ่งธุรกิจการค้าหรือการอุตสาหกรรมกำลังขยายตัวมา จะมีธุรกิจเล็ก ๆ ที่พักอาศัย บ้านเช่าราคาถูก จะรวมอยู่กับโรงรับจำนำ บาร์ราคาถูก ๆ ผลของเขตนั่น คือ สลัม หรือแหล่งของชน กลุ่มน้ำ เช่น พวกชาวยิว (ในชิคาโก) หรือพวกคนจีนอพยพ

เขตที่ 3 คือเขตโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีบ้านพักของกลุ่มชนชั้นกรรมกรอาศัยอยู่อย่างมาก

เขตที่ 4 คือ เขตที่อยู่อาศัยของชนชั้นกลางหรือคนชั้นสูง

เขตที่ 5 คือเขตชานเมือง เป็นเขตที่มีการขนส่งทั้งภาคเอกชนและสาธารณะ เพื่อจะขนถ่ายสินค้าไปยังใจกลางเมืองที่มีการทำงาน (Fox. 1976 : 81)

การศึกษาของ Shaw และ McKay เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของอัตราเด็กและเยาวชนกระทำความผิดในแต่ละเขตนั่น สรุปได้ว่า มีอัตราการกระทำความผิดแตกต่างกันออกไป โดยการกระทำความผิดของเด็กจะมีจำนวนสูงมาก ในท้องที่ที่เป็นย่านสลัมและย่านธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งย่านที่มีการเปลี่ยนแปลงอันได้แก่ ย่านที่มีการอพยพ (อรัญ สุวรรณบุปผา, 2518 : 127-128) ซึ่งเป็นเขตของธุรกิจบ้านเช่าราคาถูก ๆ ใกล้เคียงใจกลางเมือง แต่อัตรายังคงสูงในเขตอุตสาหกรรมและธุรกิจ ในใจ กลางย่อย ๆ ของเมือง และอัตราจะลดลงตามระยะห่างจากใจกลางย่อย ๆ นั้นด้วย (Fox. 1976 : 181)

นักสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยชิคาโกได้พัฒนาทฤษฎีมนุษย์นิเวศวิทยาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละเขตพื้นที่ของเมืองชิคาโก ซึ่งในที่สุดก็ได้พัฒนาปรับปรุงจนเป็นทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ และทฤษฎีนี้ได้ให้ความหมายของสังคมไร้ระเบียบ คือ สภาพสังคมของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งของชุมชนและบุคคลที่อยู่อาศัย ทั้งนี้เนื่องมาจากการเจริญเติบโตไปสู่การเป็นสังคมเมือง (Urbanization) จนเป็นเหตุให้กลไกควบคุมทางสังคมของชุมชนอ่อนแอลง และนำไปสู่การมีอาชญากรรมสูง ดังนั้นสาเหตุของพฤติกรรมตามทฤษฎีนี้จะมีสาเหตุมาจากการเจริญเติบโตของบ้านเมือง ซึ่งจะนำไปสู่สภาพชุมชนที่ไม่เป็นระเบียบและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเป็นเหตุให้ชุมชนนั้นมีอาชญากรรมสูงกว่าชุมชนอื่น

Growth & Change of City → Unsettled Conditions of Community → Criminal behavior
 (การเจริญเติบโตของเมือง) (สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง) (พฤติกรรมอาชญากรรม)

1.2 ทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้ชุมชนมีลักษณะเป็นสังคมไร้ระเบียบว่า เกิดจากการเจริญเติบโตของบ้านเมือง ในแนวทางที่นำไปสู่การเป็นสังคมเมือง (Urbanization) และจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่สำคัญ มีอยู่ด้วยกัน 4 ประการ ดังนี้ คือ

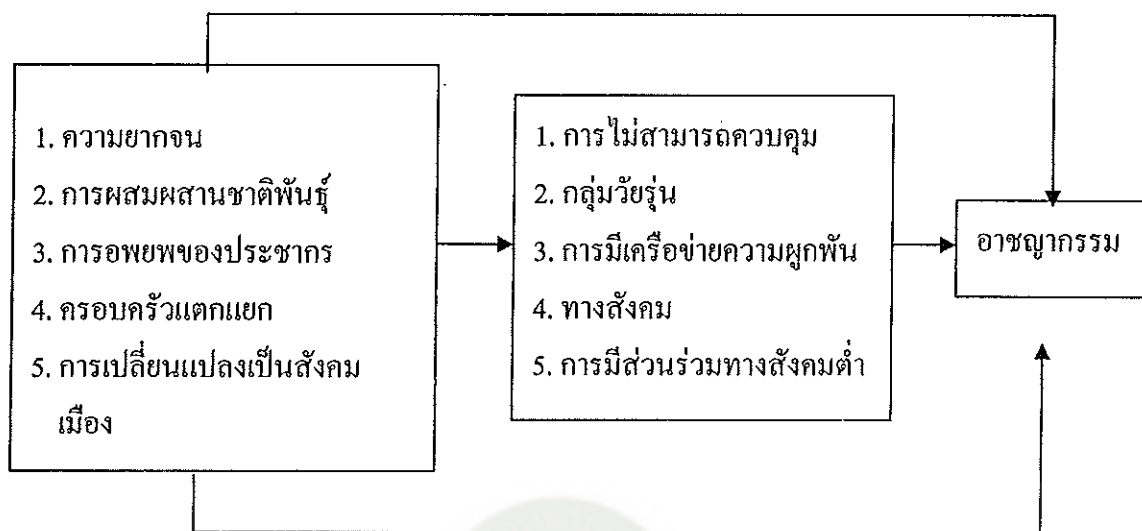
1.2.1 การสูญเสียหรือลดน้อยลงของกลไกควบคุมทางสังคม เนื่องมาจากจะมีประชาชนอพยพมาอยู่ในชุมชนมากขึ้น ทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนไม่ค่อยรู้จักกัน สภาพสังคมจะมีลักษณะ ต่างคนต่างอยู่และไม่ยุ่งเกี่ยวกับกัน ในที่สุดจะนำไปสู่ความอ่อนแอของกลไกการควบคุมของชุมชนนั้น

1.2.2 การถ่ายถอดวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนจะมีวัฒนธรรม ซึ่งสืบทอดเป็นเวลานาน เมื่อมีชนกลุ่มใหม่มาอาศัยอยู่ก็จะรับเอาวัฒนธรรมที่มีอยู่เหล่านี้ และถ่ายทอดให้แก่ประชากรที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่สืบทอดต่อไป

1.2.3 ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม สิ่งที่ผู้อพยพมาอยู่ใหม่นำติดตัวมาด้วยก็คือ ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งอาจจะแตกต่างจากค่านิยมหรือวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมในชุมชน ดังนั้นจึงนำไปสู่ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1.2.4 ความยากจน เนื่องจากผู้อพยพมาอยู่ในชุมชนมักจะเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ใหม่ในประเทศ หรือคนชนบทที่อพยพเข้ามาหาอาชีพใหม่ในเขตเมืองใหญ่บุคคลเหล่านี้จะมีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ

ชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้ จะเป็นชุมชนที่มีกลไกการควบคุมทางสังคมที่ต่ำ แคมสตันและโกรฟ (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 44 ; อ้างอิงมาจาก Sampson & Groves. 1989) ได้นำเสนอว่าชุมชนที่เป็นสังคมไร้ระเบียบ นอกจากจะมีลักษณะ 4 ประการข้างต้นแล้ว ยังมีปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนอีก 3 ประการ คือ ความไม่สามารถในการควบคุมดูแลกลุ่มวัยรุ่นที่ชอบมั่วสุมกัน การมีเครือข่ายความสัมพันธ์ในชุมชนน้อยมาก และอัตราการร่วมมือในองค์กรส่วนท้องถิ่นของประชากรในชุมชนต่ำมาก ทั้งนี้แคมสตันและโกรฟ ได้สร้างรูปแบบอธิบายสาเหตุพฤติกรรมของอาชญากรรมตามแนวทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 รูปแบบพฤติกรรมอาชญากรรมของชุมชนที่มีลักษณะเป็นสภาพสังคมไร้ระเบียบ

2. อิทธิพลของสถาบันทางสังคมต่อพฤติกรรมการก่ออาชญากรรม

2.1 โรงเรียนและกลุ่มเพื่อน (มุกดา ชาติบัญชาชัย, 2527 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Rich, 1954) ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ตลอดจนโรงเรียนมีความสำคัญที่จะกำหนดแนวทางในการพัฒนาการของเด็ก ถ้าหากมีปัญหาก็มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การประพฤติดกฏหมายได้ ทั้งนี้ เพราะเด็กชอบเลียนแบบตามเพื่อน บางครั้งก็ถูกเพื่อนชักจูงนั่นเอง ดังวิทย์เทมบอร์ก (มุกดา ชาติบัญชาชัย, 2527 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Wattenberg, 1950) ได้ทำการศึกษาวิจัย พบว่า ในกลุ่มของวัยรุ่นถ้าหากมีบุคคลใดในกลุ่มประกอบอาชญากรรม เด็กเหล่านี้ก็จะยึดตามอย่างเพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับในกลุ่ม

2.2 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ในสมัยหลัง ๆ ได้มีหลักเหตุผลอ้างอิงมากมายเกี่ยวกับการพัฒนานิสัยและบุคลิกภาพของผู้กระทำผิดและอาชญากรทั้งหลายว่าเป็นอิทธิพลของท้องถิ่น หรือเป็นอิทธิพลของเพื่อนบ้าน บางถิ่นเป็นถิ่นผู้ร้ายชุกชุม ตลอดจนลักษณะวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มบุคคลผู้กระทำผิด แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมเหล่านั้นต่างก็มีอิทธิพลและกระทบกระเทือนกับแต่ละบุคคลในสังคมเดียวกัน โดยไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ แล้วแต่บุคลิกภาพของบุคคลที่ได้รับการหล่อหลอมมาจากสถาบันครอบครัวเป็นสำคัญ

2.3 สื่อมวลชน จะเห็นได้ว่าสื่อต่าง ๆ ในปัจจุบัน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือต่าง ๆ มักจะนำเสนอเรื่องราวหรือรายการที่มีความก้าวร้าว รุนแรง ซึ่งเป็นอิทธิพลของชุมชนที่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้แก่เด็ก ทั้งนี้เพราะสื่อต่าง ๆ เหล่านี้มักจะนำเสนอให้

เด็กได้อ่าน ได้เห็น ได้เรียนรู้ อาจทำให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ จากสื่อเหล่านั้นและนำมาหลอมรวมเป็นบุคลิกภาพที่ก้าวร้าว รุนแรง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตลอดจนนำไปสู่การก่ออาชญากรรมเมื่อมีแรงผลักดันอื่น ๆ มากกระตุ้น ดังผลการศึกษาคทดลองเรื่องหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าสื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก โดยผู้ทดลองควบคุมให้เด็กกลุ่มหนึ่งนั่งดูรายการโทรทัศน์ที่เป็นภาพยนตร์การ์ตูนและมีเนื้อหาก้าวร้าว รุนแรง ขณะที่เด็กอีกกลุ่มหนึ่งดูรายการโทรทัศน์ที่เป็นภาพยนตร์การ์ตูนเช่นกัน แต่ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว รุนแรง กระบวนการทดลองนี้ใช้เวลาระยะหนึ่ง ระหว่างนั้นก็คอยจับตาสังเกตและบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กทั้งสองกลุ่มนี้ในขณะที่เล่นอยู่ในกลุ่มเพื่อน หรือทำ กิจกรรมแต่ละวัน ผลการศึกษาทดลองแสดงว่า การดูรายการภาพยนตร์การ์ตูนโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาก้าวร้าว รุนแรงกลับทำให้เด็กมี พฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้น เด็กกลุ่มที่หนึ่งจะเล่นกับเพื่อนแบบก้าวร้าวรุนแรงกว่ากลุ่มที่สอง (ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540 : 229 ; อ้างอิงมาจาก Steuer, Applefield & Smith, 1971)

3. อิทธิพลของครอบครัวที่ส่งผลต่อการกระทำความคิดซ้ำ

ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดที่จะอบรมขัดเกลา และมีอิทธิพลต่อลักษณะบุคลิกภาพ (มุกดา ชาติบัญชาชัย, 2527 ; อ้างอิงมาจาก แสงสุรีย์ สำอางค์กุล และมุกดา ชาติบัญชาชัย, 2524 : 174-177) ซึ่งในการพัฒนามนุษย์นั้นสังคมมีบทบาทในการถ่ายทอดคุณลักษณะ ค่านิยมทัศนคติ และความเชื่อ สังคมจะหล่อหลอมบุคลิกภาพของมนุษย์โดยการที่มนุษย์จะรับและถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ จากสังคมมาโดยกระบวนการสังคมประกิด (Socialization Process) หน่วยแรกของสังคมที่เป็นตัวแทนสถาบันสังคมในการถ่ายทอดค่านิยม ทัศนคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ของสังคมให้แก่สมาชิกของสังคมนั้น คือ ครอบครัว ฉะนั้น ครอบครัวจึงเป็นหน่วยของสังคมหรือองค์กรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างและพัฒนาประชากรของสังคม

ครอบครัวในความหมายทางสังคมวิทยา คือ รูปแบบของการที่บุคคล 2 คน หรือกลุ่มบุคคลสร้างแบบ (Pattern) หรือโครงสร้าง (Structure) ของการอยู่ร่วมกัน

ครอบครัวในความหมายของนักจิตวิทยา คือ สถาบันทางสังคมแห่งแรกที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกันเพื่อเป็นตัวแทนของสถาบันสังคมภายนอกที่จะปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติกับสมาชิกของครอบครัวในประเด็นหลักดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก ซึ่งปรากฏในทุกลักษณะของครอบครัวอย่างน้อยที่สุดเมื่อเด็กอยู่ในวัยทารก

2. ความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ถ้าความสัมพันธ์นี้ดี ครอบครัวก็จะมั่นคง และสร้างสรรค์ สมาชิกในครอบครัวก็จะพัฒนาไปสู่ความสำเร็จในชีวิต

3. ความสำคัญในหน้าที่ 4 ประการของครอบครัวที่มีต่อบุคคลจะปรากฏในทุกวัฒนธรรม คือ ให้บทรเรียนในการต่อสู้ชีวิต บทบาททางเพศทั้งชายและหญิง ค่านิยม ทัศนคติในการประกอบอาชีพและสุนทรียภาพแห่งชีวิต

4. อิทธิพลของครอบครัวต่อการพัฒนาทางจริยธรรม

ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญมากที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมให้แก่เด็ก ซึ่งวัยเด็กเป็นรากฐานของชีวิต เด็กที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่มีอาชีพไม่สุจริต หรือเป็นอาชญากร เขาย่อมมีแนวโน้มที่จะมีบุคลิกภาพเป็นอันธพาล เพราะเด็กเลียนแบบจากพ่อแม่ และบางครั้ง พ่อแม่ก็ส่งเสริมให้มีพฤติกรรมผิดกฎหมาย สำหรับเด็กชายที่ไม่กระทำผิด พบว่า มักอยู่กับพ่อแม่ของตนและพ่อให้ความรักความอบอุ่นมากกว่าแม่เด็กก็ผูกพันกับพ่อถ้าพ่อไม่ประพฤติผิดเป็นตัวอย่างเด็กย่อมจะพัฒนาความประพฤติไปในทางที่สังคมยอมรับจะเห็นว่า การได้รับความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของอุปนิสัยและเหนียวรั้งการกระทำได้มาก การขาดความรักความอบอุ่นมักเกิดจากครอบครัวลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ อาจส่งผลให้เด็กเติบโตกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหาด้านบุคลิกภาพเป็นอันธพาล และกระทำผิดกฎหมายในที่สุด

1. ครอบครัวขุ่นเคือง คือ พ่อแม่ทะเลาะกัน พี่น้องชิงดีชิงเด่นกันมาก เพราะพ่อแม่รักลูกไม่เท่ากัน และใช้อำนาจไม่ถูกทาง เช่น ผลการศึกษาของกลูเอต สรุปได้ว่าทั้งพ่อและแม่ของเด็กกระทำผิดใช้วิธีการควบคุมความประพฤติของลูกชายด้วยการลงโทษทางร่างกายมากที่สุด

2. ครอบครัวแตกแยก คือ พ่อแม่หย่าร้างหรือตายจากกัน แล้วมีคู่อใหม่ซึ่งไม่ได้ให้ความอบอุ่นแก่เด็กแทนพ่อแม่ที่แท้จริง เด็กจึงว่าเหว่ ไม่มีตัวอย่างที่เขายอมรับ จึงขาดที่ยึดเหนี่ยวทางใจ แม้กระทั่งครอบครัวที่พ่อแม่ห่างเหินจากลูกไปในช่วงวัยเด็กตอนต้น เช่น ไปราชการทหาร ไปศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นต้น จึงไม่มีตัวแทนของพ่อแม่ ลูกจึงขาดตัวอย่างการประพฤติตาม บทบาททางเพศในขอบเขตที่เหมาะสม เมื่อเป็นเช่นนี้เด็กจึงประพฤติรุนแรงมากกว่าไปจนกล้ากระทำผิดกฎหมาย

3. ครอบครัวเข้าระเบียบเกินไป เด็กข่มอึดอัดใจ ไม่รู้สึกว่าได้รับความรักความอบอุ่น

4. ครอบครัวระคบระหงมเกินไป ทำให้เด็กทำตามความต้องการของตนเอง โดยไม่นึกถึงความเดือดร้อนที่จะเกิดขึ้น ยับยั้งอะไรไม่ค่อยได้ เพราะไม่เคยถูกฝึกให้ออดทนและควบคุมอารมณ์

5. ครอบครัวที่มีภารกิจมาก จนไม่มีเวลาเอาใจใส่ลูกก็เท่ากับถูกลูกทอดทิ้งให้ว่าเหว่ อาจทำผิดเพื่อดึงดูความสนใจหรือประชดสังคม

5. ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ

ความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา และ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร เด็กที่เติบโตขึ้นโดยขาดความอบอุ่น สุขภาพจิตของเด็กจะไม่สมบูรณ์ พัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพของเด็กก็ย่อมมีแนวโน้มไปในทางที่จะไม่ดี เด็กอาจกลายเป็นคนเสียบขีริม แยกตนเองออกจากสังคม หรืออาจมีพฤติกรรมที่เรียกร้องความสนใจในทางที่ผิด แต่ถ้าเด็กได้รับความอบอุ่น ความเข้าใจ ความรักจากบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดู เด็กก็จะมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ มีสุขภาพ แข็งแรง ร่าเริง แจ่มใส มีความเชื่อมั่นในตนเอง ความรักความใกล้ชิดผูกพันมีความหมายอย่างยิ่งสำหรับเด็ก ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของฮาร์โลว์ (พรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย. 2540 : 148) กับลูกลิง 3 ตัว ซึ่งผลการวิจัยของฮาร์โลว์แสดงว่า ความรักความอบอุ่น มีความสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของทารกมาก

6. ลักษณะการเลี้ยงดูในวันเด็กที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ

การอบรมเลี้ยงดูในแต่ละสมัยแตกต่างกันออกไป ในสมัยก่อนผู้ใหญ่นิยมให้เด็กเป็นคนเรียบร้อย เชื้อฟุ้งแต่เพียงอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันแนวทางเลี้ยงดูเด็กเปลี่ยนไป เด็กได้รับโอกาสให้แสดงความคิดเห็นมากขึ้น ได้แสดงออกมากขึ้น ถ้าบิดามารดาหรือผู้ใหญ่ในครอบครัวใดยังเข้มงวดใช้วิธีลงโทษเด็กอยู่ ก็อาจจะทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ กลายเป็นคนขี้กั้ว ไม่กล้าที่จะก้าวออกมาต่อสู้สังคมได้ และไม่สามารถร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ในวัยเดียวกันได้ เด็กก็จะประสบความล้มเหลวในพัฒนาการของเขา ในทำนองเดียวกันถ้าบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูปล่อยปละละเลย ให้ความเป็นอิสระแก่เด็กเกินไป เด็กก็จะสับสนไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้หน้าที่และความรับผิดชอบของตน เมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ การเลี้ยงดูที่ถูกต้องนั้นผู้ปกครองหรือบิดามารดาควรปกครองเด็กแบบประชาธิปไตย นั่นคือ ต้องฟังความคิดเห็นและความต้องการของเด็ก มิใช่มองข้ามไป และพิจารณาขอมตามในสิ่งที่สมควร สนับสนุนและชมเชยเมื่อเด็กแสดงความสามารถของเขาด้านใดด้านหนึ่ง หลีกเลี่ยงการใช้กลวิธีลงโทษด้วยการเย็บตติ และเมื่อเด็กทำผิดหรือมีพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ ก็ควรใช้การลงโทษอย่างสม่าเสมอ มิใช่ด้วยอารมณ์ และอีกประการที่สำคัญ คือ ความยุติธรรม ที่บิดามารดาจะต้องให้ลูกเสมอ นั่นคือ ไม่แสดงความลำเอียงต่อลูกคนใดเป็นพิเศษ ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เด็กก็จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย และมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าพูด กล้าแสดงออก ขอมรับตนเองและพอใจในตนเอง มีบุคลิกภาพที่ดีและประสบความสำเร็จในชีวิต

โรเจอร์ (โสภา พิษณะโสภณ. 2542 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Roger. 1972) ได้แบ่งประเภทการอบรมเลี้ยงดูที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลออกเป็น 3 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจ

หรือเข้มงวดจนเกินไป พ่อแม่ให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมบางอย่าง ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง และให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสที่เหมาะสม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Over Protection)

หมายถึง วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ หรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตาหรือคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกว่าคุณเองเป็นเด็กอยู่เสมอ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Rejection) หมายถึง วิธีการปฏิบัติ

ของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าคุณเองถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับความเอาใจใส่ สนับสนุนหรือให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร มักใช้วิจารณ์ ตำหนิ ลงโทษที่รุนแรง และปราศจากเหตุผลไม่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง และปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

แมคโคบี และมาร์ติน (โสภณ พิชญะโสภณ. 2542 : 18 ; อ้างอิงมาจาก

Maccoby and Martin. 1999) ได้กล่าวถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่พบบ่อย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 วิธีโดยมองจาก 2 มิติ คือของการยอมรับ (อบอุ่น) – ปฏิเสธ (ต่อต้าน) กับมิติของการจำกัดควบคุม-ปล่อยอิสระ (ดูแลอนุมัติ 2)

	อิสระ		
	การอบรมเลี้ยงดูแบบ ปล่อยปละละเลยหรือทอดทิ้ง	การอบรมเลี้ยงดูแบบ รักและตามใจ	
ปฏิเสธ	การอบรมเลี้ยงดูแบบ ควบคุมใช้อำนาจ	การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก ยอมรับ และมีเหตุผล	ยอมรับ
	ควบคุม เคร่งครัด		

แผนภูมิที่ 3 การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่โดยมอง 2 มิติ

ในการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยใช้วิธีเลี้ยงดูแบบรัก ยอมรับ และมีเหตุผล เป็นวิธีการที่นักจิตวิทยาได้แสดงความคิดเห็นว่าเป็นแบบที่ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ ลูก ได้ดีที่สุด การตัดสินใจของครอบครัวเกิดจากการตกลงเห็นชอบของสมาชิกทุกคนในครอบครัว ลูกมีโอกาสใช้ความสามารถและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับพ่อแม่ และ

พ่อแม่ต่างร่วมกันรับผิดชอบในการดูแล ให้ความรัก ความอบอุ่นกับลูก สัมพันธภาพจึงมีการพัฒนาขึ้น ทั้งสองทิศทาง (Two-Way Relationship)

ส่วนวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่นเป็นรูปแบบที่ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่าง พ่อแม่ ลูก ได้ง่ายจึงมีแนวโน้มที่จะเป็นอุปสรรคต่อสัมพันธภาพระหว่างกัน

ไซมอน (อนุชา ชาญญาพันธ์. 2542 : 28 ; อ้างอิงมาจาก Symonds. 2000) พ่อแม่เป็นผู้มีอิทธิพลในการถ่ายทอดค่านิยม ทักษะ และมาตรฐานของสังคม พ่อแม่มักจะใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูให้เป็นไปตามเป้าหมายของสังคม คือ การควบคุมพฤติกรรมของเด็ก เช่น ให้ง่วงหรือแรงแเสริมเมื่อเด็ก ไม่ดีดิ่ง ไม่ก้าวร้าวแต่จะคุณค่าเพิ่มขึ้นดี หรือลงโทษด้วยวิธีการอื่น ๆ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมไม่พึงปรารถนา วิธีการควบคุมพฤติกรรมเหล่านั้น หากใช้ไม่เหมาะสมก็อาจจะทำให้เด็กมีปัญหา ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดู จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างบุคลิกภาพให้เด็ก

โตโรทีน โลว โนลท์ (อนุชา ชาญญาพันธ์. 2542 : 28 ; อ้างอิงมาจาก Dorothy Law Wolt. 1999) ได้สรุปถึงอิทธิพลของการเลี้ยงดูที่มีผลต่อการพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็ก ดังนี้

1. ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยคำตำหนิ	เขาก็จะเป็นคนล้มเหลว
2. ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยความก้าวร้าว	เขาก็จะเป็นคนที่แข็งกร้าว
3. ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยคำเย้ยหยัน	เขาก็จะเป็นคนขลาดอาย
4. ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยความละเอียด	เขาก็จะเป็นคนขี้หวาดระแวง
5. ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยความมานะ	เขาก็จะเป็นคนที่อดทน
6. ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยการให้กำลังใจ	เขาก็จะเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
7. ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยความชื่นชม	เขาก็จะเป็นคนที่ซึ้งในคุณค่า
8. ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยความยุติธรรม	เขาก็จะเป็นคนที่รักความยุติธรรม
9. ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยความรัก-อบอุ่น	เขาก็จะเป็นคนที่มีศรัทธาในชีวิต
10. ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยการยอมรับ	เขาก็จะเป็นคนที่พอใจในตนเอง
11. ถ้าเด็กถูกเลี้ยงด้วยความเป็นมิตร	เขาก็จะเป็นเด็กเต็มใจไปด้วยความรัก

และความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์

(แปลและเรียบเรียง โดยพรรณทิพย์ ศิริวรรณนุศย์. 2540)

สำหรับจอห์นสัน (มุกดา ชาตินัญชาชัย. 2527 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Johnson. 1974) ได้ให้ข้อคิดว่า การพัฒนาบุคลิกภาพไปในทางไหนนั้นมักขึ้นอยู่กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีความรับผิดชอบ รู้จักควบคุมตนเอง และมีบุคลิกภาพที่ไม่ต่อต้านสังคม และครอบครัวมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพการงานได้ทั้งนี้เพราะ

1. สถานะภาพของครอบครัวในสังคม มีผลต่อประสบการณ์ของเด็กและความสัมพันธ์ต่อสังคมนอกบ้าน

2. ครอบครัวเป็นสถานที่ที่อบรมสั่งสอนให้เด็กมีความรับผิดชอบและรู้จักปฏิบัติต่อสังคมนอกบ้านตามที่สังคมนั้น ยอมรับ ประสบการณ์ในบ้านจะช่วยอบรมขัดเกลาให้เด็กมีทัศนคติและค่านิยมต่อสังคมได้ดี

3. ครอบครัวจะเป็นสถาบันที่ทำให้เด็กรู้จักสิ่งที่ผิดหรือถูก หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมนั้น ๆ

4. การดำเนินชีวิตในครอบครัว ทำให้เด็กทราบว่าสิ่งไหนเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ และตัวเด็กเองจะดำรงชีวิตอย่างไร จึงจะไม่ทำให้บุคคลอื่นเดือดร้อน

8. ผลงานวิจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและการพัฒนาบุคลิกภาพ

P.F. Gjerde และ H. Shimizu (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2540 : 71 ; อ้างอิงมาจาก P.F. Gjerde และ H. Shimizu. 1995) ได้ทำการศึกษาวัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครอบครัวและบุคลิกภาพของวัยรุ่น โดยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีต่อบุคลิกภาพของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ทำการทดสอบเป็นวัยรุ่นอายุ 14 ปี เพศชาย 46 คน เพศหญิง 38 คน และพร้อมด้วยบิดามารดาและครูของวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่า เด็กหญิงและเด็กชายที่บิดามีความคิดเห็นร่วมกันในการอบรมเลี้ยงดูจะมีบุคลิกภาพที่อบอุ่นเข้าใจมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดามีทัศนคติในการอบรมเลี้ยงดูไม่สอดคล้องกัน โดยเฉพาะในวัยรุ่นเพศหญิง

แนวคิดทฤษฎีบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิดซ้ำ

1. ความหมายบุคลิกภาพ คำว่าบุคลิกภาพ (Personality) มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า Persona แปลว่า หน้ากากที่ตัวละครในสมัยโรมันสวมใส่ในการแสดงละครเพื่อให้ผู้ชมเข้าใจลักษณะที่แตกต่าง (Lazarus. 1971) ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ดังนี้

แคทเทิล (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 34 ; อ้างอิงมาจาก Cattell. 1965 : 25) บุคลิกภาพเป็นสิ่งที่บอกว่าคุณคนหนึ่งจะพูด คิดหรือทำอะไร ถ้าเข้าอยู่ในสถานการณ์หนึ่ง

อัลพอร์ต (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 34 ; อ้างอิงมาจาก Allport. 1937) บุคลิกภาพคือ ระบบต่าง ๆ ทางร่างกายและจิตใจของบุคคลซึ่งเป็นตัวกำหนด ลักษณะเฉพาะของบุคคลในการที่จะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัวบุคคลนั้น

วูดเวิร์ธ และมาร์ควิส (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 34 ; อ้างอิงมาจาก Woodworth & Marguis. 1947) บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลจะแสดงให้เห็นได้ชัดเจนจากลักษณะนิสัยในการคิดและการแสดงออก รวมทั้งทัศนคติและความสนใจต่าง ๆ กิริยาท่าทางที่แสดงออกของบุคคลนั้น ตลอดจนปรัชญาชีวิตที่บุคคลนั้นยึดถือ

กิลฟอร์ด (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 41 ; อ้างอิงมาจากGuilford. 1950) บุคลิกภาพเป็นแบบลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล

ลูนน์แดง (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 41 ; อ้างอิงมาจากLundin. 1961) เครื่องมือในการกำหนดพฤติกรรมที่มีลักษณะเด่นหลาย ๆ ประการ ที่ได้มาภายใต้สถานการณ์พิเศษ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 474) บุคลิกภาพ หมายถึง สภาพนิสัย จำเพาะคน

โสภา (ชูพิฤตชัย) ซปีดมันน์ (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 41 ; อ้างอิงมาจาก โสภา (ชูพิฤตชัย) ซปีดมันน์. 2533) บุคลิกภาพก็คือ ลักษณะหรือเอกลักษณ์ประจำตัวของแต่ละบุคคลซึ่งมีผลต่อบุคคลนั้นต่อการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น และต่อการแสดงพฤติกรรมในการที่จะอธิบายถึงบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลต้องพิจารณาถึงตัวบุคคลนั้น ๆ รวมไปถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ทำให้บุคคลนั้นเป็นอยู่ในสภาพที่พบเห็นปัจจุบัน

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2544 : 56) บุคลิกภาพคือลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในด้านต่าง ๆ ทั้งส่วนภายนอกและส่วนภายใน โดยส่วนภายนอกคือส่วนที่มองเห็นชัดเจน เช่น รูปร่าง กิริยา มารยาท และส่วนภายในคือส่วนที่มองเห็นได้ยาก แต่อาจทราบได้โดยการอนุมาน เช่น สติปัญญา ความถนัด ลักษณะอารมณ์ประจำตัว ค่านิยม นอกจากนี้ลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพ ไม่สามารถแยกเป็นส่วน ๆ ออกจากกันโดยเด็ดขาดทุก ๆ ลักษณะของบุคลิกภาพต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และมีผลกระทบต่อกันและกันเป็นประจวบจุล โช บุคลิกภาพของมนุษย์ถูกหล่อหลอมและประสมประสานด้วยพันธุกรรม วัฒนธรรม การเรียนรู้ วิธีปรับตัวของบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรม และวัตถุธรรม บุคลิกภาพของมนุษย์ไม่ว่าด้านใด ๆ เป็นสิ่ง ไม่ตายตัวเปลี่ยนแปลงไปตามกาล การเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อม บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลมีทั้งส่วนที่เป็นลักษณะผิวเผินและส่วนที่เป็นนิสัยที่แท้จริง บางส่วนของบุคลิกภาพถูกซ่อนเร้นหรือถูกปิดบังอำพรางโดยจงใจและไม่จงใจ บุคลิกภาพของบุคคลมีทั้งส่วนร่วมซึ่งเป็นลักษณะสากลของมนุษย์ทุกชาติ ทุกภาษา และมีส่วนซึ่งเป็นลักษณะที่เรียกกันว่า “เฉพาะตัว” การศึกษาบุคลิกภาพทำให้เราสามารถทำนายลักษณะนิสัย ความสามารถ ความถนัด ความเป็นเอกลักษณ์ของบุคคลและทำนายพฤติกรรมของเขา

2. ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Theories of Personality)

ทฤษฎีบุคลิกภาพเป็นการอธิบาย โครงสร้างและวิถีทางของที่มาแห่งบุคลิกภาพอย่างมีระบบ ระเบียบ การจัดประเภทของทฤษฎีต่าง ๆ มีหลายแบบขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่จะใช้ในการจัดอาจจัดตามนักทฤษฎีที่เป็นผู้นำกลุ่มนั้น ๆ หรือจัดตามหลักการทั่วไปใหญ่ ๆ ที่กลุ่มนั้นยึดถือ แต่โดยส่วนรวมแล้วทฤษฎีบุคลิกภาพเหล่านี้ต่างก็มีจุดประสงค์อย่างเดียวกัน คือ การอธิบายลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลและชี้ให้เห็นความคล้ายคลึงของพฤติกรรมแห่งบุคคลทั้งหมดทฤษฎีสำคัญ ๆ ที่ใช้

วิเคราะห์บุคลิกภาพโดยทั่วไปได้แก่ 1) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) 2) ทฤษฎีโครงสร้างมนุษย์ (Constitutional Theory) 3) ทฤษฎีว่าด้วยลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพ (Trait Theory) 4) ทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Social Theory) และ 5) ทฤษฎีการตระหนักในความสามารถแห่งตน (Self-actualization Theory)

2.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ผู้นำทางด้านจิตวิเคราะห์คือ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ประวัติและทฤษฎีของฟรอยด์เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ฟรอยด์เน้นที่จิตไร้สำนึกว่า เป็นแรงสำคัญ ในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล โดยกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับ id ego และ superego ไว้เป็นสิ่งเฉพาะสำหรับทฤษฎีนี้ ฟรอยด์อธิบายลักษณะการเคลื่อนไหวของบุคลิกภาพ ในรูปของการ ถ่ายโยงพลังงานจิตจากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีแนวคิดสำคัญในทฤษฎีของฟรอยด์อีกอย่างหนึ่งก็คือ “ความวิตกกังวล” ฟรอยด์ชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่าง ความวิตกกังวลในสภาพที่เป็นจริง (Reality anxiety) ความวิตกกังวลเชิงประสาท (Nwurotic anxiety) และความวิตกกังวลเชิงจริยธรรม (Moral anxiety) ในลักษณะของผลที่เกิดจากพฤติกรรมของบุคคล

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีของ Jung (1875-1961) อธิบายความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตไร้สำนึก รวมทั้งจิตไร้สำนึกส่วนสะสม ที่เก็บสะสมจากบรรพบุรุษ โดยบันทึกไว้ในความทรงจำแล้วก่อรูปเป็น Archetypes หรือ Primal images อันประกอบด้วย Anima, Shadow และ Persona พร้อมกันนี้จึงได้แบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 2 ลักษณะ คือ หันเข้าหาตัวเอง (introvert) และหันออกจากตัวเอง (extravert) พวกหันออกจากตัวเอง ได้แก่บุคคลซึ่งสนใจโลกภายนอก พวกหันเข้าหาตัวเอง ได้แก่ บุคคลซึ่งสนใจเรื่องภายในของตน จึงได้แบ่งลักษณะของคนเป็น 2 แบบ คือ พวกเก็บตัว (introversion) และพวกแสดงตัว (Extraversion) บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทเก็บตัว เป็นพวกที่ชอบคิดชอบฝัน มีแนวคิดทางด้านตั้งคำถาม และมีแนวคิดสร้างสรรค์เชิงทฤษฎีสิ่งต่าง ๆ ที่รับรู้ผ่านประสาทสัมผัสเป็นแต่เพียงส่วนประกอบในการสร้างทฤษฎี ชอบแสดงความคิดแบบนามธรรม (Abstract Thinking) แนวความคิดของบุคคลพวกนี้ มิได้ยึดถือเอาสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอกเป็นหลักสำคัญ แต่เกี่ยวข้องกับความจริงอันเกิดขึ้นภายในจึงตั้งสมมติฐานว่าการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทเก็บตัว จะไม่ขึ้นกับสภาพการณ์ภายนอกใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนพวกที่มีบุคลิกภาพประเภทแสดงตัวนั้นเป็นแนวคิดโดยยึดถือเอาความจริงภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมเป็นหลักแนวคิดจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะต้องขึ้นอยู่กับเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมมีผลต่อการกำหนดค่านิยมในบุคคลประเภทนี้ สิ่งที่ใช้เป็นหลักในการคิด คือ สิ่งที่เกิดจากการรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งหลาย และในเรื่องแรงจูงใจก็เช่นเดียวกันเป็นสิ่งที่มิเจือปนไฟที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในบุคคลประเภทนี้ คือ วัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ จากภายนอกและการศึกษาบุคลิกภาพของ Jung ยังพบอีกว่า บุคคลมิใช่มีเพียงแต่บุคลิกภาพเก็บตัว และแสดงตัวเท่านั้น ยังมีบุคลิกภาพ

กลาง ๆ ไม่เก็บตัวหรือแสดงตัวจนเกินไปเรียกพวกแอมไบเวท (Ambivert) ซึ่งคนส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพประเภทนี้

2.2 ทฤษฎีโครงสร้างของมนุษย์ (Constitutional Theory หรือ Body Construction Theory) ผู้คิดคือ วิลเลียม เอช. เชลดอน ((สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 41 ; อ้างอิงมาจาก Sheldon. 1924) โดยแบ่งบุคลิกภาพของบุคคลต่างรูปร่างลักษณะต่าง ๆ 3 แบบ ซึ่งเรียกกันว่า Sheldon's Three Basic Somatotypes ดังนี้ (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 41) คือ

1. Endomorphy หมายถึง บุคคลที่มีรูปร่างอ้วน กลมป้อม บุคคลที่มีลักษณะนี้จะเป็นพวกแสวงหาความสบาย ชอบรับประทานอาหาร สุกสุหนาน ร่าเริงและสังคมดี จัดอยู่ในพวก Viscerotonta

2. Mesomorphy หมายถึง บุคคลที่มีรูปร่างไม่อ้วนและไม่พอมจนเกินไป สมส่วน แข็งแรง บุคคลที่มีลักษณะนี้จะเป็นพวกที่ชอบออกกำลังกาย ชอบเล่นกีฬา กระฉับกระเฉง ชอบผจญภัย ตรงไปตรงมา และมีพละทานามัยดี จัดอยู่ในพวก Somstotonia

3. Ectomorphy หมายถึง บุคคลที่มีรูปร่างบอบบาง ผอม เหวบางร่างน้อย บุคคลที่มีลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะไม่ชอบสังคม อารมณ์อ่อนไหว ช่างคิด อ่อนแอ ชอบอิสระเสรี จัดอยู่ในพวก Cerebrotonis เชลดอน เชื่อว่าลักษณะทางจิตใจมีผลสืบเนื่องมาจากลักษณะทางด้านร่างกาย กล่าวคือ ทั้งลักษณะทางกายและจิตใจเกิดขึ้นมาด้วยกันอย่างเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและก่อให้เกิดเป็นบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ๆ ขึ้นมา

2.3 ทฤษฎีว่าด้วยลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพ (Trait Theory) สำหรับทฤษฎีที่เน้นเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ (Traits) ก็คือทฤษฎีของ Gordon Allport และ Raymond B. Cattell แนวคิดของ Allport เป็นเรื่องเกี่ยวกับ "Functional Autonomy" ซึ่งอธิบายลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลด้วยแผนงานในปัจจุบันกับอนาคต และคำนึง ถึงหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ ได้อธิบายว่าบุคลิกภาพคือระบบทางกายและทางใจเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ เป็นเครื่องกำหนดลักษณะเฉพาะตัวของตัวเขาเองว่าเขาจะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัวเขาอย่างไร และได้แบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 2 ลักษณะคือ ลักษณะทั่วไป (Common trait) ที่สามารถเปรียบเทียบกันได้กับบุคคลทุกคน เช่นค่านิยมทางสังคม ศาสนา การเมือง เศรษฐกิจ เป็นต้น และลักษณะที่ไม่ซ้ำแบบกันทำให้แต่ละบุคคลมีเอกลักษณ์ของตน และเป็นผลให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันด้วย นอกจากนี้ Allport ยังย้ำว่า คุณลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์เกิดขึ้นและสร้างความหมายให้กับตนเอง โดยไม่เกี่ยวกับประสบการณ์ในอดีตหรือความต้องการจากภายนอก Allport ไม่ให้ความสำคัญของประสบการณ์ในอดีตหรือจิตไร้สำนึกแต่อย่างใด

เกี่ยวกับความหมายของ “ลักษณะ” นั้น Allport ให้ความหมายว่า หมายถึง มิติใด ๆ ของบุคลิกภาพต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล โดยถือว่าเป็นแบบแผนแห่งพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ นอกจากนี้ “ลักษณะ” ยังเป็นสิ่งที่ยั่งยืนคงสภาพอยู่ในตัวบุคคลเป็นเวลานานและเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลมีบางสิ่งบางอย่างที่แตกต่างจากผู้อื่นไป ตัวอย่างลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ เช่นลักษณะไวต่อความรู้สึก อ่อนน้อมถ่อมตน อารมณ์เย็น ลักษณะยึดหยุ่น มีเหตุมีผล เป็นต้น

ส่วนทฤษฎีของแคทเทิล ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ สำหรับค้นหาลักษณะที่จะเป็นองค์ประกอบในแต่ละบุคคล และใช้ 16 PF เป็นเครื่องมือในการอธิบายบุคลิกภาพของบุคคล โดยมีกราฟเส้นที่เรียกว่า A Situational Profile สำหรับพยากรณ์พฤติกรรมของบุคคล

ศรีเรื่อน แก้วกังวาล (2544) ได้สรุปคำนิยามความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่า บุคลิกภาพ คือ ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในด้านต่าง ๆ ทั้งส่วนภายนอกและส่วนภายใน

ส่วนภายนอก คือ ส่วนที่มองเห็นชัดเจน เช่น รูปร่าง หน้าตา กิริยามารยาท การแต่งตัว วิธีพูดจา การนั่ง การยืน ฯลฯ

ส่วนภายใน คือ ส่วนที่มองเห็นได้ยาก แต่อาจทราบได้โดยการอนุมาน เช่น สติปัญญา ความถนัด ลักษณะอารมณ์ประจำตัว ความใฝ่ฝันปรารถนา ปรัชญาชีวิต ค่านิยม ความสนใจ ฯลฯ

ลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพไม่สามารถแยกเป็นส่วน ๆ ออกจากกันโดยเด็ดขาด ทุก ๆ ลักษณะของบุคลิกภาพต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และมีผลกระทบต่อกันและกันเป็นประจวบจุกุซ บุคลิกภาพของมนุษย์ถูกหล่อหลอมและประสมประสานด้วยพันธุกรรม วัฒนธรรม การเรียนรู้วิธีปรับตัวของบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรมและวัตถุธรรม ซึ่งบุคลิกภาพของมนุษย์ไม่ว่าด้านใด ๆ เป็นสิ่งที่ไม่ตายตัวเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมและทางวัตถุธรรม ในแต่ละคนจะมีทั้งบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะผิวเผินและส่วนที่เป็นนิสัยที่แท้จริง บางส่วนของบุคลิกภาพถูกซ่อนเร้น หรือถูกปิดบังอำพรางโดยจงใจและไม่จงใจนอกจากนั้น บุคลิกภาพของบุคคลมีทั้งส่วนร่วมซึ่งเป็นลักษณะสากลของมนุษย์ทุกชาติ ทุกภาษา และส่วนซึ่งเป็นลักษณะที่เรียกว่า “เฉพาะตัว”

2.4 ทฤษฎีการตระหนักในความสามารถแห่งตน (Self-Actualization Theory)

โดยคาร์ล โรเจอร์ และอับราฮัม มาสโลว์ (Carl Rogers and Abraham Maslow) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตระหนักในความสามารถแห่งตน ว่าเป็นเสมือนแรงจูงใจให้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนั้นจึงมักเรียกนักทฤษฎีกลุ่มนี้ว่า นักมนุษยนิยม (Humanists) เพราะทฤษฎีมนุษยนิยม จะเน้นที่ความเป็นอยู่ของมนุษย์ และข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลสามารถเลือกหนทางที่จะนำตนไปสู่ความสำเร็จได้ หรือไปสู่ Self-Fulfillment โรเจอร์ย้าที่ Self-Concept โดยเชื่อว่าบุคคลตระหนักในศักยภาพแห่งตน และพยายามจะก้าวไปสู่ความเจริญงอกงาม และความมีวุฒิภาวะแห่งตนอยู่ตลอดเวลา

นอกจากจะเกิดการโต้ตอบมาจากแรงภายนอก ดังนั้นบุคคลจะพัฒนา งามงามไปได้ ก็ต้องมีลักษณะที่เอื้ออำนวยกันอย่างเหมาะสมระหว่าง Self-Concept กับประสบการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลนั้น ๆ ที่จะทำให้เกิดการรู้จักปกป้องตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นหนทางนำไปสู่การปรับตัวที่ดี สำหรับมาตโลว์เชื่อว่าบุคคลจะมีจุดมุ่งหมายโดยตรงเฉพาะตัวและมีความต้องการต่าง ๆ เป็นไปตามลำดับขั้น เมื่อบรรลุความต้องการขั้นพื้นฐานแล้วบุคคลจะดิ้นรนเพื่อความต้องการขั้นต่อไป จนถึงขั้นต้องการตระหนักในความสามารถแห่งตน หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เรายอมรับความต้องการที่เกิดจากภายในร่างกาย และองค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อมที่รวมตัวกันเข้าเป็นบุคลิกลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล นักพฤติกรรมนิยมผู้หนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับการรวมแบบแผนของจิตวิเคราะห์ และ ทฤษฎีการเรียนรู้เข้าด้วยกัน คือ H.J. Eysenck ซึ่งได้อธิบายบุคลิกภาพในลักษณะของการจัดระบบ บุคลิกภาพของบุคคลว่าบุคลิกภาพประกอบด้วย พฤติกรรมในระดับต่าง ๆ 4 ระดับ โดยวัดจากระดับต่ำสุดถึงระดับสูงสุด

3. ทฤษฎีบุคลิกภาพกับการก่ออาชญากรรม

จากที่ได้กล่าวถึงแนวคิดกับบุคลิกภาพของนักจิตวิทยาท่านต่าง ๆ ไปแล้วข้างต้น ถึงการที่แต่ละบุคคลมีบุคลิกภาพในลักษณะต่าง ๆ นั้นเป็นเพราะอะไร ต่อไปนี้ตะกล่าวถึงทฤษฎีบุคลิกภาพว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับก่ออาชญากรรมได้อย่างไร และจากการศึกษาวิจัยทำให้ทราบว่า อาชญากรส่วนใหญ่มีลักษณะหรือบุคลิกภาพที่แตกต่างหรือคล้ายคลึงกันอย่างไร ดังต่อไปนี้

พรชัย ชันตรี และคณะ ได้กล่าวถึงทฤษฎีอาชญาแนวจิตวิทยา (Psychological Theories of Crime) ในส่วนทฤษฎีบุคลิกภาพ (Personality Theory) ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีบุคลิกภาพไม่ได้ให้ความสำคัญกับแรงกระตุ้นภายในจิตใจสำนึก หรือสัญชาตญาณของมนุษย์ ว่าเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของอาชญากรรม หากแต่มุ่งเน้นไปที่บุคลิกภาพของบุคคลว่าเป็นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมก่ออาชญากรรม สมมุติฐานของทฤษฎีแนวนี้มีอยู่ว่า “อาชญากรมีบุคลิกภาพที่ผิดปกติแตกต่างจากบุคคลธรรมดา “ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากพันธุกรรมก็ได้ หนึ่งในทฤษฎีแนวนี้อธิบายว่าพฤติกรรมอาชญากรรมเป็นการแสดงออกทางบุคลิกภาพที่แตกต่างจากบุคคลปกติเช่น การขาดความสามารถในการระงับอารมณ์ ความก้าวร้าว การชอบหาเรื่องใส่ตนเอง การชอบเป็นศัตรูกับผู้อื่นการมองโลกในแง่ร้าย หรือการไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นต้น แล้วยังมีทฤษฎีแนวนี้ที่นำเสนอว่าอาชญากรนั้นแตกต่างจากบุคคลปกติโดยพื้นฐาน บุคคลธรรมดาทั่วไปจะมีบุคลิกภาพที่ยอมรับกฎกติกาของสังคม ส่วนอาชญากรนั้นเป็นบุคคลที่ไม่มีบุคลิกภาพที่ไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม หรือมีจิตผ่นผวน (พรชัย ชันตรี และคณะ. 2543 : 66 ; อ้างอิงมาจาก Akes. 1994) ทฤษฎีแนวนี้จึงศึกษาสาเหตุและหาทางแก้ไขของบุคลิกภาพของบุคคลที่นำไปสู่พฤติกรรมของอาชญากรรม

อาการของการผิดปกติประเภทนี้เรียกว่า อาการต่อต้านสังคมหรือจิตผั่นผวน นักวิชาการให้ศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Sociopath, Psychopath หรือ Antisocial และถือว่าเป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันและสามารถใช้ทดแทนกันได้ ซึ่งคำเหล่านี้ก่อให้เกิดความหมายกว้างขวาง และบางครั้งทำให้เกิดความคลุมเครือ ตามคู่มือวินิจฉัยโรคและสถิติสำหรับผู้ที่มีความผิดปกติทางจิต ได้ให้ความหมายของการต่อต้านสังคมไว้ว่า

“อาการต่อต้านสังคมเป็นอาการที่เข้ากับสังคมไม่ได้ และมีอุปนิสัยขัดแย้งกับสังคม พวกเขาเหล่านี้ไม่มีความสามารถที่จะซื่อสัตย์ต่อตนเอง กลุ่ม หรือบรรทัดฐานของสังคม พวกเขาเป็นคนเห็นแก่ตัวอย่างมาก หยาบคาย ไม่รับผิดชอบ ไม่มีความยับยั้งชั่งใจ ไม่มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีและไม่สามารถที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์หรือการลงโทษ ความอดกลั้นต่อสิ่งยั่วยุจะต่ำมาก และพวกเขามักจะตำหนิตัวคนอื่นหรือมักจะแก้ตัวในพฤติกรรมของตนเอง”

ฮาร์ตเวย์ คริกเลย์ (พรชัย ชันตรี และคณะ. 2543 : 66 ; อ้างอิงมาจาก Harvy Clefekley. 1994) ได้ชี้แจงให้เห็นว่าอาการจิตผั่นผวนหรือบุคลิกภาพต่อต้านสังคมนี้ มักจะถูกนักจิตวิทยาและแพทย์โรงพยาบาลนำไปใช้กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งแทบจะกลายเป็นว่าคำนี้สามารถนำไปใช้กับบุคคลทุกคนเนื่องจากว่าบุคคลทุกคนมักจะมีบุคลิกภาพอย่างใดอย่างหนึ่งที่อยู่ภายใต้คำจำกัดความของ บุคลิกภาพต่อต้านสังคม ซึ่งคริกเลย์ก็ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีอาการจิตผั่นผวนหรือต่อต้าน สังคมว่ามีดังต่อไปนี้

1. ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentricity)
2. ไม่เข้าสังคม (A Social Behavior)
3. ไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น (Insensitivity to Other)
4. มีความเป็นปรปักษ์กับผู้อื่น (Hostility)
5. ไม่คำนึงถึงความถูกต้องหรือสิทธิผู้อื่น (Lack of Concern for the Rights and Privileges of Others)
6. มีพฤติกรรมได้ตอบ (Impulsive Behavior)
7. มีความซื่อสัตย์และผูกพันกับสังคมต่ำมาก (Poor Loyalty and Social Relations)
8. ไม่มีการวางแผนในการตัดสินใจอีกทั้งยังไม่สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ได้ (Poor Planning and Judgment ; Failure of Learn from Experience)
9. ตำหนิบุคคลอื่น (Projection of from Blame onto Other)
10. ขาดความรับผิดชอบ (Lack of Responsibility)
11. ไม่มีความรู้สึกหรือไร้อารมณ์ (Emotional Poverty)
12. ขอบโกหกโดยไม่มีเหตุผล (Meaningless Lying)

13. การลงโทษไม่สามารถปกป้องจากคนเหล่านี้มิให้ทำผิดได้ (Punishment does not she does to other)
14. ไม่มีความรู้สึกต่อผลที่ตนกระทำกับผู้อื่น (Lack of Inner Feeling for what he or she does to othr)
15. สามารถแสดงออกให้ผู้อื่นรับรู้ความรู้สึกของตนเองได้ (Expresses verbally appropriate affective responses but shows callous indifference to others)
16. ไม่มีความเสียใจต่อการกระทำผิดของตน (No distress over his of her maladjustment)
17. ไม่มีความรักต่อผู้อื่น (A Warped Capacity for Love of Lovelessness)
18. มีความสามารถทำให้ผู้อื่นรักตนเองได้ (An ability to be Charming)

จากคำจำกัดความของลักษณะอาการจิตผั่นผวนหรือต่อต้านสังคมจะเห็นได้ว่าอาการนี้ครอบคลุมบุคลิกภาพของบุคคลทั่วไปเป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นบุคคลในอาชีพใด ๆ และไม่ว่าจะเป็นอาชญากรหรือไม่ก็ตาม แต่ครั้นแล้วอ้างว่าอาชญากร โรคจิตผั่นผวนจะแตกต่างจากอาชญากรทั่วไปที่ว่าอาชญากรประเภทนี้จะประกอบอาชญากรรมโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย และไม่มี ความเสียใจหรือละอายใจต่อการกระทำผิดดังกล่าว

ความรู้เกี่ยวกับกรมราชทัณฑ์

1. อำนาจหน้าที่และบทบาทของกรมราชทัณฑ์ (กรมราชทัณฑ์. 2537 : 1)

กรมราชทัณฑ์เป็นกรมหนึ่งของกระทรวงมหาดไทย มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน อำนาจหน้าที่สำคัญของกรมราชทัณฑ์ คือ การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล และคำสั่งลงโทษของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย การดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์มีตั้งแต่การประหารชีวิต จำคุก และกักขัง ตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2478 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2506 และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2510

ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ผู้ต้องกักขัง และผู้ต้องกักกันนั้น กรมราชทัณฑ์ได้พยายามปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่องค์การสหประชาชาติ ได้มีมติให้ประเทศสมาชิกรับไปใช้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในประเทศของตนเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2494 เท่าที่กำลังเงินงบประมาณ ประเพณี วัฒนธรรมและสถานการณ์ของแต่ละประเทศจะอำนวย ภารกิจที่กรมราชทัณฑ์ปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง คือ การแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจให้สำนึกผิด มีความพร้อมที่จะประพฤติ

คนเป็นพลเมืองดี สามารถประกอบอาชีพสุจริต และอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้ด้วยดีภายหลังพ้นโทษ โดยการจัดการศึกษาอบรม การศึกษาวิชาชีพการอบรมทางศาสนา ตลอดจนจนถึงสวัสดิการต่าง ๆ แก่ผู้ต้องขังตามความเหมาะสม

เพลินใจ แต่เกษม (สำนักวิจัยและพัฒนากระบวนการราชทัณฑ์. 2548 : 4 ; อ้างอิงมาจาก เพลินใจ แต่เกษม. 2535) ได้แบ่งบทบาทของราชทัณฑ์ในการปฏิบัติ ต่อผู้กระทำผิด ออกเป็น 4 ข้อ คือ

1. ควบคุม (Custody) หมายถึง การควบคุมผู้ต้องขังมิให้หลบหนีและอยู่ในระเบียบวินัย ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบหลักประการแรกของกรมราชทัณฑ์ ในการควบคุมผู้กระทำผิดไว้ในเรือนจำและทัณฑสถานภายในระยะเวลาที่ต้องโทษ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของสังคม โดยแยกตามประเภทเรือนจำและทัณฑสถาน ดังนี้

1.1 เรือนจำและทัณฑสถานระบบลดหลั่นการควบคุม (The Hierarchical System) ยึดหลักเกณฑ์การกำหนดความมั่นคงแข็งแรงในการควบคุมที่ลดหลั่นตามความร้ายแรงแห่งการกระทำผิด และระยะเวลาที่ต้องโทษเป็นเงื่อนไขสำคัญแบ่งเป็น 3 ระดับคือ

1.1.1 เรือนจำระดับความมั่นคงสูงสุด เช่น เรือนจำกลางควบคุมผู้ต้องขังที่กำหนดโทษสูง ควบคุมผู้กระทำผิดอย่างใกล้ชิดในเรือนจำที่มีกำแพงหนาสูง

1.1.2 เรือนจำระดับความมั่นคงปานกลาง เป็นสถานที่ควบคุมผู้กระทำผิดที่มีความต้านแรงน้อยกว่าประเภทแรก ควบคุมผู้ต้องขังในบรรยากาศที่ผ่อนคลายการควบคุม มากกว่าเรือนจำระดับความมั่นคงสูงสุด เช่น เรือนจำจังหวัด เรือนจำอำเภอ

1.1.3 เรือนจำระดับความมั่นคงต่ำ เป็นสถานที่ที่ควบคุมผู้กระทำผิดที่ให้อิสระแก่ผู้กระทำผิดโดยให้ผู้กระทำผิดรักษาระเบียบวินัย และรับผิดชอบต่อหมู่คณะที่อยู่ร่วมกัน เช่น ทัณฑสถานเปิด เรือนจำชั่วคราว

1.2 เรือนจำและทัณฑสถานระบบความแตกต่างในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด (The Differentiated System) ประเภทของผู้กระทำผิดเป็นหลักในการกำหนดประเภทเรือนจำดังนี้

1.2.1 จำแนกโดยยึดสาเหตุแห่งการกระทำผิด เช่น ทัณฑสถานบำบัดพิเศษสำหรับดูแลควบคุมผู้ต้องขังที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

1.2.2 จำแนกโดยยึดเกณฑ์อายุ เพศ เป็นเครื่องวินิจฉัยในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ เช่น ทัณฑสถานวัยหนุ่ม ควบคุมผู้ต้องขังอายุระหว่าง 18-25

1.2.3 จำแนกโดยคำนึงถึงระยะเวลาการต้องโทษจำคุกเนื่องจากระยะเวลาแห่งการคุมขังอยู่ในเรือนจำย่อมมีผลกระทบต่อหลักการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดโดยตรง เช่น ผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษสูง ต้องคุมขังไว้ในเรือนจำกลาง โดยมีเกณฑ์ดังนี้

1. เรือ่นจ้กกลาง ระดบคุมข้งก้กำหนดโทษไม่เกัน 30 ปี ยกเว้น คือ เรือ่นจ้กกลางบางขวาง

2. เรือ่นจ้กจ้งหวัด ระดบคุมข้งก้กำหนดโทษไม่เกัน 15 ปี

3. เรือ่นจ้กอำเภอ ระดบคุมข้งก้กำหนดโทษไม่เกัน 10 ปี

1.3 เรือ่นจ้กและทัณฑสถานระบบปกครองตนเอง (The Autonomous System)

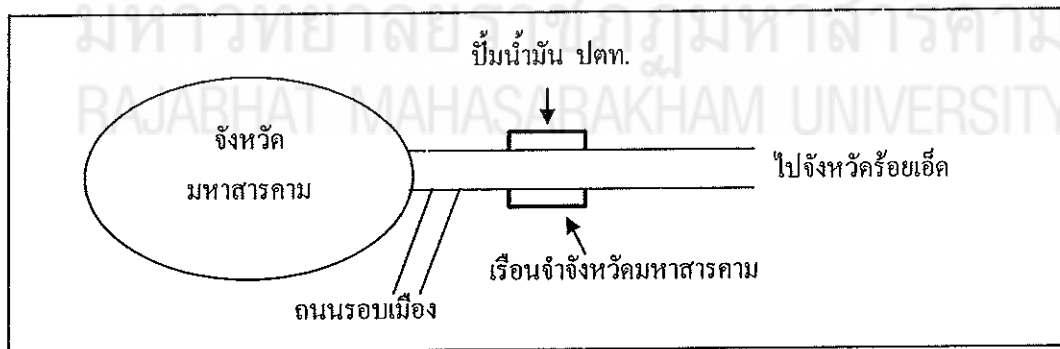
มุ่งเน้นแก้ไขผู้ต้องข้ง ให้อิสระจ้กจำนวนเจ้าพนักงานน้อย ใช้แรงงานผู้ต้องข้งเพื่อประโยชน์ในการเกษตร เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้ปรับสภาพชีวิตของตนเองให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เป็นผลดีต่อการจูงใจส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดประพฤติตนเป็นพลเมืองดี เช่น ทัณฑนิคม เป็นสถานที่ที่มีลักษณะคล้ายหมู่บ้านจัดไว้สำหรับผู้ต้องข้งที่มีความประพฤติดีเพื่อใช้เป็นที่พักวิชาชีพโดยการจ้กที่ดินให้ผู้ต้องข้งเข้าทำกินในที่ดินดังกล่าวได้ตลอดไปแต่ห้ามจำหน่าย จ่าย โอนให้แก่บุคคลภายนอก

เรือ่นจ้กจ้งหวัดมหาสารคาม

1. สภาพทั่วไป

1.1 ที่ตั้งพร้อมแผนที่

เรือ่นจ้กจ้งหวัดมหาสารคาม สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ตั้งอยู่ เลขที่ 79 หมู่ 14 ถนนแจ้งสนิท ตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จ้งหวัดมหาสารคาม 44000 โทร. 0-4371-1204

แผนภูมิที่ 4 แสดงแผนที่ตั้งของเรือ่นจ้กจ้งหวัดมหาสารคาม

1.2 ประวัติ

เดิมเรือ่นจ้กจ้งหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ที่เลขที่ 739 ถนนนพมาศดำรัส ตำบลตลาด อำเภอเมือง จ้งหวัดมหาสารคาม ตรงข้ามกับโรงเรียนสารคามพิทยาคม จ้งหวัดมหาสารคาม

(ปัจจุบันเป็นที่ตั้งสวนสุขภาพ) ต่อมาได้ก่อสร้างเรือนจำใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดมหาสารคาม เลขที่ 79 หมู่ที่ 14 ถนนแจ้งสนิท (สายมหาสารคาม-ร้อยเอ็ด) ตำบลเวียงนาง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ 53 ไร่ 1 งาน แบ่งเป็นเนื้อที่ภายในเรือนจำ จำนวน 11 ไร่ 2 งาน และบริเวณพื้นที่ภายนอกเรือนจำ จำนวน 41 ไร่ 2 งาน เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2530

1.3 โครงสร้างกายภาพ

1.3.1 การบริหารงาน บริหารงาน โดยนายกฤษณ์ วงษ์เวช เป็นผู้บัญชาการเรือนจำ ซึ่งย้ายมาจากเรือนจำอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น เมื่อเดือนตุลาคม 2548 การบริหารงานภายใน แบ่งออกเป็น 5 ฝ่าย ดังนี้

1.3.2 ฝ่ายบริหารทั่วไป ประกอบด้วยงานการเงินและบัญชี งานธุรการและการเจ้าหน้าที่ งานพัสดุ และงานประชาสัมพันธ์

1.3.3 ฝ่ายทัณฑปฏิบัติ ประกอบด้วยงานทัณฑปฏิบัติ งานทะเบียนประวัติ ผู้ต้องขัง งานจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

1.3.4 ฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์ ประกอบด้วยงานควบคุมผู้ต้องขังงานรักษาการณ์ งานสวัสดิการ และสถานพยาบาล

1.3.5 ฝ่ายฝึกวิชาชีพ ประกอบด้วยงานเงินทุนฝึกวิชาชีพ งานพาณิชย์ และงานฝึกวิชาชีพ

1.3.6 ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ประกอบด้วยงานการศึกษา งานพัฒนาจิตใจ และงานชุมชนบำบัด

2. อำนาจหน้าที่ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตั้งขึ้นตามเขตอำนาจศาลจังหวัดมหาสารคาม มีอำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปี โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

2.1 ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามกฎหมาย โดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการราชทัณฑ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.2 กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นโยบายของกระทรวง หลักราชทัณฑ์และหลักทัณฑวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ

2.3 ดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการและการสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง

2.4 ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเรือนจำหรือที่กรมราชทัณฑ์มอบหมาย

3. เศรษฐกิจภายในเรือนจำ ได้มีการจัดให้ผู้ต้องขังทำงานรับจ้าง เพื่อฝึกเตรียมเข้าทำงานในโรงงาน โดยปันผลจากรายได้ส่วนหนึ่งให้กับผู้ต้องขังในอัตราร้อยละ 10 ของค่าจ้าง ดังนั้น การรับจ้าง แรงงานทำดอกไม้ประดับมุก การรับจ้างแรงงานทำดอกไม้ประดิษฐ์ การรับจ้างแรงงาน ปักถักร้อยเสื้อผ้า งานพันขดลวดอิเล็กทรอนิกส์ งานรับจ้างแรงงานประกอบแหวน และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฝีมือผู้ต้องขัง จำหน่ายหน้าเรือนจำและจัดนิทรรศการตามงานต่าง ๆ

4. สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

ภูมิประเทศของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดมหาสารคาม เลขที่ 79 หมู่ 14 ถนนแจ้งสนิท (สายมหาสารคาม-ร้อยเอ็ด) ตำบลเวียงนาง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ขนาดพื้นที่ 53 ไร่ แบ่งเป็นเนื้อที่ภายในเรือนจำ จำนวน 11 ไร่ 2 งาน และบริเวณพื้นที่ภายนอกเรือนจำ จำนวน 41 ไร่ 2 งาน รอบนอกกำแพงเรือนจำเป็นสิ่งที่ปลูกสร้างประกอบไปด้วยบ้านพักข้าราชการ

ระบบความมั่นคงของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีกำแพงคอนกรีตเสริมเหล็กสูง 6 เมตร ภายในแบ่งออกเป็น 7 แคน แต่ละแคนมีรั้วลวดหนามล้อมรอบ บริเวณแนวสันกำแพงติดตั้งระบบไฟฟ้าแรงสูงและมีลวดหนามหีบเพลง

อัตรากำลัง ปัจจุบันมีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ จำนวน 73 คน

ความจุผู้ต้องขังตามมาตรฐานของเรือนจำ ความจุปกติ 845 คน

5. สังคมและวัฒนธรรม มีดังนี้

5.1 ควบคุมผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นบุคคลที่ฝากขังระหว่างคดีในเขตอำนาจศาลที่เรือนจำตั้งอยู่ และผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษไม่เกิน 15 ปี

5.2 ดำเนินการทางทัณฑวิทยา ทัณฑปฏิบัติแก่ผู้ต้องขัง

5.3 จัดการศึกษา อบรม พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรมและฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง

5.4 ดำเนินการเกี่ยวกับการทำงานและการใช้แรงงานผู้ต้องขัง

5.5 จัดสวัสดิการ ให้การสงเคราะห์ และพัฒนาสุขภาพอนามัยแก่ผู้ต้องขังรวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการสุขภาพจิต

5.6 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

6. การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขณะเข้ามาในเรือนจำ

การรับตัวผู้ต้องขังเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยเมื่อเรือนจำได้รับหมายศาลหรือคำสั่งของผู้มีอำนาจ พร้อมตัวผู้ต้องขังแล้ว จะดำเนินการจัดทำทะเบียนประวัติ จัดทำบัญชีทรัพย์สินที่ติดตัวผู้ต้องขังมา หากมีทรัพย์สินที่เป็นสิ่งของต้องห้าม ซึ่งไม่สามารถนำเข้าเรือนจำได้ เรือนจำจะเก็บรักษาไว้ให้หรือแจ้งให้ญาติของผู้ต้องขังมารับไป โดยปกติเรือนจำจะดำเนินการปฐมนิเทศผู้ต้องขังเข้าใหม่ โดยเน้นการอบรมกฎระเบียบและข้อพึงปฏิบัติของผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นสำคัญ จากนั้นจะดำเนินการจำแนกลักษณะของผู้ต้องขัง เพื่อแยกการควบคุม ผู้ต้องขังออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามประเภทคดี พฤติการณ์ อายุ เพศ และอื่น ๆ โดยมีนักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ร่วมอยู่ด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการกำหนดระดับการควบคุมว่าจะต้องควบคุมผู้ต้องขังคนนั้น ๆ อย่างเข้มงวดมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังยังช่วยในการจัดกิจกรรมบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูให้กับผู้ต้องขังตามความจำเป็นและความต้องการของผู้ต้องขังคนนั้น ๆ ด้วย ทั้งนี้ โดยปกติผู้ต้องขังที่รับตัวเข้าเรือนจำใหม่จะถูกจัดให้อยู่ในชั้นกลาง หากมีความประพฤติดี ปฏิบัติตามกฎระเบียบของเรือนจำก็จะได้รับการเลื่อนชั้นเป็นชั้นดี ชั้นดีมาก และชั้นเยี่ยมตามลำดับ แต่หากกระทำผิดวินัย กฎระเบียบของเรือนจำ ผู้ต้องขังคนนั้น ๆ ก็จะถูกลดชั้นเป็นชั้นเลว หรือชั้นเลวมากตามลำดับ

7. การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในขณะที่อยู่ในเรือนจำ

ขั้นตอนนี้จะครอบคลุมภารกิจสำคัญ 2 ด้านของกรมราชทัณฑ์ นั่นคือการควบคุมผู้ต้องขังและการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อพัฒนาพฤตินิสัยให้กลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคมอีกครั้ง นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้ประโยชน์และสวัสดิการต่าง ๆ แต่ผู้ต้องขังด้วย โดยกรมราชทัณฑ์ ได้ยึดถือและปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners and Related Recommendations) ขององค์การสหประชาชาติ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อย่างเคร่งครัดสำหรับภารกิจด้านควบคุมนั้น จะเกี่ยวข้องกับการรักษาวินัยของผู้ต้องขัง การควบคุมรักษาการณเพื่อป้องกันผู้ต้องขังหลบหนีหรือก่อเหตุร้าย รวมทั้งการกำหนดมาตรการในการควบคุม ผู้ต้องขังทั้งภายในเรือนจำและภายนอกเรือนจำ ทั้งนี้การลงโทษทางวินัยของกรมราชทัณฑ์ จะคำนึงถึงหลักมนุษยธรรม จดเว้นการลงโทษอย่างโหดร้ายทารุณ ปราศจากมนุษยธรรม ตลอดจน วิธีการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ชี้แจงเสมอจนเมื่อปรากฏชัดว่าผู้ต้องขังผู้นั้นกระทำผิดวินัยจริง จึงลงโทษตามควรแก่กรณีแห่งความผิดตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ซึ่งในการปฏิบัติโทษที่ใช้ในการลงโทษทางวินัย ได้แก่ ภาคทัณฑ์ การเลื่อนชั้น โดยมีกำหนดเวลา ลดชั้น ตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อ ลดหรืองดประโยชน์ และรางวัลทั้งหมดหรือแต่บางส่วนบางอย่าง ชั่งเดียว ไม่เกิน 3 เดือนและตัดจำนวนวันที่ได้รับการลดวัน

ต้องโทษจำคุกส่วนการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังนั้น มิใช่เพื่อการลงโทษ แต่มีเป้าหมายสำคัญ เพื่อเป็นการป้องกันการหลบหนี และการก่อเหตุร้ายของผู้ต้องขัง รวมทั้งเป็นการป้องกันการกระทำใด ๆ อันอาจเป็นอันตรายทั้งต่อตัวผู้ต้องขังเองและผู้อื่น ภายใต้หลักการ เหตุผลและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่นเป็นบุคคลที่น่าจะทำอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตไม่สมประกอบอันอาจเป็นภัยอันตรายต่อผู้อื่น เป็นบุคคลที่น่าจะพยายามหลบหนีการควบคุม เป็นต้น ส่วนด้านการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังจะเกี่ยวข้องกับการให้การศึกษา ทั้งสายสามัญและสายวิชาชีพ ตลอดจนการศึกษาศิลปะและอบรมด้านธรรมะ ศีลธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขัง นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ยังได้กำหนดให้มีแผนการปฏิบัติเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังแต่ละประเภทไว้ด้วย โดยขณะนี้ มีแผนการปฏิบัติเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ ผู้ต้องขังที่กระทำผิดในคดีเกี่ยวกับเพศ คดียาเสพติด คดีความผิดต่อชีวิต และคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน

8. การแบ่งชั้นผู้ต้องขัง

แบ่งชั้นออกเป็น 6 ชั้น ผู้ต้องขังเข้ามาครั้งแรกจะเป็นผู้ต้องขังชั้นกลาง ดังนี้ ผู้ต้องขังชั้นเยี่ยม ผู้ต้องขังชั้นดีมาก ผู้ต้องขังชั้นดี ผู้ต้องขังชั้นกลาง ผู้ต้องขังชั้นเลว และผู้ต้องขังชั้นเลวมาก

การจัดกิจกรรมให้ผู้ต้องขังในแต่ละวัน ดังนี้ การฝึกวิชาชีพ การศึกษาและอบรมต่าง ๆ การจัดเลี้ยงอาหาร การจัดนันทนาการ การรักษาพยาบาล การทำงานภายนอกเรือนจำ การทำงานสาธารณะ และงานเสริมพิเศษอื่น ๆ

การให้ประโยชน์แก่ผู้ต้องขัง ดังนี้ การลดวันต้องโทษ การพักการลงโทษ การขอพระราชทานอภัยโทษ และการร้องทุกข์

การปล่อยตัวผู้ต้องขัง

1. การปล่อยตัวเมื่อครบกำหนดโทษ เมื่อผู้ต้องขังรับโทษจำคุกมาจนใกล้ครบกำหนดแล้ว กรมราชทัณฑ์อาจจะพิจารณาย้ายผู้ต้องขังไปยังเรือนจำที่อยู่ใกล้ภูมิลำเนาหรือย้ายไปยังศูนย์เตรียมการปลดปล่อย โดยจะมีการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขัง ก่อนที่จะออกไปใช้ชีวิตในสังคมอีกครั้ง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะรวมถึงการฝึกวิชาชีพพระยะสั้น การให้ความรู้เกี่ยวกับการหางาน และการขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ

2. การปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษ ผู้ต้องขังจะได้รับการปล่อยตัว ก่อนครบกำหนดโทษ เมื่อได้รับวันลดวันต้องโทษหรือได้รับการพักการลงโทษ ซึ่งเมื่อได้รับการปล่อยตัวไปแล้ว ผู้ต้องขังจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการปล่อยตัวที่กรมราชทัณฑ์กำหนดอย่างเคร่งครัด เช่น ต้องประกอบอาชีพสุจริต ห้ามพกพาอาวุธ เป็นต้น ส่วนการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษอีกประเภทหนึ่งก็คือ การปล่อยตัวเมื่อได้รับพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการที่จะมีพระบรมราชวินิจฉัยพระราชทานอภัยโทษให้กับผู้ต้องขัง ซึ่งแบ่งเป็น 2

กรณี คือ 1) การพระราชทานอภัยโทษเป็นรายบุคคลหรือคณะบุคคล ซึ่งผู้ที่มีประโยชน์ได้เสีย อาทิ เช่น บิดา มารดา บุตรธิดา ญาติพี่น้องหรือตัวผู้ต้องขังเองเป็นผู้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ และ 2) การพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป เป็นการขอพระราชทานอภัยโทษ กรณีมีเหตุอันสมควร เช่น เป็นเหตุการณ์เกี่ยวกับพระราชประเพณีที่สำคัญ หรือมีวาระสำคัญต่อเหตุการณ์ บ้านเมือง เช่น การขอพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 72 พรรษา เป็นต้น นอกจากนี้ ตาม พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 ยังได้บัญญัติให้เรือนจำปล่อยตัวผู้ต้องขังชั่วคราวได้ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินอันอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต หรือความปลอดภัยของผู้ต้องขัง เช่น เกิดเพลิงไหม้ เรือนจำอย่างรุนแรง หรือภาวะสงครามที่เรือนจำถูกฝ่ายข้าศึกโจมตี ทั้งนี้ ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวจะต้องกลับมาขังเรือนจำหรือรายงานตนยังสถานีตำรวจหรือที่ว่าการอำเภอภายในกำหนด 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ปล่อยตัวไปและหากไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวจะถือว่า มีความผิดฐานหลบหนีการควบคุมเว้นแต่จะมีข้อแก้ตัวอันควร

การเปิดให้เยี่ยมผู้ต้องขัง

ปกติจะเปิดให้ญาติของผู้ต้องขังเยี่ยมผู้ต้องขัง ตั้งแต่เวลา 08.30-15.00 น.

เว้นวันหยุดราชการ

การจัดการศึกษาอบรม การศึกษาผู้ต้องขัง แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 สาขาการศึกษา คือ สายสามัญ สายธรรมศึกษา และสายวิชาชีพ ดังนี้

1. สายสามัญแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับผู้ไม่รู้หนังสือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับ ปวช. และระดับปริญญาตรี
หลักสูตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

2. สายธรรมศึกษา 3 ระดับ คือ ระดับธรรมศึกษาชั้นตรี ระดับธรรมศึกษาชั้นโท และระดับธรรมศึกษาชั้นเอก

3. สายวิชาชีพ แบ่ง 2 ลักษณะ คือ เปิดเป็นโรงงานฝึกประจำและเปิดฝึกวิชาชีพพระยะสั้น ดังนี้

3.1 โรงงานฝึกวิชาชีพประจำ ดังนี้ โรงงานช่างไม้เฟอร์นิเจอร์ โรงงานช่างเชื่อมโลหะ โรงงานช่างปูนและโรงงานจักสาน

3.2 ฝึกวิชาชีพพระยะสั้น ดังนี้ ช่างซ่อมรองเท้า ช่างเชื่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า ช่างก่ออิฐฉาบปูน ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างตัดผมชาย ช่างซ่อมคอมพิวเตอร์ ทอผ้าไหมมัดหมี่ การทอผ้าฝ้าย และวิชาชีพด้านการเกษตรปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์

9. องค์ความรู้ท้องถิ่นของเรือนจำ

9.1 องค์ความรู้ทางการควบคุมผู้ต้องขัง การปฏิบัติงานในเรือนจำ

โดยเฉพาะการควบคุมผู้ต้องขังถือว่าเป็นหัวใจหลัก เพราะเมื่อรับผู้ต้องขังมาแล้วต้องควบคุมดูแลให้ได้ ไม่ให้เกิดปัญหาด้านการปกครอง การแหกหักหลบหนี การก่อเหตุร้ายต่าง ๆ ดังนั้น การควบคุมผู้ต้องขังต้องถือว่าเป็นองค์ความรู้เฉพาะ เพราะต้องใช้ประสบการณ์และเทคนิควิธี อย่างมาก ต้องมีจิตวิทยาในการควบคุมใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ไม่ให้เกิดปัญหาร้ายแรงขึ้นได้ในเรือนจำ โดยให้เป็นไปเท่าที่ไม่ขัดตามกฎหมายข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

9.2 องค์ความรู้ด้านการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขัง เมื่อควบคุม

ผู้ต้องขัง ได้แล้วภารกิจหลักของเรือนจำที่สำคัญอีกข้อหนึ่งก็คือ การพัฒนาให้ผู้ต้องขังเป็นคนดี ก่อนปล่อยตัวออกไปจากเรือนจำ ในการดำเนินงานภายใต้สภาวะปัจจุบันที่ขาดทั้งอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ความแออัดของผู้ต้องขัง ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ อาศัยประสบการณ์ และเสียดลอย่างมาก เพราะการพัฒนาผู้กระทำความผิดนั้นถือว่ามีความยุ่งยากกว่าคนธรรมดา และการปฏิบัติงานในส่วนนี้ถือว่าเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการพัฒนามาตลอดอย่างต่อเนื่อง

9.3 องค์ความรู้ทางการผลิตภัณฑต่าง ๆ เช่น ช่างไม้ ช่างเฟอร์นิเจอร์

ช่างจักสาน ช่างเชื่อม งานด้านศิลปะต่าง ๆ เช่น ช่างวาดเขียน การปั้น เป็นต้น มีฝีมือดีเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากฝึกวิชาชีพ ผ่านการฝึกทดลอง การสืบทอดมาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดภูมิปัญญาในท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์บางอย่าง เช่น การปั้นมังกร การแกะสลัก การสานกระติบข้าว เป็นต้น ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

ชนินฐา จันทักษ์ และคณะ (252 : บทคัดย่อ) ได้สำรวจบุคลิกภาพบางประการของนักโทษเรือนจำกลางบางขวาง โดยใช้แบบทดสอบ M.M.P.I จำนวน 250 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 25-29 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 ทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตและได้รับการลงโทษการประหารชีวิตมากที่สุด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความผิดปกติของบุคลิกภาพในรูปแบบของบุคลิกภาพแบบต่อต้านสังคม (Antisocial Personalities) มีความผิดปกติทางอารมณ์ มีความคิดสับสนและมีความกังวลเกี่ยวกับร่างกายที่ผิดปกติ

วีระชัย กรานคำยี่ (252 : 58-65) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การกระทำความผิดซ้ำในปี 2524 โดยศึกษาจากผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวาง จังหวัดนนทบุรี และทัณฑสถานหญิงกรุงเทพมหานคร ซึ่งกระทำความผิดซ้ำทั้งสิ้น 200 ราย พบว่าปัจจัยภูมิหลังและลักษณะของประชากรที่มีผลต่อการกระทำความผิดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความใกล้ชิดศาสนา อายุ เพศ จำนวนบุตร

และระดับการศึกษา ส่วนปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ ภูมิฐานะและบริเวณที่อยู่อาศัย ผู้ที่มีภูมิฐานะในกรุงเทพมหานคร จะกระทำความผิดซ้ำมากกว่าผู้ที่มีภูมิฐานะอยู่ต่างจังหวัด ผู้ที่มีบริเวณที่อยู่อาศัยตามสลัมกระทำผิดซ้ำมากที่สุด และผู้ที่มีบริเวณที่อยู่อาศัยแบบห้องไร้หน้าต่าง จะกระทำความผิดซ้ำน้อยที่สุด สำหรับระยะเวลาซึ่งอยู่ภายในเรือนจำครั้งแรกในระยะเวลาสั้น กระทำความผิดซ้ำมากกว่าผู้ต้องโทษในเรือนจำครั้งแรกในระยะเวลาปานกลาง

มุกดา ชาญบุญชาชัย (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาหาแนวโน้มคุณลักษณะบุคลิกภาพของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางเชียงใหม่จำนวน 357 คน เปรียบเทียบกับนักเรียนโรงเรียนสารพัดช่างเชียงใหม่จำนวน 173 คน อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และระดับการศึกษาสามารถอ่านออกเขียนได้น้อย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบ CPI ฉบับที่แปลโดย ดร. ณรงค์ศักดิ์ จันทร์นวลและคณะกรรมการวิเคราะห์ ข้อมูลใช้ t-test เพื่อดูความแตกต่างระหว่างบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบ

(Responsibility : Re) และการปฏิบัติตนในการเข้าสังคม (Socialization : So) ผลการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบและการปฏิบัติตนในการเข้าสังคมของผู้ต้องขังชายแตกต่างจากนักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .001 บุคลิกภาพของผู้ต้องขังหญิงแตกต่างจากนักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับความเชื่อมั่น .01 สรุปแล้วจะเห็นว่า ผู้ต้องขังจะเป็นผู้มีความรับผิดชอบและการปฏิบัติตนในการเข้าสังคมต่ำกว่าปกติ

อุษา คงลาย (2538 : 120-125) อ้างถึงในสำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง” โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กและเยาวชนที่ถูกศาลสั่งฝากอบรมอยู่ในสถานพินิจและอบรมบ้านกรูณา บ้านมุกดาและบ้านปรางค์ ซึ่งพบว่า ระดับการศึกษา การติดยาเสพติด และสภาพความกดดันภายหลังออกจากสถานฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน และพบว่ามี 4 ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการกระทำผิดซ้ำ เรียงตามลำดับ คือ ระดับการศึกษา การติดยาเสพติด สภาพความกดดันภายหลังออกจากสถานฝึกอบรมและการนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ภายหลังปล่อย ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนปัจจัยข้างต้นซึ่งส่งผลกระทบต่อการกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ ฐานะครอบครัว การคบเพื่อนที่มีความประพฤติไม่เหมาะสม ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย ตามลำดับ

พิชิตพงษ์ อริยะวงศ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสัมพันธ์ระหว่างการตรวจวินิจฉัยทางจิตเวชของนักโทษเด็ดขาดประหารชีวิตกับฐานความผิด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักโทษประหารชีวิตในเรือนจำกลางบางขวาง ที่กรมราชทัณฑ์คัดเลือกเป็นกรณีศึกษาเฉพาะรายโดยส่งมาให้ตรวจวินิจฉัยอาการจำนวน 22 ราย ผลการวิจัยพบว่า ส่วนมากอายุอยู่ในช่วง 24-28 ปี จบการศึกษา ชั้นประถมศึกษาที่ 5-6 อาชีพรับราชการ นักโทษร้อยละ 27.27 มาจากครอบครัวที่มีพี่น้องจำนวนมาก ส่วนใหญ่ เป็นลูกคนแรกหรือคนที่ สอง มาจากภาคกลางฐานทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับ

ยากจน ฐานความผิด คือ ผิดต่อชีวิต ร้อยละ 63.64 นักโทษส่วนใหญ่มีอากรนอนไม่หลับมากที่สุด ร้อยละ 59.09 เครียดวิตกกังวลร้อยละ 50 มีการใช้สารเสพติดจากการติดสุรา ร้อยละ 31.82 ซึ่งผลการตรวจด้านบุคลิกภาพพบว่า นักโทษส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพแบบปิด (Introversion) เก็บตัวไม่ค่อยพูด ร้อยละ 77.7

มนตรี บุญนาค (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดซ้ำในคดี เสพยาบ้า ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง พบว่า ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด ส่วนใหญ่เป็นโสด มีการศึกษาต่ำ ประกอบอาชีพรับจ้าง ลักษณะสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย มีแนวโน้มที่ทำให้มีพฤติกรรมในการเสพยาบ้า ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของบิดามารดาไม่ดี สาเหตุของการกระทำผิดส่วนใหญ่เกิดจากการคบเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ

วรารัตน์ ประทีปธีรานันต์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับคุณภาพของนักโทษเด็ดขาดเรือนจำในเขต 7 ในลักษณะความผิด 3 ประเภท คือ ลักษณะความผิดเกี่ยวกับชีวิต ลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และลักษณะทางเพศ ในปี 2543 จำนวน 290 คนพบว่า อยู่ในระดับเปิดเผยตัวมากกว่าปกติแสดงว่า นักโทษเด็ดขาดส่วนใหญ่เป็นผู้มีบุคลิกภาพเปิดเผยมากกว่าปกติ กล่าวคือ มีอารมณ์หุนหัน พลันเล่น ชอบการเสี่ยงและการผจญภัยมากกว่าปกติ ซึ่งถือว่านักโทษเด็ดขาดมีบุคลิกภาพเอื้ออำนวยต่อพฤติกรรมที่มีความรุนแรงมากด้วยเช่นกัน จึงมีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมเกรง อันธพาล ต่อต้านสังคม และกระทำผิดกฎหมายได้ง่าย

อายุตม์ สินธพพันธ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ปัญหาการกระทำผิดซ้ำว่า การที่จะลดปัญหาอาชญากรรมในทางหนึ่งก็คือ การแก้ไขมิให้ผู้กระทำผิดและถูกนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม นับตั้งแต่การเริ่มต้นถูกสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนหรือตำรวจ จนกระทั่งถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกหรือปล่อยตัวไปไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นมาอีก ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้พ้นโทษอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การแก้ภาพพจน์ของผู้พ้นโทษให้สังคมภายนอกยอมรับควรมีการดำเนินการอย่างจริงจัง โดยสังคมภายนอกต้องให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ การที่จะแก้ไขปัญหา การกระทำผิดซ้ำจะต้องอาศัยสถาบันต่าง ๆ ของสังคมเข้ามาช่วยเหลือ โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัวก่อน ที่ต้องให้ความเข้มแข็งในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัวอย่างรักและเข้าใจ ส่งเสริมสัมพันธภาพ ที่อบอุ่น นำหลักจิตวิทยามาใช้ในการอบรม สถาบันการศึกษาก็ควรให้โอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลเหล่านี้มากขึ้นและระบบของกระบวนการยุติธรรมจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมด้วย

สุวรรณ ใจคลองแคล้ว (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี” โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ต้องขังชายที่กระทำผิดซ้ำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป ที่คดีเสร็จเด็ดขาดแล้วทุกประเภทคดี จากผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี จำนวน 95

คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 25 ปี กระทำผิดเป็นครั้งที่ 2 มีการศึกษาเพียงระดับ ชั้นประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้างรายวันเคยเสพยาเสพติดประเภทเมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) มีลักษณะ ของแหล่งที่อยู่อาศัยเป็นชุมชนแออัด (สลัม) ชอบเที่ยวเตร่ยามค่ำคืน เรียนรู้พฤติกรรม กระทำผิด จากเพื่อนมากที่สุด ต้องการเงินหรือทรัพย์สินเนื่องจากไม่มีรายได้และว่างงาน มีฐานะทางครอบครัวค่อนข้างยากจน มีภาระหนี้สิน ก่อนถูกจำคุกพักอาศัยอยู่กับบิดามารดา สนับสนุนกับมารดามากกว่า นอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบ Extraversion (แสดงออก) กล่าวคือ เป็นผู้มีลักษณะชอบกิจกรรมแสดงออกมีนิสัยก้าวร้าว และ Neuroticism (หวั่นไหว) เป็นผู้มีลักษณะตื่นตื้นง่าย คิดมากมีความ โหม้มเอียงเป็น โรคประสาท

คณะอนุกรรมการวิจัยความผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย สภาวิจัยแห่งชาติ (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 41 ; อ้างอิงมาจาก คณะอนุกรรมการวิจัยความผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย สภาวิจัยแห่งชาติ. 2509) ได้ทำการวิจัยเรื่องสาเหตุแห่งการประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางบางขวางซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ส่วนกรณีทำร้ายร่างกายซึ่งมีโทษต่ำที่จะส่งมาที่เรือนจำกลางคลองเปรม โดยสัมภาษณ์ผู้ต้องขังในความคิดดังกล่าวทุกคน จากการวิจัยสรุปได้ว่า

1. การกระทำผิดทางอาญาในคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายนั้น ผู้กระทำผิดมักกระทำด้วยความโกรธ อาฆาตพยาบาท และจิตใจผิดปกติ โดยมีอาการทางโรคจิตเป็นแรงผลักดันให้กระทำผิด

2. ผู้กระทำผิดมักกระทำไปด้วยอารมณ์ การตัดสินใจผิดพลาดเพราะด้อยการศึกษา ส่วนผู้กระทำผิดโดยเจตนา นั้น มูลเหตุมาจากการตัดสินใจที่ผิดพลาด เพราะความโง่ไร้การศึกษาโดยคิดว่าสิ่งที่ตนทำไปนั้นดีเหมาะสมแล้ว

3. ความยากจนมิได้เป็นมูลเหตุแห่งอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายโดยตรง แต่ความยากจนทำให้ฐานะของตนด้อยลง การมีฐานะต่ำหรือการใช้ชีวิตในแหล่งสลัมเป็นผลทำให้เกิดคดีอาญาในความคิดดังกล่าวนี้ง่าย

4. อายุของผู้กระทำผิดนั้นอยู่ในวัยหนุ่มและวัยกลางคนมากที่สุด ส่วนวัยชรา มีน้อย

5. อาชญากรรมประเภทนี้ได้เกิดขึ้นในชนบทมากกว่าในกรุงเทพมหานคร

6. การป้องกันอาชญากรรมประเภทนี้เห็นว่าการเพิ่มปริมาณตำรวจหรืออาวุธ ตลอดจนเทคนิคในการจับกุมนั้น ไม่ได้ผลดีนัก ทางแก้ที่ดีที่สุดคือระดับการศึกษาของราษฎรสูงขึ้น มีศีลธรรมและวัฒนธรรมดี มีมาตรฐานแห่งการครองชีพสูงขึ้น จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้โดยตรง

7. ข้อที่น่าสนใจในการวิจัยเรื่องนี้คือ การประกอบอาชญากรรมของชายกับหญิงเกี่ยวกับความผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายนั้นต่างกัน ในสาระสำคัญ คือ ชายประกอบ อาชญากรรม

ประเภทนี้เพื่อการเอาชนะ เพื่อรักษาศักดิ์ศรี คำแรงไว้ซึ่งอาชีพและครอบครัว ส่วนหญิงนั้นกระทำไปโดยอารมณ์ขุ่นมัว เนื่องจากสถานะอันยุ่งยากของครอบครัวและความหึงหวง

ทัศนีย์ อมาตยกุล (2548 : 78-80) ได้ศึกษา “สาเหตุและความสัมพันธ์ของการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ผ่านการฝึกอาชีพมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อหาสาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ผ่านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำผิดซ้ำกับการผ่านการฝึกวิชาชีพ โดยผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำและแสวงหาแนวทางในการฝึกวิชาชีพที่เหมาะสมแก่ผู้ต้องขัง เพื่อที่จะไม่กระทำผิดเมื่อพ้นโทษออกจากเรือนจำ พบว่า สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางคือ ปัญหาความยากจน ปัญหาครอบครัว สภาพแวดล้อม การคบเพื่อนฝูง ปัญหาเรื่องการควบคุมอารมณ์ ความคิดชั่ววูบ ไม่มีอาชีพถูกต้องคิดว่าเคยเป็นคนที่เคยถูกจำคุก มาแล้ว การฝึกวิชาชีพไม่มีประโยชน์ ไม่ตรงกับตลาดต้องการ รายได้น้อย

สุภาพ ทองรัตน์ (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 14 ; อ้างอิงมาจาก สุภาพ ทองรัตน์. 2531) ได้ทำการวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม พบว่า อายุ 21-25 ปี กระทำความผิดมากที่สุดร้อยละ 62.5 ระดับการศึกษาต่ำ ป.4 และต่ำกว่าร้อยละ 59.1 บิดามารดา แยกกันอยู่หรือเสียชีวิต ร้อยละ 50.3 ถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ในแหล่งสลัมร้อยละ 29.9 มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 38.6 รายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท ลงมาร้อยละ 47.8 คบเพื่อนที่เคยกระทำความผิด ร้อยละ 50.4 ความผิดครั้งแรกเกี่ยวกับทรัพย์สินร้อยละ 53.4 ความผิดซ้ำเกี่ยวกับทรัพย์สินมากที่สุดร้อยละ 50.8

ธีระชัย เจษฎารักษ์ (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 14 ; อ้างอิงมาจาก ธีระชัย เจษฎารักษ์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของผู้ต้องขังเรือนจำกลางคลองเปรม พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ความสัมพันธ์ของครอบครัว แหล่งที่อยู่อาศัย การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน รายได้ อาชีพ และจำนวนครั้งที่ต้องโทษของผู้ต้องขังไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของผู้ต้องขังเรือนจำกลางคลองเปรม

ทิตติธิดา ธิติธรรมพฤษ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การเข้าสู่วงการมือปืนรับจ้าง ศึกษาเฉพาะกรณี เรือนจำกลางบางขวาง พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในวัยกลางคน ระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีภูมิลำเนาอยู่ภาคกลาง สถานภาพสมรสแล้ว ก่อนต้องโทษประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้เฉลี่ย 5,001 - 10,000 บาท และส่วนใหญ่จะมีภาระหนี้สิน สำหรับปัจจัยจูงใจในการเข้าสู่วงการมือปืนรับจ้างโดยพิจารณาจากปัจจัยแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ การคบเพื่อน ประวัติการกระทำผิดของครอบครัว ความสัมพันธ์กับผู้มีอิทธิพลหรือพรรคพวกเป็นผู้มีอิทธิพล ลักษณะแวดล้อมที่อยู่อาศัย และปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ บุคลิกภาพและ

ลักษณะนิสัย กำนนิยมในการกระทำความคิดที่แตกต่างกันมีผลให้การเข้าสู่วงการมือปี่รับจ้าง ชักชวนหรือมีความสัมพันธ์กับผู้มีอิทธิพลมากที่สุด บางรายเกิดจากการประกอบอาชีพที่เอื้อในการ เข้าสู่วงการ ลักษณะขั้นตอนทำงาน กลุ่มมือปี่รับจ้างจะทำงานกันเป็นทีม เป็นเครือข่ายลักษณะองค์กร อาชญากรรมย่อย ๆ มีการวางแผนในการกระทำต่อเป้าหมายเป็นขั้นเป็นตอน มีผู้มีอิทธิพล ให้การ สนับสนุนดูแลและคุ้มครองในลักษณะ ระบบอุปถัมภ์

2.งานวิจัยต่างประเทศ

มิตซูชิมิ และคอร์วอลล์ (มุกดา ชาดิบัญญัติชัช. 2527 : 23 ; อ้างอิงมาจาก มิตซูชิมิ และคอร์วอลล์. 1967) ได้ทำการศึกษานุคลิกภาพและกลุ่มอายุอาชญากรของญี่ปุ่น พบว่า กลุ่มอายุอาชญากรมีความรับผิดชอบความสามารถในการปฏิบัติตนต่อสังคม และการควบคุมตนเอง ต่ำกว่ากลุ่มบุคคลวัยรุ่นที่มีการศึกษา

ชูสเตอร์ และเกรสเซีย (พรชัย ชันตรี และคณะ. 2543 : 67 ; อ้างอิงมาจาก Schuessler & Cressey. 1950) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพระหว่างเยาวชนที่กระทำผิดและเยาวชนที่ไม่ กระทำผิดผลการศึกษา พบว่า บุคลิกภาพของเยาวชนสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงไม่สามารถสรุปได้ พฤติกรรมอาชญากรรมกับบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด นอกจากนี้จากการ ได้ศึกษาวิจัยแนวนี้เขาจึงสรุปว่า มีงานศึกษาวิจัยเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับ ข้อสรุปว่ามีความแตกต่างของบุคลิกภาพระหว่างบุคคลปกติกับบุคคลที่กระทำผิดกฎหมาย แม้ว่า จะ มีนักวิชาการบางท่านยืนยันว่ามีงานศึกษาวิจัยอีกจำนวนมากที่พบความแตกต่างด้านบุคลิกภาพของ บุคคลที่กระทำผิดกฎหมายกับบุคคลที่ไม่ได้กระทำผิดกฎหมาย (พรชัย ชันตรี และคณะ. 2543 : 67 ; อ้างอิงมาจาก Waldo & Dinitz. 1976) แต่ก็ไม่มีงานศึกษาวิจัยใดที่สามารถอธิบายได้ เหตุใดยังมี บุคคลที่ยังมีบุคลิกภาพต่อต้านสังคมจำนวนมากไม่ได้กระทำผิดกฎหมาย ดังนั้น จึงไม่อาจยืนยันได้ว่า บุคลิกภาพต่อต้านสังคมเป็นสาเหตุโดยตรงของพฤติกรรมอาชญากรรม

กลูกด์ และคณะ (พรชัย ชันตรี และคณะ. 2543 : 67 ; อ้างอิงมาจาก Glueck & Glueck. 1950) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพระหว่างเยาวชนที่กระทำผิด 500 คน กับเยาวชนที่ไม่ได้กระทำ ผิด 500 คน หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ข้อสรุปว่า บุคลิกภาพของเยาวชน ทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกัน โดยเยาวชนที่กระทำผิดมักจะมีบุคลิกภาพแบบเปิดเผย (Extrovert) ซึ่งเป็นบุคคลที่ร่าเริง แต่ที่สามารถควบคุมตนเองได้น้อยกว่าเยาวชนที่ไม่ได้กระทำผิดกฎหมาย นอกจากนี้ ยังมี บุคลิกภาพแบบไม่เป็นมิตร น่าสงสัย และชอบทำร้ายตนเอง อีกทั้งไม่มีความกลัวต่อการกระทำผิด กฎหมาย ไม่เกรงกลัวอำนาจ และไม่มีความคาดหวังต่อสิ่งใด

เลวิส ยาบลอนสกี (พรชัย ชันตรี และคณะ. 2543 : 67 ; อ้างอิงมาจาก Yablonsky. 1962) ได้ศึกษานุคลิกภาพสมาชิกแก๊งวัยรุ่นที่ชอบก่อคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย เพื่อทดสอบ สมมุติฐานที่ว่าแก๊งจะคัดเลือกบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่มีการต่อต้านสังคมหรือแบบจิตผั่นผวน ซึ่งอาศัย

อยู่ในเขตเสื่อมโทรมของเมืองเข้าร่วมเป็นสมาชิกของแก๊งยา บลอนสก็พบว่า สมาชิกระดับผู้นำแก๊งจะมีบุคลิกภาพแบบต่อต้านสังคม และมักจะชักนำหรือโน้มน้าวให้สมาชิกอื่นสร้างความเดือดร้อนและเข้าทำร้ายร่างกายผู้อื่น ในลักษณะที่เป็นการแสดงออกถึงการเป็นปรปักษ์และความก้าวร้าวของตนเอง และสมาชิกของแก๊งก็มักจะมีนิสัยเห็นแก่ตัว และชอบทำร้ายผู้อื่น โดยไร้เหตุผล ไม่คำนึงถึงสิ่งใด นอกจากความพึงพอใจของตนเอง ผู้ศึกษาวิจัยสรุปว่า บุคคลที่มีบุคลิกต่อต้านสังคมหรือมีจิตผ่นผวนมากที่สุด มีแนวโน้มที่จะได้เป็นหัวหน้าแก๊ง โดยบุคคลประเภทนี้ได้รับสถานภาพ ความมีชื่อเสียง ในทางที่ไม่ดีจากการรวมกันเป็นแก๊ง ซึ่งไม่สามารถหาได้จากที่อื่นในสังคม และความเหมาะสมกับบุคลิกภาพของบุคคลเหล่านี้

Knap (1999) ทำการศึกษาสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพในกลุ่มพวกที่ต่อต้านสังคม (Psychopath) และไม่ใช่กลุ่มต่อต้านสังคม (Non-Psychopath) โดยตั้งสมมติฐานเพื่อทำนายพฤติกรรมทดสอบ และเปรียบเทียบทางจิตวิทยา โดยใช้เครื่องมือวัดบุคลิกภาพ KEO-PL-R และ PCL-R ซึ่งเป็นเครื่องมือในการศึกษาเปรียบเทียบในการทำนายพฤติกรรมกระทำผิด โดยทดสอบในกลุ่มผู้ต้องขังที่ใช้ความรุนแรงจำนวน 132 คน พบว่า กลุ่ม Psychopath และ Non-Psychopath มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยในกลุ่ม Psychopath พบว่า ระดับของความรู้สึกต่ำผิดปกติ ระดับของความรู้สึกและยอมรับต่ำมาก ในส่วนของการซื้อสัตย์และการมีวินัย และความรอบคอบอยู่ในระดับต่ำที่สุด และมีระดับของบุคลิกภาพเปิดเผยปานกลางถึงมาก นอกจากนี้พบว่า บุคลิกภาพที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบยอมตาม บุคลิกภาพแบบเปิดเผย และกลุ่มที่มีอาการ โรคประสาทมีอิทธิพลในการทำนายพฤติกรรมกระทำผิดมีนัยสำคัญ

Gunn (วารสาร ปีระทีปีรอนันต์. 2544 ; อ้างอิงมาจาก Gunn. 2000) ได้สรุปการสำรวจผลการผิดปกติทางจิตของผู้ต้องขังที่ดำเนินการ โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติของประเทศอังกฤษ ในปี 1997 โดย ในด้านความผิดปกติของบุคลิกภาพ พบว่า ผู้ต้องขังหญิงที่อยู่ในระหว่างพิจารณามีบุคลิกภาพที่ผิดปกติร้อยละ 50 ขณะที่ผู้ต้องขังชายมีบุคลิกภาพที่ผิดปกติร้อยละ 78 และนักโทษชายเด็คขาด มีบุคลิกภาพที่ผิดปกติร้อยละ 64

Ram Ahuja (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 45 ; อ้างอิงมาจาก Ram Ahuja. 1970) ได้ศึกษาเรื่อง การฆ่าคนตายของผู้ต้องขังหญิงในประเทศอินเดีย วัตถุประสงค์ของการศึกษาดังกล่าวเพื่อหาเหตุผลของจิตใจของผู้ต้องขังหญิงในการประกอบความผิดฆ่าคนตาย และเพื่อทำความเข้าใจกับระบบ โครงสร้างและปัญหาภายในครอบครัวของหญิงผู้กระทำผิด นอกจากนี้ยังศึกษาถึงผลกระทบและการปรับตัวของครอบครัวเมื่อหญิงผู้กระทำผิดซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดูแลครอบครัวต้องโทษจำคุก ในการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาใช้ระบบครอบครัวเป็นพื้นฐานในการอธิบายและวิเคราะห์ปัญหา

Bland และคณะ (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Bland และคณะ. 1990) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทางสถิติของการเกิดโรคจิตเวชในผู้ต้องขังกับประชากรในเมือง Edmonton รัฐ Alberta ประเทศแคนาดา โดยใช้เครื่องมือ Diagnostic Interview สถิติทุกโรค และมีบุคลิกภาพต่อต้านสังคมสูงถึงร้อยละ 57 ซึ่งเกือบเป็น 7 เท่าของประชากรทั่วไป

Jordan และคณะ (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. 2548 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Jordan และคณะ. 1996) ได้รายงานการศึกษาผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำนอร์ธคาโรไลนาประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 805 คน ซึ่งได้รับการศึกษาระหว่างเดือน กรกฎาคม ปี 1991 ถึงเดือน พฤศจิกายน ปี 1992 โดยศึกษาสถิติของ การเกิดโรคทางจิตเวชตามเกณฑ์การตรวจวินิจฉัย DSM-III-R โดยไม่ได้รวมโรคจิตเภทและ Manic episode จากการค้นพบ ประมาณสองในสามของผู้ต้องขัง ได้รับการวินิจฉัยป่วยเป็นโรคจิตเวช โรคใดโรคหนึ่ง ซึ่งพบว่ามีการใช้สารเสพติดสูงถึงร้อยละ 40 มีบุคลิกภาพแบบ borderline ร้อยละ 28 บุคลิกภาพแบบต่อต้านสังคมร้อยละ 11.9 ซึ่งความผิดปกติทั้งสามดังกล่าวสูงเป็น 10-15 เท่าของประชากรทั่วไป ส่วนโรคซึมเศร้าพบร้อยละ 1 นอกจากนี้ยังพบบุคลิกภาพแบบต่อต้านสังคมในกลุ่ม ผู้ต้องขังอายุน้อยและผู้ที่มีการศึกษาต่ำ

จากแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทราบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำที่มีผู้ศึกษาไว้ที่ผ่านมานั้น มีสาเหตุมาจากองค์ประกอบหลาย ๆ ด้านต่างกัน คือ ในส่วนของทฤษฎีประคับประคองนี้ อาชญากรรมจะถูกสังคมนิยามให้ว่าเป็นผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นการตราหน้าเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการทำแบบผู้เบี่ยงเบน เมื่อบุคคลถูกตราหน้าว่าเป็นอาชญากรสังคม จะลดค่าของบุคคลเหล่านั้นให้มีสถานภาพต่ำกว่าบุคคลทั่วไป และผลที่ตามมาคือ จะทำให้บุคคลที่ถูกตราหน้ามีพฤติกรรม ได้ตอบในทางลบ และทำตามแบบที่ถูกตราหน้า หรือทำให้พฤติกรรมนั้นซ้ำอีก โดยไม่สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ และการกระทำผิดซ้ำและสาเหตุการกระทำผิดซ้ำนั้น แม้จะไม่มีทฤษฎีที่นำมาอธิบายได้โดยตรง แต่ก็มีพื้นฐานของสาเหตุในการกระทำผิด เช่นเดียวกับการกระทำผิดทั่วไป ซึ่งสามารถนำหลักทฤษฎีทางอาชญากรรมวิทยาที่เกี่ยวกับเหตุการณ์กระทำผิดมาอธิบายได้เช่นเดียวกัน ซึ่งที่ผ่านมามีผู้ศึกษาในเรื่องนี้อยู่บ้าง

จากการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ที่มีผู้ศึกษาพอสรุปได้ว่า สาเหตุการกระทำผิดซ้ำนั้น มีสาเหตุที่ไม่แตกต่างกันมากนักกับการกระทำผิด โดยทั่วไป กล่าวคือ ผู้กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่อาจเกิดจากนิสัยที่กระทำผิด ทำงานเป็นนิสัย และมีองค์ประกอบในการกระทำผิดเช่นเดียวกัน ได้แก่ ปัจจัยทางครอบครัว ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางร่างกาย เป็นต้น